

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Regionální školství 2. cyklu

Bc. Adéla Lagusová

**Diplomová práce
2014**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Adéla Lagusová**
Osobní číslo: **E12588**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu: **Regionální školství 2. cyklu v roce 2012**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce zmapuje regionální školství (všeobecné a odborné střední školy) z hlediska počtu škol, počtu jejich studentů a alokovaných finančních prostředků. Posoudí disparity v jejich kvalitativním (oborovém) a kvantitativním regionálním rozložení a vyvodí z toho závěry pro řízení škol 2. cyklu v České republice.

Zásady:

- Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Lidský kapitál a vzdělávání.
- Analýza regionálního školství.
- Posouzení kvalitativního a kvantitativního regionálního rozložení škol druhého cyklu.
- Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

COOK, Philip. Handbook of Regional Innovation and Growth. United Kingdom: MPG Books Group, 2011, 629 s. ISBN 978-1-84844-417-1.

CHECCHI, Daniele. The Economics of Education: Human Capital, Family Background and Inequality. United Kingdom: Cambridge University Press, 2008. ISBN 978-05-2106-646-4.

MAIER, Karel. Udržitelný rozvoj území. Praha: Grada Publishing, 2012, 253 s. ISBN 80-247-4198-9.

MAZOUCH, Petr. Lidský kapitál: měření, souvislosti, prognózy. Praha: C.H. Beck, 2011, 116 s. ISBN 978-80-7400-380-6.

STEJSKAL, Jan, KOVÁRNÍK, Jaroslav. Regionální politika a její nástroje. Praha: Portál, 2009, 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

WOKOUN, René, MATES, Pavel. Management regionální politiky a reforma veřejné správy. Praha: Linde, 2006. 334 s. ISBN 80-7201-608-3.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Irena Kraftová, CSc.

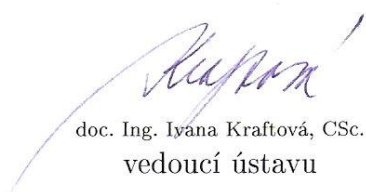
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 1. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Irena Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2014

Bc. Adéla Lagusová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí práce doc. Ing. Ivaně Kraftové, CSc. za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a podněty, které mi pomohly při zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Vzdělávání hraje klíčovou roli při formování ekonomického růstu a konkurenceschopnosti, a protože střední vzdělávání rozvíjí vědomosti a dovednosti získané v základním vzdělávání a připravuje jedince na další studium nebo na kvalifikovaný výkon povolání, je jeho kvalita a přizpůsobování společenským a ekonomickým změnám velmi důležitá. Změny, které na pozadí všech států probíhají, musejí být reflektovány do systému školství, aby nedocházelo k absencím vědomostí a dovedností u mladých absolventů. Hlavní pozornost je v práci věnována kvantitativnímu a kvalitativnímu vývoji středního školství, který spolu s přítomným nepříznivým demografickým dopadem a aktuální pozicí technických oborů poukazuje na současný stav středního školství. Analýza je provedena na dvou úrovních, a to celorepublikové a krajské. Hlavním cílem práce je vytvořit ucelený pohled na oblast středního školství a prostřednictvím analýzy vývojových aspektů středního školství pak ověřit platnost hypotéz, které se vztahují jak k celkovému pohledu na střední školství, tak i k oborové struktuře se zaměřením na technické obory.

KLÍČOVÁ SLOVA

střední odborné vzdělávání, střední všeobecné vzdělávání, technické obory, lokalizační kvocient, regionální rozložení

TITLE

Regional education of 2nd cycle

ANNOTATION

Education plays a key role in shaping economic growth and competitiveness. Considering that secondary education develops the knowledge and skills that are acquired in primary education and prepares individuals for further study or a qualified professional work, quality of education and adaptation of social and economic changes are very important. This background processes must be reflected in the education system to prevent absence of knowledge and skills of young graduates. The main attention in the work is paid to the quantitative and qualitative development of the secondary education which along with the present unfavorable demographic impact and the current position of technical fields points to the current state of secondary education. The analysis is performed on two levels - nationwide and regional. The main goal is to create a comprehensive view of secondary education and through analysis development aspects of secondary education validate hypotheses, relating to the overall perspective of the secondary school as well as branch structure with a focus on technical fields.

KEYWORDS

secondary vocational education, secondary general education, technical fields, location quotient, regional distribution

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. VYMEZENÍ RELEVANTNÍCH POJMŮ	12
1.1. VZDĚLÁNÍ A VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.2. VZDĚLÁVACÍ POLITIKA	13
1.2.1. Nástroje vzdělávací politiky	14
1.2.2. Aktéři vzdělávací politiky	15
1.2.3. Principy vzdělávací politiky	16
1.3. REGIONÁLNÍ ŠKOLSTVÍ 2.CYKLU V ČR	17
1.3.1. Vymezení regionálního školství 2. cyklu	17
1.3.2. Právní úprava regionálního školství a relevantní koncepční dokumenty	21
1.3.3. Financování regionálního školství.....	25
1.3.4. Vývoj a struktura výdajů v regionálním školství.....	30
1.4. REGIONÁLNÍ ŠKOLSTVÍ 2. CYKLU VE VYBRANÝCH ZEMÍCH.....	33
1.4.1. Charakteristika regionálního školství 2. cyklu ve vybraných zemích	33
1.4.2. Srovnání regionálního školství 2. cyklu vybraných zemí.....	36
2. VZDĚLÁVÁNÍ A LIDSKÝ KAPITÁL.....	40
2.1.1. Vymezení a teorie lidského kapitálu	40
2.1.2. Investice do lidského kapitálu	42
3. ANALÝZA REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ 2. CYKLU	47
3.1. ANALÝZA REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ 2. CYKLU ČESKÉ REPUBLIKY	47
3.1.1. Působení demografického vývoje na oblast středního školství	47
3.1.2. Kvantitativní rozložení škol a žáků	48
3.1.3. Střední všeobecné školství od roku 2003	51
3.1.4. Střední odborné školství od roku 2003	52
3.1.5. Vývoj oborové struktury žáků ve středním odborném vzdělávání v letech 2005-2013 ..	53
3.2. ANALÝZA OBOROVÉ STRUKTURY REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ 2. CYKLU NA ÚROVNI KRAJŮ	58
3.2.1. Komparace českých krajů z pohledu koncentrace oborů	75
3.2.2. Regionální analýza rozložení technických oborů	77
3.2.3. Zhodnocení současné pozice technických oborů.....	83
ZÁVĚR.....	85
POUŽITÁ LITERATURA	88
SEZNAM PŘÍLOH.....	94

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Vývoj středního školství v období let 1953-1991	20
Tabulka 2 Vývoj nejvyššího ukončeného vzdělání v ČR od roku 1950	21
Tabulka 3 Republikové normativy škol a školských zařízení zřizovanými ÚSC pro rok 2012	27
Tabulka 4 Rozpis a skutečné čerpání finančních prostředků RgŠ z kapitoly 333-MŠMT.....	30
Tabulka 5 Veřejné výdaje na RgŠ v běžných cenách v letech 2008-2012.....	31
Tabulka 6 Přehled o rozložení žáků v technických a ostatních SŠ oborech v letech 2005-2013 v ČR	57
Tabulka 7 Zastoupení obor. skupin v jednotlivých druzích vzdělávání v letech 2005 a 2010.	76
Tabulka 8 Klasifikace hodnot lokalizačního kvocientu	81

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Vývoj výdajů na dítě/žáka ve stálých cenách roku 2005 v letech 2008-2012	31
Obrázek 2 Podíl veřejných výdajů na vzdělávání na HDP v roce 2010.....	37
Obrázek 3 Podíl žáků ve vyšším sekundárním vzdělávání dle zaměření v roce 2011	38
Obrázek 4 Míra graduace ve vyšším sekundárním vzdělávání v roce 2011 podle věku.....	39
Obrázek 5 Zdroje a výstupy lidského kapitálu	42
Obrázek 6 Výdělků v závislosti na věku a vzdělání	44
Obrázek 7 Počty žáků středních škol vzhledem k populaci 15-18letých v letech 2003-2012 .	48
Obrázek 8 Rozložení nově přijatých žáků do učebních oborů technického zaměření v krajích za rok 2005.....	78
Obrázek 9 Rozložení nově přijatých žáků do učebních oborů technického zaměření v krajích za rok 2010.....	78
Obrázek 10 Rozložení nově přijatých žáků do studijních oborů technického zaměření v krajích za rok 2005.....	80
Obrázek 11 Rozložení nově přijatých žáků do studijních oborů technického zaměření v krajích za rok 2010.....	80
Obrázek 12 Lokalizační kvocienty nově přijatých žáků do technických oborů v letech 2005 a 2010.....	82

SEZNAM ZKRATEK

ČŠI	Česká školní inspekce
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
LQ	Lokalizační kvocient
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
RgŠ	Regionální školství
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SŠ	Střední škola
ÚSC	Územní samosprávný celek

ÚVOD

Význam vzdělávání se v poslední době dostává do popředí zájmu široké veřejnosti ve všech evropských zemích. Nezastupitelný význam vzdělávání je spojen zejména s předpokladem udržitelného hospodářského růstu a konkurenceschopnosti. Mění se společenským a ekonomickým podmínkám, spojeným s všudypřítomnými globalizačními procesy, je pak nutné rychle se přizpůsobovat. Rozhodující postavení v tomto případě zaujímá vzdělávací soustava, která ovlivňuje skutečnost, s jakými dovednostmi a znalostmi jedinci přicházejí na trh práce. Hlavním proudem určujícím v jaké struktuře a oborech vzdělání přicházejí absolventi na trh práce je střední školství. Aktuálnost tohoto tématu vychází ze skutečnosti, že středního vzdělání každoročně dosahují tisíce studentů a mnozí z nich se snaží najít uplatnění na trhu práce. Avšak tváří v tvář potřebám trhu práce pak nastává situace, kdy se v některých hospodářských odvětvích lze setkat s převisem poptávky po určitých profesích na trhu práce. Především se jedná o technicky vzdělané jedince, kdy jedné straně je jejich počet nedostačující a na druhé straně kvalita a objem znalostí ne vždy korespondují s potřebami zaměstnavatelů.

V České republice se problematikou vzdělávání, vzdělávací politiky, problémům, financování, legislativní úpravě a kompetencemi regionálního školství zabývají ve svých pracích např. Arnošt Veselý a Jaroslav Kalous. Oblastí regionálního školství se spíše zabývají strategické dokumenty, výroční zprávy a studie Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Naopak problematikou lidského kapitálu se zabývali již ekonomové Chicagské školy v 60. letech 20. století a na toto téma existuje pestré množství literatury.

Hlavním cílem práce je vytvořit ucelený pohled na oblast středního školství a prostřednictvím analýzy vývojových aspektů středního školství pak ověřit platnost hypotéz, které se vztahují jak k celkovému pohledu na střední školství, tak i k oborové struktuře se zaměřením na technické obory. Ověřeny budou v průběhu práce následující hypotézy, týkající se regionální rovnoměrnosti zastoupení středoškolských oborů:

1. Rozložení žáků mezi vzdělávání s maturitní zkouškou a vzdělávání s výučním listem je v České republice rovnoměrné.
2. V rámci oborové struktury středního odborného vzdělávání se ve všech krajích České republiky vyskytují minimálně dva stejné ze třech skupin oborů, jež absorbují nejvíce nově přijatých žáků.

3. Mezi kraji České republiky je regionální rozložení technických oborů rovnoměrné.

Pro úspěšné dosažení hlavního cíle práce byly stanoveny následující dílčí cíle:

- vymezit pojem střední školství, jeho klasifikaci a další relevantní pojmy,
- vymezit propojení lidského kapitálu a vzdělávání a současně objasnit význam investic do vzdělávání,
- nastínit struktury regionálního školství 2. cyklu vybraných evropských zemí,
- zhodnotit demografický vývoj v ČR a jeho negativní dopady na oblast středního školství,
- popsat kvantitativní vývoj počtu škol a žáků středního školství na úrovni České republiky,
- analyzovat oborovou strukturu středního odborného vzdělávání se zaměřením na problematiku technických oborů a zhodnotit jejich rozložení v jednotlivých krajích České republiky, ale i z hlediska celého území.

Základními datovými zdroji diplomové práce jsou statistiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Národního ústavu odborného vzdělávání a dlouhodobé záměry ve vzdělávání jednotlivých krajů. Pro vypracování této práce je využita metoda deskripce, komparace, zkoumání časových řad a analýza prostorové koncentrace s využitím lokalizačního kvocientu.

1. VYMEZENÍ RELEVANTNÍCH POJMŮ

1.1. Vzdělání a vzdělávání

Vzdělávání lze definovat jako proces, v němž si jedinec osvojuje znalosti a dovednosti během výuky i metodu jejich nabývání. Tento proces může probíhat po určitou část lidského života, nebo po celý život. Vzdělávání je obvykle rozděleno do etap a výsledkem tohoto procesu je vzdělání, tedy stav, kterého je dosaženo po ukončení některé úrovně vzdělávání [24].

Vzdělání jako základní předpoklad rozvoje jednotlivce má nezastupitelný význam v celé společnosti, přičemž je obecně považováno za jeden z nejdůležitějších faktorů při zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky, ekonomického růstu a blahobytu dané země. Díky těmto charakteristikám se ve vyspělých státech světa stává prioritní oblastí zájmu.

Právo na vzdělání je ve většině vyspělých zemí světa zakotveno v právních dokumentech. V případě České republiky je toto právo zakotveno v Listině základních práv a svobod, čl. 33 [52], který stanovuje každému právo na vzdělání nebo právo občana na bezplatné vzdělání na základních a středních školách a dle schopností občana též na vysokých školách. Zajištění vzdělání jako jedna z povinností státu je zakotveno i v mezinárodních smlouvách, kde je ČR smluvní stranou. Jedná se především o Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech čl. 13 a 14 [47], evropskou Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod čl. 2 [16] a Úmluvu o právech dítěte čl. 28 [48].

S pojmy vzdělání, vzdělávání a lidský kapitál úzce souvisí pojem znalostní společnost, společnost vědění nebo společnost poznání. Tyto pojmy vycházejí z anglického "knowledge society". Někteří autoři tyto pojmy užívají, jako synonyma, naopak jiní pod jednotlivými názvy vidí rozdílné koncepty. Bez ohledu na tuto skutečnost je těmto pojmům a jejich obsahu v posledních desetiletích přikládán velký význam.

Znalostní společnost představuje společnost, kde základem jsou znalosti vytvářející přidanou hodnotu, přičemž je založena na potřebě distribuce znalostí, přístupu k informacím a schopnosti přenášet informace do znalostí. Středem zájmu jednotlivců se stává učení a učení se a jedním ze základních požadavků pro znalostní společnost je distribuce znalostí.

1.2. Vzdělávací politika

Vzdělávací politika se ve vyspělých státech celého světa dostává do popředí zájmů a je jí přikládán značný význam. Důležitost tohoto odvětví politiky vyplývá z výše uvedených charakteristik vzdělání.

Vzdělávací politiku vymezuje řada definic. Níže budou uvedeny některé z nich.

"Vzdělávací politika je odvětví pedagogického zkoumání zabývající se řízením vzdělávacího systému nebo vzdělávací instituce a politickým myšlením ovlivňujícím jejich vývoj." [6, s. 15]

"Vzdělávací politikou státu rozumíme principy, priority a metody rozhodování o vzdělávacích institucích. Toto rozhodování zahrnuje strategické cíle rozvoje vzdělání, legislativní rámec vzdělávacích institucí, způsob financování, stanovení cílů a obsahu výchovy, ovlivňování podmínek činnosti vzdělávacích zařízení a způsob kontroly. Vzdělávací politika je začleněna do celospolečenských a skupinových priorit. Působí na instituce školské, v nichž je uplatněn vliv státního aparátu, na mimoškolské vzdělávací instituce (kulturní, duchovní, tělovýchovné, výrobní a zájmové pro volný čas), na výchovu v rodině a v neformálních skupinách. Působení je přímé a nepřímé." [6, s. 15]

Na tomto místě je také vhodné uvést, že pojem vzdělávací politika vystupuje na jedné straně jako vědní obor, který má za cíl vědecké zkoumání a analýzu praktické činnosti a na straně druhé, jako právě zmíněná praktická činnost, která znamená reálnou tvorbu politiky [19].

Kalous [19] rozlišuje několik úrovní vzdělávací politiky - globální, nadnárodní, národní, regionální a lokální. Vzdělávací politika na globální úrovni je realizována institucemi, jako jsou Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen "OECD"¹), Světová banka nebo Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO²). Na nadnárodní úrovni je představitelem Evropská unie (dále jen "EU"), která svou činností přímo nezasahuje do tvorby vzdělávací politiky, ale předkládá strategické dokumenty členským státům a tím z části tuto politiku ovlivňuje. Na národní úrovni je vzdělávací politika realizována parlamentem, vládou a ministerstvem. Všechny tyto instituce svojí činností zajišťují legislativní rámec, stanovují dlouhodobé koncepce a vize, v neposlední řadě pak prostřednictvím státního rozpočtu zabezpečují finanční zdroje. V posledních letech v souladu se strategickými dokumenty

¹ OECD z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development.

² UNESCO z angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

vzdělávací politiky ČR došlo k převodu kompetencí z centrální úrovně státní správy na úroveň krajské a obecní samosprávy.

1.2.1. Nástroje vzdělávací politiky

Brdek a Vychová [6] vymezují následující nástroje (plánování, financování, legislativa, kurikulární politika, evaluace) vzdělávací politiky.

Plánování je součástí každodenní lidské činnosti a v případě vzdělávací politiky velmi důležitým nástrojem. V rámci plánování dochází ke stanovení hlavních cílů, včetně cest k jejich dosažení. Plánování vymezuje nejširší rámec cílů tedy vize, dále poslání, které se odvíjí od stanovené vize, obecné cíle a cíle specifické, jež vymezují konkrétní cíle a úkoly.

Legislativa zabezpečuje chod vzdělávacího systému skrze zákony, směrnice, vyhlášky aj³.

Financování je důležitým nástrojem vzdělávací politiky a zahrnuje tvorbu a schvalování rozpočtu⁴.

V souvislosti s kurikulární politikou by bylo vhodné nejprve vymezit pojem kurikulum. Kurikulum v užším pojetí a ve významu učebního plánu lze definovat jako psaný dokument, obsahující vyučované předměty, rozsah vyučovaných hodin, přehled dovedností, které má žák získat atd. V širším pojetí pojem kurikulum představuje nejen oficiální dokumenty, ale i *"veškerou zkušenost, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení"* [19, s. 121]. Kurikulární politika představuje součást vzdělávací politiky a kurikulum pak předmět této politiky. Hlavními produkty kurikulární politiky z hlediska středního školství, jsou schválené dokumenty, v nichž je obsaženo co, kdy a jak se má učit, tedy lze říci kurikulum v užším smyslu, jak bylo uvedeno výše. V poslední době se v souvislosti se školstvím mluví o tzv. kurikulární reformě, tedy o změně kurikula, jehož cílem je, aby obsažené změny vedly ke zvýšení výsledků vzdělávání. Kurikulární reforma je také nástrojem vzdělávací politiky a může se týkat nejen kurikula, ale také financování, samostatného vzdělávacího systému aj.

Dalším nástrojem důležitým v mnoha oborech je evaluace, níž se rozumí systematický sběr dat pro účely hodnocení. Evaluací se v oblasti školství hodnotí efektivita pedagogických procesů, dosahované výsledky atd. Hodnotí se např. počty škol a absolventů, efektivita školských zařízení týkající se např. získávání finančních zdrojů nebo vztah školy k okolnímu prostředí.

³ Legislativní úpravě vzdělávání bude věnována kapitola níže.

⁴ Problematikou financování regionálního školství v ČR se bude zabývat jedna z následujících kapitol.

1.2.2. Aktéři vzdělávací politiky

Zájmové skupiny vzdělávací politiky představují její aktéry. Jak uvádí Kalous [19, s. 33]: *"Pro klasifikaci účastníků vzdělávací politiky je nejdůležitější jejich institucionální pozice ve vztahu k vzdělávacímu systému."* A právě v rámci institucionální pozice jsou vymezeni následující aktéři.

První skupinou aktérů ovlivňující vzdělávací politiku je **politická reprezentace**, kterou představují zvolení politici. Do této skupiny patří prezident, premiér, ministři, senátoři, poslanci. Mimo ústavních činitelů do této skupiny také spadají primátoři, starostové a obecní zastupitelstvo. Zvolení politici obvykle podporují stávající systém. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, může být délka volebního období, která nedává prostor pro odpovědnost za navržená a realizovaná opatření. Dalším důvodem je i nedostatečná kvalifikace politiků pro odbornou diskuzi o problematice vzdělávání. Politici nepřicházejí s novými alternativami, ale očekávají od školské administrativy specifické návrhy. S tím souvisí problém veřejného mínění, které je citlivým tématem pro řadu politiků, a proto by mohl z jejich strany vznikat nátlak na úpravu předložených návrhů dle vlastních potřeb [19].

Další velkou skupinu tvoří **školská administrativa**, která sestává ze státních úředníků ve školství, vedení školské inspekce, vedoucí školských úřadů, ředitele škol. Tito představitelé jsou odpovědní za fungování vzdělávacího systému. Jejich hlavními úkoly je sledování stavu vzdělávacího systému, odhalování problémů, navrhování a realizování změn. Problémy se řeší na úrovni odpovídající úrovni řízení dotyčných aktérů. Nejvyšší úředníci formulují cíle a opatření, místní úředníci pak hledají konkrétní řešení [6].

Učitelé a jejich organizace tvoří další aktéry vzdělávací politiky. Učitelé jsou schopni ovlivnit, o kterých oblastech vzdělávací politiky se bude jednat. Učitelské organizace tvoří učitelé, kteří se seskupují s cílem mít větší vyjednávací sílu. Tyto organizace podporují a hájí zájmy svých členů a především mohou ovlivňovat rozhodování o tom, která politická alternativa bude vybrána [6].

Další velmi výraznou skupinu tvoří **rodiče**, avšak slabina této skupiny spočívá v neschopnosti se zorganizovat a také v rozdílnostech mezi jejich názory. Díky těmto nedostatkům jsou schopni ovlivnit vzdělávací politiku v malé míře. Rodiče se angažují pouze v problematikách jednotlivých škol, které navštěvují jejich děti. Pokud rodič jedná individuálně např. s ředitelem školy či učitelem, má možnost podílet se na řešení problému [6].

Mezi významnou skupinu patří i **zaměstnavatelé**, kteří definují požadavky na pracovní sílu. V tomto případě se jedná spíše o školství odborné, které připravuje žáky na výkon určitých profesí. Velké podniky se mohou podílet na podpoře daných škol např. finančními zdroji, zabezpečením praxe pro žáky atd.

Jako poslední skupinou aktérů ovlivňující vzdělávací politiku zde bude uvedena skupina **expertů**. Zásadní vliv tato skupina může mít především v situacích, kdy vypracovávají různé návrhy a studie pro školskou administrativu [6].

1.2.3. Principy vzdělávací politiky

Jako základní principy vzdělávací politiky neboli myšlenkové koncepty, z nichž vzdělávací politika vychází, uvádí Brdek [6] následující:

Princip rovnosti příležitosti ke vzdělávání čili šance všech občanů na vzdělání vychází z demokratických principů. Tento princip je zakotven ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948, která byla schválena Valným shromážděním Organizace spojených národů. Otázkou v tomto případě je, jak je možné prakticky zajistit všem přístup ke vzdělání.

Princip celoživotního vzdělávání je postaven na předpokladu poskytování vzdělání lidem ve všech etapách jejich života. Celoživotní učení je kontinuální proces a jeho koncept je založen na předpokladu rychle se rozvíjejících oborů lidské činnosti a neustálé potřebě přizpůsobovat se vědeckotechnickému pokroku. Poznatky, které se získávají při studiu, rychle zastarávají díky uvedenému vědeckotechnickému pokroku, a proto je nutné neustále získávat nové znalosti. Celoživotní učení umožňuje získávat kvalifikace a kompetence v průběhu celého života a přispívá ke zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a k ekonomickému růstu.

Princip individualizace spočívá v zabezpečení specifického přístupu v rámci individuálních potřeb vzdělávaných. Jedná se především o odlišné znalosti a možnosti jednotlivých vzdělávaných. S tímto principem také souvisí princip diferenciacce, který vyjadřuje různorodost vzdělávacích potřeb.

Posledním základním principem je **princip internacionalizace**, který připisuje vzdělání mezinárodní význam. V rámci spolupráce členských zemí EU vznikla řada vzdělávacích programů např. Socrates, Leonardo da Vinci aj. Tyto programy pomáhají zvládat soužití lidí různých národností a kultur.

1.3. Regionální školství 2. cyklu v ČR

1.3.1. Vymezení regionálního školství 2. cyklu

Pod pojmem regionální školství (dále jen „RgŠ“) lze rozumět souhrn právnických osob, které poskytují dětem a žákům vzdělávání a školské služby ve smyslu zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „školský zákon“), s výjimkou škol a školských zařízení zřizovaných ministerstvy obrany, vnitra, spravedlnosti a zahraničních věcí. RgŠ však nezahrnuje pouze instituce zabezpečující vzdělávací aktivity, ale i samostatné vzdělávání, služby, pracovníky a žáky.

Regionálním školstvím 2. cyklu se poté rozumí střední vzdělávání. Pro vymezení středního vzdělávání je i v rámci dalšího postupu diplomové práce zapotřebí zasadit střední vzdělávání podle Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání ISCED⁵ 1997 (viz příloha 1). V klasifikaci ISCED 97 se programy, ve kterých se dosáhne středního vzdělání (1-2 leté), řadí do kategorie ISCED 2C, programy s výučním listem do kategorie ISCED 3C, programy s maturitou do kategorie ISCED 3A. Tyto programy v rámci klasifikace spadají do programů vyššího sekundárního vzdělávání. Školy v ČR nabízejí možnost vzdělávání v kategorii ISCED 4, do níž patří nástavbové studium a zkrácené studium s výučním listem nebo maturitní zkouškou, avšak podle mezinárodní klasifikace jsou tyto programy řazeny do postsekundárního neterciárního vzdělávání.

Střední vzdělávání je vymezeno ve školském zákoně, § 57 - § 85 a podle § 57 "rozvíjí vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty získané v základním vzdělávání důležité pro osobní rozvoj jedince. Poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním a upevňuje jejich hodnotovou orientaci. Střední vzdělávání dále vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti" [58, s. 111].

V rámci vzdělávacího systému ČR, střední vzdělávání bezprostředně navazuje na ukončení povinné školní docházky. Vzdělávací programy lze rozdělit na všeobecné a odborné. Všeobecné vzdělání připravuje žáky pro vstup do terciárního vzdělávacího systému a odborné školství poskytuje odbornou kvalifikaci pro vstup na pracovní trh, ale i základ pro další studium.

⁵ Zkratka ISCED z angl. International Standard Classification of Education (mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání).

Střední všeobecné vzdělávání je v ČR realizováno na gymnáziích. Gymnázium je jedním z typů střední školy (dále jen „SŠ“), která připravuje žáky na další vzdělávání v rámci vysokých a vyšších odborných škol a nikoliv přímo k výkonu povolání. Gymnázia mohou být čtyřletá, šestiletá a osmiletá. Klasifikace oborů vzdělávání vymezuje pro vzdělávání na gymnáziích tři obory vzdělávání - gymnázium, gymnázium se sportovní přípravou a dvoujazyčné gymnázium. Střední odborné vzdělání je naopak realizováno v lyceích, středních odborných školách (dále jen „SOŠ“), středních odborných učilištích (dále jen „SOU“) a konzervatořích. SOŠ poskytují vzdělávání ve čtyřletém studiu zakončené maturitní zkouškou. V rámci SOŠ je také možné zřizovat dvouleté nástavbové studium. SOU poskytují vzdělání ve tříletých, případně dvouletých oborech zakončených výučním listem. SOU dále také mohou poskytovat jedno- a dvouleté vzdělávací programy pro žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku dříve než v 9. ročníku. Konzervatoře rozvíjejí znalosti, dovednosti a schopnosti žáků, jež získali v základním a v základním uměleckém vzdělávání. V rámci studia je poskytováno všeobecné vzdělávání a příprava pro výkon uměleckých činností v oborech hudba, tanec, zpěv a toto studium je zakončeno maturitní zkouškou. Lycea poskytují úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Na rozdíl od SOŠ je v tomto typu studia výrazně vyšší podíl všeobecného vzdělávání [51].

Úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu lze dosáhnout tří následujících stupňů vzdělání:

- Střední vzdělání, kterého žák dosáhne úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce 1 nebo 2 roky denní formy studia, které osvědčuje dílčí dovednosti pro výkon jednoduchých manuálních činností v oblasti služeb nebo výroby.
- Střední vzdělání s výučním listem žák dosáhne po úspěšném absolvování denní formy studia v délce 2 nebo 3 roky, nebo ve vzdělávacím programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem.⁶ Výuční list opravňuje k výkonu dělnických povolání.
- Střední vzdělání s maturitní zkouškou, které získá žák po úspěšném ukončení vzdělávacího programu šestiletého nebo osmiletého gymnázia, vzdělávacího programu v délce 4 roky denní formy studia, vzdělávacího programu nástavbového studia v délce 2 let denní formy studia nebo vzdělávacího programu zkráceného

⁶ Jedná se o zcela nový prvek ve vzdělávacím systému a jeho smyslem je, aby absolventi studijních oborů mohli získat střední vzdělání s výučním listem, přestože již třeba dříve dosáhli vyšší úrovně vzdělání. Podmínkou pro možnost zkráceného studia je předchozí dosažené střední vzdělání s maturitou nebo s výučním listem, avšak v jiném oboru.

studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.⁷ Maturitní zkouška opravňuje ke studiu na vyšší úrovni vzdělávání, ale také k výkonu středních technických, hospodářských a jiných funkcí [51].

Střední vzdělávání se uskutečňuje v několika formách. Denním studiem se rozumí výuka probíhající každý den v pětidenním vyučovacím týdnu v průběhu školního roku. Večerní formou vzdělávání se rozumí výuka několikrát v týdnu v rozsahu 10-18 hodin týdně v průběhu školního roku, která probíhá zpravidla v odpoledních či večerních hodinách. Dálkovou formou se rozumí vzdělávání probíhající samostatným studiem, které doprovázejí konzultace v rozsahu 200-220 hodin ve školním roce. Distanční formou vzdělávání se rozumí vzdělávání prostřednictvím informačních technologií, v některých případech doprovázené individuálními konzultacemi. Jako poslední může být střední vzdělávání uskutečňováno v rámci kombinované formy studia. Tato forma spočívá ve střídání denní a jiné formy vzdělávání. Délka výše uvedených forem vzdělávání, mimo denního, je nejvýše o 1 rok delší než doba vzdělávání v denní formě [58].

Zřizovateli škol a školských zařízení jsou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "MŠMT"), obce a svazky obcí, kraje, fyzické nebo právnické osoby a registrované církve nebo náboženská společenství.

Při pohledu na vývoj středního školství od počátku 60. let 20. století je jasně patrný kvantitativní nárůst jak na úrovni škol, tak z hlediska počtu žáků. Z tabulky 1 lze vidět, že v roce 1953 poskytovalo střední vzdělávání 686 škol, v roce 1991, tedy o 38 let později, to bylo již 1301 škol, což znamenalo nárůst o necelých 90 %. Přitom počet žáků mezi těmito lety narostl více než třikrát. Tento nárůst lze přisuzovat celospolečenskému trendu týkajícího se zvyšování významu vzdělání ve vyspělých ekonomikách, kdy se nejedná pouze o samotný zájem ze strany nabyvatele vzdělání, ale také z důvodu tlaku společnosti. Největší zájem je patrný na úrovni SOU, dále na úrovni SOŠ a poté na gymnáziích. Dále je v tabulce 1 možné vidět indexy růstu/poklesu u jednotlivých druhů SŠ, vzdělávajících se žáků a také u průměrného počtu žáků v jednotlivých typech SŠ. Lze sledovat, že přestože je u škol s výjimkou SOU zaznamenán pokles, počet žáků narůstá. S tím úzce souvisí poslední oddíl tabulky, který ukazuje kapacitu těchto škol. Na úrovni gymnázií je možné z hlediska počtu škol zaznamenat pokles (srovnání let 1961 a 1991), z hlediska počtu žáků naopak růst, kdy tato skutečnost ukazuje na navyšování kapacit v gymnáziích. Tento trend, i když v menší intenzitě, je možné sledovat také na úrovni SOŠ i SOU.

⁷ V tomto případě se jedná o zcela novou specifickou formu pomaturitního studia, která umožní např. absolventům gymnázií získat druhou odbornou maturitní zkoušku v jiném oboru.

S těmito sledovanými trendy úzce souvisí i tabulka 2, kde je možné vidět vývoj nejvyššího ukončeného vzdělávání.

Tabulka 1 Vývoj středního školství v období let 1953-1991

		Rok sčítání					Index 1991/1961
		1953	1961	1970	1980	1991	
Školy							
Celkem		686	1 490	1 419	1 220	1 301	0,87
z toho	gymnázia	212	297	223	211	230	0,77
	SOŠ	474	524	496	389	400	0,76
	ŠOU	.	669	700	620	690	1,03
Žáci							
Celkem		136 413	409 234	496 138	546 770	600 075	1,47
z toho	gymnázia	33 161	54 652	65 354	88 583	110 027	2,01
	SOŠ	103 252	169 307	183 645	218 201	190 434	1,12
	SOU	.	185 275	247 139	239 986	328 637	1,77
Průměrné počty žáků							
Gymnázia		156	184	293	420	478	2,60
SOŠ		218	323	370	561	476	1,47
SOU		.	277	353	387	476	1,72

Zdroj: vlastní zpracování dle [15]

Jak již bylo výše uvedeno, oblast středního školství zažila v druhé polovině 20. století výrazný rozvoj. Jak uvádí tabulka 2, v roce 1950 bylo nejvyšší ukončené vzdělání u 83 % obyvatelstva vzdělání základní. Pro srovnání let 1950 a 2011 byl vypočten index poklesu, který činil 3,6. To znamená, že za 61 let došlo k poklesu obyvatel, jejichž nejvyšší dosažené vzdělání bylo pouze základní vzdělání. V průběhu následujících let docházelo k rostoucímu trendu na úrovni středního odborného vzdělávání, kdy index růstu pro tyto úrovně činí 4,5 pro odborné vzdělávání s maturitní zkouškou a dokonce 9,3 pro odborné vzdělávání s výučním listem. Výpočtem indexu růstu (15,6 mezi lety 1950 a 2011) bylo zjištěno, že nejvyšší nárůst zaznamenala oblast vysokoškolského vzdělání, kdy podíl obyvatelstva s nejvyšším dokončeným vysokoškolským vzděláním vzrostl z původního 1 % v roce 1950 na 12,5 % v roce 2011. Tento fakt lze odůvodnit rostoucími počty žáků na úrovni gymnázií, ale z části i na úrovni SOŠ, kteří se dále rozhodli studovat na vysokých školách. Což také odráží vysokoškolskou politiku na počátku 21. století zaměřenou na kvantitativní stránku tj. zvyšování počtu studentů a absolventů.

Uvedené informace lze shrnout do několika bodů. České střední školství v průběhu let 1953-1991 zaznamenalo absolutní růst z pohledu počtu škol i z pohledu počtu žáků, současně se změnila vzdělanostní struktura obyvatel především na úrovni vysokoškolské a středoškolské. V případě středoškolského vzdělávání velkému zájmu čelí především vzdělávání odborné, avšak i na úrovni všeobecného vzdělávání byl zaznamenán nárůst.

Tabulka 2 Vývoj nejvyššího ukončeného vzdělání v ČR od roku 1950

Nejvyšší ukončené vzdělání	Rok sčítání						
	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Počet obyvatel	6 757 757	7 142 962	7 700 993	7 879 910	8 137 779	8 575 198	8 947 632
	Podíl (v %)						
Základní	83,0%	80,4%	53,1%	44,6%	33,1%	23,0%	17,6%
Střední odborné	9,8%	7,7%	28,9%	32,6%	35,4%	38,0%	33,0%
Úplné střední všeobecné	2,1%	2,9%	3,4%	3,5%	4,2%	5,0%	6,8%
Úplné střední odborné	2,9%	6,1%	10,1%	13,3%	18,6%	22,1%	20,3%
Jiné (VOŠ)	.	.	0,1%	0,1%	0,1%	1,3%	4,1%
Vysokoškolské	1,0%	2,2%	3,4%	5,0%	7,2%	8,9%	12,5%
Bez škol. vzdělání	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	0,5%
Nezjištěno	0,9%	0,4%	0,8%	0,6%	1,1%	1,3%	5,3%

Zdroj: vlastní zpracování dle [11]

1.3.2. Právní úprava regionálního školství a relevantní koncepční dokumenty

Zákonné a podzákonné úpravy v problematice RgŠ tvoří rozsáhlý rámec. Stěžejními právními dokumenty pro oblast RgŠ jsou následující zákony:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Na tyto zákony pak dále navazují prováděcí právní předpisy, tedy nařízení vlády a vyhlášky. Důležitou funkci mají i vnitroresortní předpisy MŠMT ve formě opatření, pokynů, příkazů a směrnic např.:

- Nařízení vlády č. 367/2012 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání.
- Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.
- Vyhláška č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.
- Vyhláška č. 671/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách, ve znění vyhlášky č. 422/2006 Sb.

- Vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem.
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 1 /2005 k postupu při zápisu škol a školských zařízení do rejstříku škol a školských zařízení, postupu při provádění změn v těchto údajích a k řízení o výmazu z rejstříku škol a školských zařízení.

Pro oblast financování RgŠ jsou v současné době určující následující zákony, prováděcí vyhlášky MŠMT a směrnice:

- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon o státním rozpočtu (vždy na daný rok).
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
- Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 28 768/2005-45, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu.
- Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů.

Oblasti RgŠ se týká řada strategických a koncepčních dokumentů. Mezi nejvýznamnější patří následující:

Národní program vzdělávání zpracovává MŠMT a následně je projednává s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji, kdy jej následně předkládá vládě k projednání. Vláda tento program následně předkládá Poslanecké sněmovně a Senátu ke schválení [58]. **Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha)** v ČR vznikl na základě usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999. Konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání byla projednána a jednomyslně schválena na zasedání vlády České republiky dne 7. února 2001. Bílá kniha vystupuje jako kurikulární dokument, který zpracovává cíle vzdělávání stanovené školským zákonem, stanovuje nezbytné prostředky k dosažení těchto cílů a obsahy vzdělávání pro jednotlivé oblasti. Žádný konkrétní orgán nebyl ale přímo pověřen průběžnou realizací, evaluací a revizí Bílé knihy, ani nebyly vyčleněny na takovou činnost žádné speciální prostředky. Stejně tak nebyly stanoveny konkrétní odpovědnosti za realizaci jednotlivých opatření. Tento dokument však není

závazný, vystupuje spíše jako politický dokument, jelikož nebyl schválen horní komorou Parlamentu ČR. Pro oblast RgŠ vymezuje tento dokument řadu doporučení a cílů. V rámci středního školství patří mezi nejdůležitější doporučení zvyšování podílu populace dosahujícího úplné střední vzdělání s maturitní zkouškou až na 75 % populačního ročníku (do roku 2005), zvyšování podílu všeobecně vzdělávacích programů až na 30 %, přičemž má být podporováno rozšíření nástavbového studia pro absolventy učebních oborů. Dále Bílá kniha vymezuje zavedení dvouúrovňové společné části maturitní zkoušky⁸ podle volby žáka, podporu optimalizace sítě škol ve prospěch vytváření polyfunkčních škol a doporučuje postupně zavádět modulový systém organizace vzdělávacích programů odborného vzdělávání, který by umožnil snadnější vertikální a horizontální prostupnost a návaznost na další vzdělávání [57]. V roce 2009 byl zpracován dokument Analýza naplnění cílů Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání, jehož cílem bylo podat komplexní informaci o tom, jak dalece byl tento dokument implementován. Analýza poukazuje na zásadní problém a to v obecné specifikaci cílů (nevyužití metody SMART⁹ při stanovování cílů) a v chybějících indikátorech, které by umožnily vyhodnocení těchto cílů a doporučení.

V návaznosti na Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy byly vypracovány v roce 2003 první strategické dokumenty regionální úrovně, a to Dlouhodobé záměry rozvoje vzdělávání v jednotlivých krajích ČR [27].

Z Národního programu vzdělávání jsou na národní úrovni zpracovávány také rámcové vzdělávací programy, které vymezují konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání všeobecného i odborného dle zaměření, profesní profil a další. Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín, pedagogiky a psychologie. Rámcové vzdělávací programy vydává ministerstvo po projednání s příslušnými ministerstvy [58].

V souladu s rámcovými vzdělávacími programy jsou ředitelem školy nebo školským zařízením vydávány školní vzdělávací programy, které jako pedagogické dokumenty zaštiťují průběh výuky na konkrétní škole. Škola jej stanoví podle svých záměrů a potřeb, požadavků regionu, počtu žáků a studentů.

⁸ Tzv. dvouúrovňová maturitní zkouška probíhala v souladu s Vyhláškou č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, avšak následnými vyhláškami byla zrušena a dle novely školského zákona z roku 2012 se již s dvojí obtížností nepočítá.

⁹ Stavení cílů dle metody SMART vyžaduje, aby cíl byl specifický, měřitelný, akceptovatelný, relevantní a termínovaný.

Národní program vzdělávání je rozpracován pro oblast RgŠ v **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011-2015**. Tento je vládou schválený strategický dokument pro oblast RgŠ a představuje významný nástroj formování vzdělávací soustavy. Uvádí základní směry a cíle dalšího vývoje, přičemž stanovuje opatření na úrovni státu na dobu nejméně čtyř let s cílem sjednotit vzdělávací politiku 14 krajů a státu. Základním principem tohoto dokumentu pro následující období je zvýšit kvalitu a efektivitu ve vzdělávání, a tím také konkurenceschopnost republiky v mezinárodním porovnání. V nejdůležitějších konkrétních bodech se jedná např. o doporučení snížit do roku 2013/2014 celkový počet žáků v oborech vzdělání s maturitní zkouškou ve veřejných středních a vyšších odborných školách o 15-20 % a dále o podporu oborů s technickým zaměřením, v případě přírodních oborů pak těch, jejichž absolventi nemají problémy s uplatněním na trhu práce. Co se týče kritérií přijímání do středních škol vymezuje dokument např., aby se nezvyšoval podíl počtu nově přijímaných žáků do maturitního studia na středních školách a celostátně nepřekročil hranici 68 % (v denní formě studia), aby vzhledem ke snižujícímu se počtu uchazečů v důsledku demografického poklesu podíl maturitních a nematuritních oborů byl udržován v poměru 70:30 %¹⁰ a v případě podílu mezi všeobecným a odborným středním maturitním vzděláváním bylo navrženo rozmezí 25–32 % : 38–45 %¹¹, s přihlédnutím ke krajským odlišnostem. Další oblastí, kterou se dokument v rámci středního školství zabývá, jsou kritéria rozvoje RgŠ, jedná se např. o skutečnost, že do struktury oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou i výučním listem může být zařazen nebo kapacitně posílen jen obor, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým budoucím potřebám trhu práce, a který bude nahrazovat jiný nevyhovující obor vzdělání, dále při omezování kapacit středního vzdělávání by měl být utlumen obor, jehož absolventi mají výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr kraje a nepředpokládá se vznik nových středních škol. V každém případě se však posuzuje jakýkoliv záměr individuálně vzhledem ke strategiím rozvoje daného kraje a dalším faktorům [27].

V současné době MŠMT připravuje strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, která by měla být především základním a závazným vodítkem pro stát, kraje a obce v tom, jak řídit vzdělávací systém.

Oblast středního školství nepřímo ovlivňují i další dokumenty např. **Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008-2015)**, což je stěžejní strategický dokument, který účelně

¹⁰ Jedná se o nově přijaté do 1. ročníku SŠ a středním školám odpovídajících ročníků 6 a 8letých gymnázií, bez nástavbového a zkráceného studia, v denní formě vzdělávání.

¹¹ Ditto.

stanovuje priority a strategická opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelný rozvoj v období 2008-2015. Jedná se o dokument, podle něhož se bude vzdělávání pro udržitelný rozvoj v ČR systematicky a koordinovaně rozvíjet.

1.3.3. Financování regionálního školství

V rámci RgŠ se financují školy zřizované územními samosprávnými celky (dále jen "ÚSC"), dále školské organizace zřizované fyzickými nebo právníckými (soukromé školy), školy zřizované registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi a také školy zřizované MŠMT.

Výše uvedené typy škol a školských zařízení, které jsou součástí RgŠ se financují převážně z veřejných rozpočtů, zejména ze státního rozpočtu a z rozpočtů zřizovatelů. Vícezdrojové financování je ještě doplněno možností čerpání finančních prostředků z mezinárodních programů nebo čerpáním prostředků získaných z vlastní hospodářské činnosti.

Veřejné výdaje na školství 170,4 mld. Kč v roce 2012 tvořily 4,5 % hrubého domácího produktu (dále jen "HDP"). Doporučení Bíle knihy, aby veřejné výdaje na školství tvořily 6 % HDP tak nebylo dosaženo.

Na RgŠ bylo v roce 2012 z rozpočtů kapitoly 333-MŠMT, kapitoly 700-obce a DSO¹², KÚ¹³ vydáno 118,6 mld. Kč, což představuje pokles o 1,4 %, oproti roku 2011. Největší podíl výdajů na RgŠ tvoří neinvestiční výdaje a to celých 92,5 %, přičemž většinu tvoří výdaje, které jsou následně využívány na mzdy zaměstnanců ve školství. Z celkového objemu výdajů na školství, které v roce 2012 představovaly 170,4 mld. Kč, činí podíl výdajů na RgŠ 69,6 %. Ve zmiňovaném roce představoval HDP 3 843,5 mld. Kč, podíl výdajů na RgŠ tedy byl 3,1 % HDP [36].

1) Finanční prostředky poskytované ze státního rozpočtu

Ze státního rozpočtu jsou finanční prostředky na financování RgŠ poskytovány z výdajové kapitoly 333 MŠMT státního rozpočtu. Základní princip financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu vychází ze školského zákona, přesněji část čtrnáctá a je založen na kombinaci výkonového a programového financování.

- a) Výkonovým financováním se rozumí normativní metoda, kdy jsou finanční prostředky přiřazovány na jednotku výkonu. Jednotkou výkonu se podle školského

¹² Dobrovolný svazek obcí.

¹³ Krajský úřad.

zákona § 161 rozumí dítě, žák, student, ubytovaný, stravovaný, lůžko, třída, studijní skupina nebo oddělení. Normativní financování se rozděluje na:

- Normativní financování krajského a obecního školství

Financování škol a školských zařízení, které jsou zřizované ÚSC, je postaveno na dvou pojmech, kterými jsou republikové a krajské normativy.

- Republikové normativy - Systém výkonového financování prostřednictvím republikových normativů je specifikován v § 161 školského zákona. MŠMT rozepisuje krajským úřadům na základě republikových normativů finanční prostředky vyčleněné ze státního rozpočtu na činnost škol a školských zařízení zřizovaných ÚSC. Alokace finančních prostředků jednotlivým školám je pak v kompetenci krajů. Republikové normativy jsou stanoveny jako výše výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání na kalendářní rok [61].
- Krajské normativy - Základní nástroj pro rozdělení prostředků státního rozpočtu z rozpočtů jednotlivých krajů do rozpočtů jednotlivých krajských a obecních škol. Při stanovování krajského normativu musí krajský úřad respektovat vyhlášku 492/2005 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů. Krajský úřad je povinen stanovit na každou jednotku výkonu krajský normativ, jako výši výdajů připadajících na jednotku výkonu na kalendářní rok [61].

Republikové normativy byly stanoveny pro 5 základních kategorií. Jedná se o kategorii (3-5 let) tedy pro dítě v předškolním vzdělávání, kategorii (6-14 let) žáka plnění povinnou školní docházky, kategorii (15-18 let) žáka v denní formě středního vzdělávání včetně žáků nástavbového studia, kategorii (19-21 let) studenta v denní formě vyššího odborného vzdělávání a kategorii (3-18 let) dítě, žáka, studenta umístěného v krajských zařízeních ústavní výchovy (KZÚV).

Celkovým objemem výdajů prostřednictvím republikových normativů poskytovaných z finančních prostředků ze státního rozpočtu se rozumí celková výše přímých neinvestičních výdajů (NIV), které se člení na mzdové prostředky (MP) včetně zákonných odvodů a na ostatní neinvestiční výdaje (ONIV). Rozpis republikových normativů je také doplněn o vyjádření limitu počtu zaměstnanců připadajících na 1 000 dětí nebo žáků v dané věkové

kategorii. Pro stanovení republikových normativů v roce 2012 byly výchozími republikové normativy pro rok 2011. Po promítnutí všech předpokládaných vlivů (např. předpokládaného nárůstu platových tarifů aj.), byly pro rok 2012 republikové normativy stanoveny, jak lze vidět v tabulce 3.

Tabulka 3 Republikové normativy škol a školských zařízení zřizovanými ÚSC pro rok 2012

Republikové normativy 2012				
Věková kategorie	NIV celkem Kč/žák	MP celkem vč. odvodů Kč/žák	ONIV celkem Kč/žák	Zaměstnanci Zam./1000 žáků
3-5 let	38 833	38 625	208	128,6
6-14 let	49 825	49 380	445	130,6
15-18 let	57 718	57 210	508	145,5
19-21 let	49 245	48 911	334	128,6
KZÚV	236 720	235 570	1 150	698,8

Zdroj: vlastní zpracování dle [31]

Propočtem reálných výkonů (počet dětí a žáků v jednotlivých kategoriích) a za použití republikových normativů provádí MŠMT každoročně rozpis přímých neinvestičních výdajů. Tento rozpis i skutečně vynaložené finanční prostředky v letech 2011 a 2012 je možné vidět v tabulce 3. Objem finančních prostředků přidělených do rozpočtů jednotlivých krajů a Magistrátu hlavního města Prahy dosáhl v roce 2012 výše 76 101 mil. Kč, což bylo o 5,1 % více než v roce 2011, avšak oproti rozpočtu kapitoly 333 došlo k poklesu o necelé 2 %. Tento pokles byl dle Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávání v ČR [36] zapříčiněn usnesením vlády o regulačním opatření týkající se vázání výdajů státního rozpočtu na rok 2012.

- Normativní financování soukromého školství

Financování soukromého školství se řídí zvláštním právním předpisem, a to zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů. Dotace právnickým osobám stanoví MŠMT procentním podílem (u středních škol neposkytujících vzdělávací programy pro žáky se zdravotním postižením je procentní podíl stanoven na 60 %, u těch, které poskytují 80 %) z normativu jako ročního objemu neinvestičních výdajů, mzdových prostředků a zákonných odvodů připadajících na jednoho žáka, dítě či studenta ve srovnatelném oboru vzdělání a formě vzdělávání ve škole zřizované krajem nebo ministerstvem [60]. Na rozdíl od republikových normativů jde v tomto případě o normativy „oborové“, tj. o normativy na jednotlivé obory vzdělání. Dotace se poskytuje pouze školám a školským zařízením zapsaným

ve školském rejstříku¹⁴. V případě soukromého školství dle výše uvedeného zákona 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám existuje i možnost zvýšení či snížení dotace.

Na dotace soukromému školství byly v roce 2012 rozpočtovány finanční prostředky ve výši 4 093,5 mil. Kč, tedy jak lze opět vidět v tabulce 3, jednalo se o navýšení o 4,4 % oproti roku 2011, kdy toto bylo dáno především v promítnutí zvýšení mzdové složky pedagogických pracovníků. Ve sledovaném roce bylo zabezpečeno 674 soukromých škol, na jejichž účty bylo celkově zasláno 3 984,9 mil. Kč, což znamená pokles oproti roku 2011 o 0,6 % [29].

- Normativní financování církevního školství

Financování církevního školství probíhá rovněž normativně, přičemž je upravováno § 162 školského zákona. Dle tohoto paragrafu jsou školám a školským zařízením zřizovaným registrovanými církvemi poskytovány finanční prostředky ve formě dotace na výdaje s výjimkou výdajů na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku. Pro církevní školy se používají oborové normativy stanovené MŠMT pro soukromé školy, aby byla zajištěna srovnatelnost [26].

Ve stejném principu jako u soukromého školství bylo v rámci církevních škol a školských zařízení rozpočtováno na tento typ školství 1 080,8 mil. Kč, což představuje navýšení o 6,3 %. Nárůst byl zapříčiněn především zvýšením mzdové části u pedagogů nebo zvýšením předpokládaného růstu výkonů. Skutečně bylo na zabezpečení 127 církevních škol využito 1 132,7 mil. Kč, tedy o 2,9 % více než v roce 2011 a tedy více než bylo prostřednictvím rozpočtu vyčleněno [36].

- Normativní financování státního školství¹⁵

Financování státního školství se řídí ustanovením § 160 školského zákona. Rozpis rozpočtu je sestaven normativní metodou s použitím údajů ze školních matrik státních škol a školských zařízení, rozhodnutí o zařazení do rejstříku škol a normativů stanovených MŠMT pro soukromé školství. Ze státního rozpočtu jsou hrazeny veškeré výdaje neinvestičního i investičního charakteru. Finanční prostředky jsou státním školám zasílány přímo z rozpočtu MŠMT.

Co se týče normativního rozpočtu státního školství, bylo v roce 2012 rozpočtováno na zabezpečení 73 škol a školských zařízení 2 182,2 mil. Kč. Výdaje přímo řízených organizací dosáhly ve sledovaném roce výše 2 032,9 mil. Kč, což představuje pokles oproti roku 2011

¹⁴ Školský rejstřík je veřejný seznam obsahující rejstřík škol a školských zařízení a rejstřík právnických osob, přičemž je do něj možno nahlížet na webových stránkách MŠMT.

¹⁵ Jedná se o školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a vybrané „speciální školy“.

o 3,8 %. Toto snížení lze přisuzovat skutečnosti zrušení dvou a omezení činnosti jedné organizace [36].

- b) Programovým financováním se rozumí financování ze státního rozpočtu, a to především prostřednictvím rozvojových programů. Tento typ financování umožňuje řešit takové ekonomické aspekty vzdělávání a školských služeb, jejichž promítnutí do republikových normativů buď by nebylo účelné, nebo není možné [30].

Jak lze vidět v tabulce 4, na rozvojové programy vyhlášené pro oblast RgŠ se v rozpočtu přímých výdajů na rok 2012 vyčlenilo cca. 268 mil. Kč, což představuje 0,3 % rozpočtových zdrojů RgŠ, avšak ve srovnání s rokem 2011 tato částka představuje ohromný pád o více než 91 %.

2) Financování z ostatních zdrojů

Další možností jak mohou školy a školská zařízení v rámci RgŠ získat finanční prostředky je financování z ostatních zdrojů, které je možné rozdělit na finanční prostředky poskytované zřizovatelem a projektové financování. Nejedná se tedy o prostředky ze státního rozpočtu.

a) Finanční prostředky poskytované zřizovatelem

Povinnosti zřizovatelů škol vymezuje zejména část sedmnáctá školského zákona. Tato část vymezuje výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které ÚSC zřizují. Jedná se o výdaje, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu. Podobný princip funguje také u soukromých škol, které mohou k uhrazení svých výdajů použít školné.

b) Projektové financování

Projektovým financováním se rozumí získávání finančních prostředků např. v programovacím období 2007-2013 z Regionálních operačních programů, tzv. ROP a dále z operačních programů např. Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (dále jen "OP VK"). Realizované projekty v rámci těchto operačních programů jsou financovány ze strukturálních fondů EU, především z Evropského sociálního fondu a z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Jak již bylo uvedeno výše, RgŠ lze také částečně financovat v rámci projektového financování. V programovacím období mezi lety 2007 a 2013 bylo možné na základě projektů čerpat finanční prostředky z OP VK, který se zaměřuje na rozvoj lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání. Dle Výroční zprávy OP VK [37] za rok 2012, byly k 31. 12. 2012 vyhlášeny výzvy v hodnotě 2 286 mil. €, schváleny byly projekty v hodnotě 1 915 mil. € a příjemcům byly proplaceny prostředky v hodnotě 1 160 mil. €. Od začátku programovacího

období bylo schváleno 9 540 projektů, přičemž za rok 2012 bylo podpořeno 2 905 projektů v celkové výši 661 mld. €.

Tabulka 4 Rozpis a skutečné čerpání finančních prostředků RgŠ z kapitoly 333-MŠMT

	Rozpis rozpočtu kapitoly 333-MŠMT (v mil. Kč)			Skutečně vyčerpané prostředky (v mil. Kč)		
	2011	2012	Změna 2011/2012	2011	2012	Změna 2011/2012
Disponibilní zdroje ze SR pro RgŠ (bez PŘO ¹⁶):	80 506,2	83 234,0	3,4%	80 506,0	81 445,5	1,2%
školy zřizované ÚSC	72 405,1	77 634,3	7,2%	72 402,4	76 100,9	5,1%
školy soukromé	3 920,9	4 093,5	4,4%	4 008,2	3 984,9	-0,6%
školy církevní	1 016,6	1 080,8	6,3%	1 100,4	1 132,7	2,9%
Rozvojové programy RgŠ	3 091,2	267,8	-91,3%	2 995,0	227,0	-92,4%
Rozpočtová rezerva	72,4	111,5	54,0%	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle [28],[29],[35],[36]

1.3.4. Vývoj a struktura výdajů v regionálním školství

Při zaměření pohledu na jednotlivé oblasti středního školství si lze v tabulce 5 všimnout skutečnosti, že největší podíl výdajů byl v roce 2012 v RgŠ vyplácen na oblast základního vzdělávání (44,7 %), dále na oblast středoškolského vzdělávání (28,1 %), z toho gymnázia (6,4 %), střední a vyšší odborné školy (11,6 %) a střední odborná učiliště (9,1 %), následovala oblast předškolního vzdělávání (14,3 %) a základní umělecké školy (3,3 %).

Jak si lze také všimnout, rok 2009 byl jediným rokem, kdy se výdaje v běžných cenách (skutečných cenách) na RgŠ zvyšovaly ve všech úrovních. V roce 2010 rostly výdaje na RgŠ na úrovních předškolního a základního uměleckého vzdělávání a na ostatních úrovních tyto výdaje klesaly. V roce 2011 výdaje rostly pouze v oblasti základního vzdělávání. Co se týče roku 2012, výdaje rostly v oblasti předškolního (o 4 %) a základního uměleckého vzdělávání (o 4 %). Na úrovni středoškolského vzdělávání s výjimkou roku 2009, kdy rostly výdaje na všech úrovních, ve sledovaném období vykazovaly výdaje klesající trend. Tuto skutečnost lze přisuzovat demografickému poklesu žáků (výkonů) a tím i klesajícímu normativnímu rozpisu na tuto oblast. Výdaje v běžných cenách na úrovni sekundárního vzdělávání poklesly mezi lety 2011 a 2012 o 1,8 %, avšak při porovnání změn v pětiletém období mezi lety 2008 a 2012 byl tento pokles pouze 1 %. Při přepočtu na stálé ceny roku 2005¹⁷ je možné zjistit, že tyto výdaje poklesly o necelých 8,5 %. Největší propad u výdajů ve stálých cenách zaznamenala oblast středních odborných učilišť jak v meziročním srovnání (2012/2011 o 6,7 %), tak ve

¹⁶ PŘO - přímo řízené organizace.

¹⁷ Přepočet na stálé ceny umožňuje lépe srovnávat ekonomické veličiny v delší časové řadě, jelikož jsou údaje očištěny o změny cen.

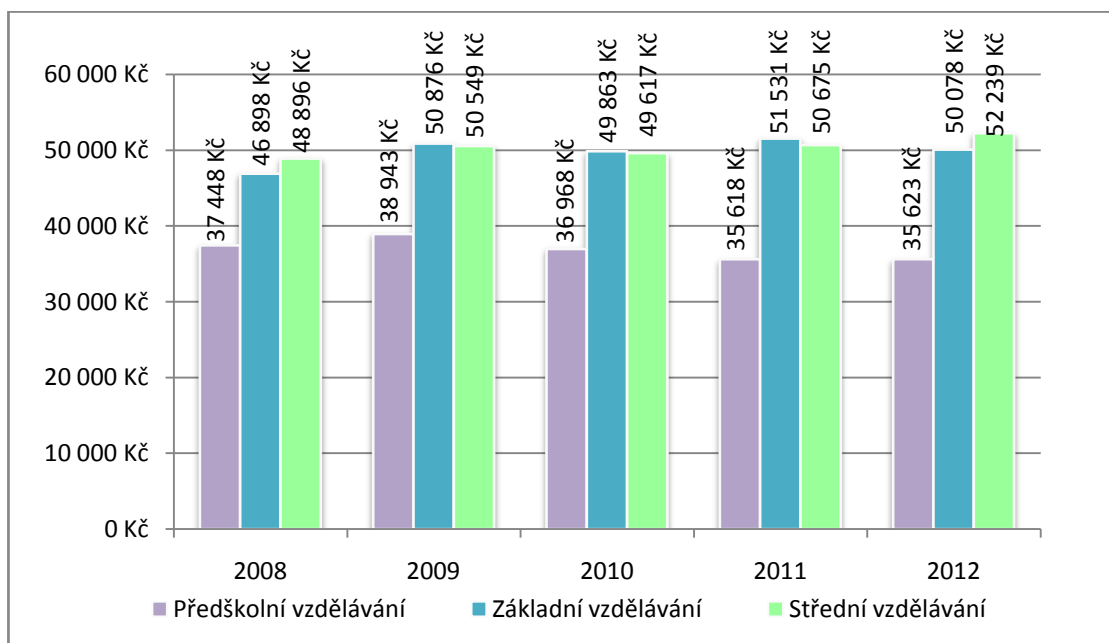
srovnání let 2008 a 2012, kdy výdaje poklesly o celých 16 %. Naopak největší nárůst výdajů zaznamenala oblast předškolního vzdělávání v meziročním srovnání let 2011 a 2012 byl tento nárůst 4 % a v průběhu mezi lety 2008-2012 byl tento nárůst 20 %.

Tabulka 5 Veřejné výdaje na RgŠ v běžných cenách v letech 2008-2012

Druh/typ školy/zařízení		2008	2009	2010	2011	2012
		Výdaje v mil. Kč				
Předškolní vzdělávání		14 094,5	15 983,4	16 283,3	16 279,4	16 933,5
z toho mateřské školy		13 720,1	15 620,5	15 899,4	15 927,1	16 565,9
Základní vzdělávání		49 544,5	54 104,0	52 340,3	54 543,4	52 983,4
z toho ZŠ, včetně školních družin a klubů		45 145,7	49 409,4	47 794,3	49 807,5	48 479,4
Základní umělecké školy		3 544,4	3 803,6	3 854,2	3 813,9	3 961,8
Střední vzdělávání, konzervatoře, VOŠ		33 691,7	35 585,9	34 486,5	33 965,6	33 339,1
z toho	gymnázia, včetně sportovních škol	7 552,2	7 789,7	7 512,4	7 556,4	7 539,9
	střední odborné školy, konzervatoře, VOŠ	13 037,8	14 439,4	14 177,5	14 041,6	13 815,3
	střední odborná učiliště, učiliště, SPV ¹⁸	11 906,1	12 188,3	11 630,0	11 024,1	10 796,7

Zdroj: vlastní zpracování dle [38]

Jak se vyvíjely jednotkové výdaje na dítě/žáka, lze vidět na obrázku 1. Jednotkové výdaje vyjadřují finanční náročnost vzdělávání. Obecně platí, že čím vyšší vzdělávací úroveň, tím je vzdělávání dražší, obdobně platí, že odborné vzdělávání je finančně náročnější než vzdělávání všeobecné.

Obrázek 1 Vývoj výdajů na dítě/žáka ve stálých cenách roku 2005 v letech 2008-2012

Zdroj: vlastní zpracování dle [38]

¹⁸ SPV - střediska praktického vyučování.

Největší finanční náročnost představovala v roce 2012 v rámci RgŠ úroveň středoškolského vzdělávání, přesněji vzdělávání v konzervatořích, kde výdaje ve stálých cenách na jednoho žáka představovaly 150 663 Kč, což oproti roku 2008 představuje nárůst o necelých 5 %. Finanční náročnost vzdělávání v konzervatořích je 3x vyšší než například u základního vzdělávání nebo vzdělávání na gymnáziích. Tato skutečnost je dána především nízkým počtem žáků na jednoho učitele, potřebou kvalifikovaných pedagogických pracovníků, finanční náročností na vybavení, údržbu a opravu vybavení aj. Ve finanční náročnosti následují SOU, kde jednotkové výdaje na žáka v roce 2012 dosáhly 57 369 Kč a tyto výdaje meziročně zaznamenaly nárůst o 0,9 % (celkově v období let 2008 a 2012 nárůst o 2 %). V oblasti středoškolského vzdělávání představují nejnižší jednotkové výdaje žáci na gymnáziích. V roce 2012 tyto výdaje činily 44 803 Kč a došlo tak k nárůstu o 2 % pro tento typ studia. Jak lze vidět z obrázku 1, jednotkové výdaje ve stálých cenách mezi lety 2008 a 2012 zaznamenaly rostoucí trend v oblasti základního (6,8 %) a středoškolského (6,8 %) vzdělávání, naopak klesající trend zaznamenala oblast předškolního vzdělávání (4,9 %).

1.4. Regionální školství 2. cyklu ve vybraných zemích

V této kapitole jsou nastíněny formy vyššího sekundárního vzdělání ve vybraných zemích Evropy. Země, jejichž struktury středního školství jsou níže popsány, byly vybrány především z důvodu možného odlišení od systému středního školství fungujícího v ČR.

1.4.1. Charakteristika regionálního školství 2. cyklu ve vybraných zemích

Střední školství v Dánsku

V Dánsku probíhá všeobecná výuka prostřednictvím 4 typů studia.

Gymnázia připravují žáky stejně jako v ČR na studium na vysokých školách. Předpoklady pro přijetí ke studiu na gymnázium jsou ukončení povinného vzdělávání, které je v Dánsku stanoveno jako devítileté, dále úspěšné složení závěrečné zkoušky a doporučení ke studiu. Studium trvá 3 roky a člení se na dvě základní části - humanitně-jazykovou a matematickou. Obsah vzdělání má společnou část, která je platná pro všechny ročníky a část speciálních předmětů, které se vyučují od 2. ročníku. Studium na dánských gymnáziích je zakončeno závěrečnou studentskou zkouškou, tzv. STX¹⁹ zkouškou.

Studium v tzv. HF²⁰-kurzech připravuje zájemce o ukončení vyššího středního vzdělání, kteří již mají praktické zkušenosti. Kurzy lze absolvovat prostřednictvím konzultací a samostudia ve formách 2letého denního studia, 3-4letého dálkového večerního studia nebo kombinací těchto. Úspěšné ukončení studia je založeno na složení vyšší přípravné zkoušky tzv. HF zkoušky, která opravňuje ke studiu na vysokých školách.

Studium na technických školách prostřednictvím tzv. HTX²¹-kurzů trvá 4 roky a studium na obchodních školách prostřednictvím tzv. HHX²²-kurzů trvá 3 roky. Výuka zahrnuje základní předměty společné pro všechny obory a specifické předměty dle jednotlivých oborů. Tyto kurzy bývají označovány za odborně zaměřené středoškolské vzdělávání, avšak neposkytují přímo profesní kvalifikaci a vyžadují, aby žák absolvoval vysokoškolské vzdělávání, a proto spadají do kategorie všeobecného vzdělání [23].

V rámci dánského školství je příprava na povolání zajišťována učňovským výcvikem, který probíhá v převážné většině případů v soukromých firmách a trvá 3-4 roky. Závěrečná učňovská zkouška opravňuje absolventy ke kvalifikovanému výkonu povolání. Novější formu

¹⁹ STX z dánského studentereksamen (maturitní zkouška).

²⁰ HF z dánského HøjereForberedelseseksamen (vyšší přípravná zkouška).

²¹ HTX z dánského HøjereTekniskEksamen (vyšší technická zkouška).

²² HHX z dánského HøjereHandelseksamen (vyšší "obchodní" zkouška).

představuje odborná příprava, kterou žák může začít vstupem do denních kurzů příslušné školy nebo do praktické přípravy v podniku [55].

Středoškolské vzdělávání v Dánsku se oproti ČR zdá velmi flexibilní. Důraz je v rámci učňovského výcviku kladen na praktické využití odborných znalostí.

Střední školství ve Finsku

Střední všeobecné vzdělání je ve Finsku realizováno na středních všeobecných školách ve 3letém studiu a je zakončeno maturitní zkouškou, která opravňuje ke studiu na univerzitách. Obsah vzdělávání na těchto školách zahrnuje předměty povinné a předměty volitelné. V rámci skupiny volitelných předmětů mohou jednotlivé školy vymezovat různé předměty, které umožní žákům profilaci jejich vzdělání. Maturitní zkouška se skládá ze čtyř povinných a ne více než dvou volitelných předmětů [6].

Odborné vzdělávání je zajišťováno na odborných školách, které zajišťují 2-3leté studium a umožní žákům získat střední odbornou kvalifikaci bez maturitní zkoušky. Další možností je zajištění odborného vzdělávání na odborném institutu, kde studium probíhá 4-5 let a umožní žákům získat úplné střední odborné vzdělání. Na odborných školách i odborných institutech je základní část učiva společná. Poslední možností je učňovská příprava, která je založena na smlouvě, ve které se zaměstnavatel zavazuje k poskytnutí odborné přípravy a žák se zavazuje k práci. Tuto přípravu lze absolvovat jako plné studium v délce 1-4 roky, anebo jako studium doplňkové, trvající 4-12 měsíců. Absolvováním učňovské přípravy získávají žáci certifikát srovnatelný s vysvědčením z předešlých typů odborného vzdělávání [22].

Střední školství v Irsku

V Irsku je střední školství zajišťováno soukromě orientovanými středními školami gymnaziálního typu, odbornými školami, obecními školami (jsou financované a řízené přímo státem) a všeobecnými školami (v majetku státu, ale spravovány např. církvemi). Všechny uvedené školy nabízejí úplné střední vzdělávání vedoucí k maturitě. Přijímání na SŠ probíhá formou konzultace rodičů s vedením školy. SŠ se dělí na dva stupně.

Nižší stupeň v délce 3 roky je zakončený všeobecnými zkouškami. Kurikulum je stanoveno centrálně, zahrnuje pět povinných předmětů a zbývající 2-3 předměty si žáci volí sami z nabídky škol. Závěrečné zkoušky jsou realizovány externě z 8 předmětů. Úspěšným ukončením nižšího stupně žáci splní povinné vzdělávání a mohou pokračovat ve studiu na vyšším stupni.

Vyšší stupeň trvá 2-3 roky. Studijní formy jsou různé a probíhají samostatněji ve formě řešení projektů a různých praktických úkonů. Maturitní zkouška, kterou je vyšší stupeň zakončen, opravňuje k přijetí na vysoké školy [6].

Nižší stupeň středoškolského vzdělávání je součástí povinné školní docházky a působí spíše jako pokračování základní školy. Jelikož žáci ze základní školy žáci odcházejí většinou ve věku 12 let, věk, ve kterém se rozhodují o svém kvalifikačním zaměření, je tedy stejný jako v ČR.

Střední školství v Portugalsku

V Portugalsku probíhá středoškolské vzdělávání ve třech typech - sekundární normální, odborné a umělecké. Studium na těchto školách probíhá formou denního a večerního vyučování. Denní forma studia je 3letá a je určena pro mládež ve věku 15-18 let.

Skrze sekundární normální vzdělávání se uskutečňuje všeobecné vzdělávání, které připravuje na další studium a technické vzdělávání, které je realizováno na odborných školách. Odborné školy připravují žáky na povolání a jsou určeny mládeži a dospělým. Pro specializované umělecké obory připravují žáky školy umělecké. Úspěšným absolvováním SŠ získá žák certifikát o absolvovaném vzdělání. Na SŠ se platí školné [25].

Střední školství ve Španělsku

Střední školství je ve Španělsku realizováno na třech úrovních.

Povinné sekundární vzdělávání je určeno žákům od 12 do 16 let. Povinným sekundárním vzděláváním se uzavírá povinné vzdělávání a umožňuje vstup na pracovní trh nebo pokračování ve studiu.

Vyšší střední vzdělávání se realizuje na SŠ, kde studium trvá 2 roky a úspěšným zakončením tohoto typu žák získá maturitní vysvědčení. Studium je určeno pro žáky ve věku 16-18 let a může být polooborné nebo vyšší odborné. Jestliže žák uspěje ve všech předmětech, získá osvědčení bez skládání jakýchkoliv zkoušek.

Další vzdělávání probíhá v rámci odborné přípravy pro žáky ve věku 16-18 let a reprezentují ho dva typy institucí. První institucí jsou všeobecně vzdělávací školy s odbornou přípravou, které navazují na povinnou školu a jsou ukončeny závěrečnou zkouškou a vysvědčením o středním vzdělání. Druhou institucí jsou vyšší odborné školy navazující na maturitu, které připravují na profese a studium na vysokých školách podobného zaměření [9].

Rozdílem oproti vzdělávacímu systému v ČR je délka povinné školní docházky, která v ČR končí ukončením základního vzdělání, naopak ve Španělsku je povinná školní docházka ukončena dokončeným sekundárním vzděláním. Maturitní vysvědčení získají žáci po absolvování předepsaných předmětů, kdy oproti ČR je zde rozdíl v absenci maturitní zkoušky. Pozitivem v tomto systému vzdělávání je bezesporu věk, ve kterém se žáci rozhodují o svém dalším zaměření, přičemž v ČR je tento věk 15 let, ve Španělsku let 16. Přestože se může zdát, že tento rok je zanedbatelný, v období dospívání se za tento rok může žák rozhodnout přeci jen jinak.

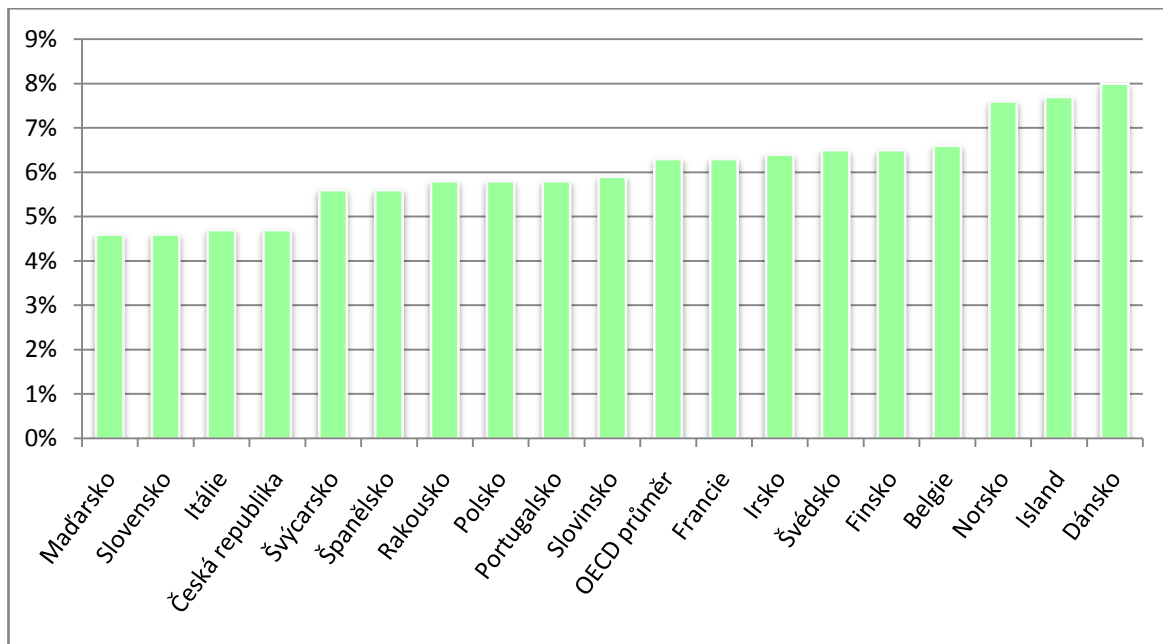
Z výše uvedených charakteristik jednotlivých vzdělávacích systémů jasně plyne, že se alespoň v rámci Evropy nevyskytují stejné formy sekundárního vzdělávání. Odlišnosti lze spatřovat ve věku, pro který je zavedena povinná školní docházka i v délce této docházky, dále ve věku, pro které je realizováno střední školství, nebo např. v oddělení všeobecného a odborného vzdělávání.

1.4.2. Srovnání regionálního školství 2. cyklu vybraných zemí

Země investují do vzdělávání zejména na podporu hospodářského růstu, zvyšování produktivity, dále investice přispívají k osobnímu a sociálnímu rozvoji a ke snižování sociálních nerovností. Podíl výdajů na vzdělávání v poměru k HDP závisí na různých preferencích veřejných a soukromých aktérů, přesto ale tvoří většinu výdajů na vzdělávání výdaje veřejné.

Dle publikace *Education at a Glance* [41] vynaložily v roce 2010 země OECD na oblast vzdělávání v průměru 6,3 % HDP²³. ČR v tomto roce zaznamenala podíl výdajů na vzdělávání ve výši 4,7 % HDP. Jak lze vidět z obrázku 2, mezi zeměmi jsou ve výši výdajů na vzdělávání poměrně velké rozdíly. Např. v Itálii je podíl výdajů na vzdělávání k HDP stejný jako v ČR, ale v Dánsku tento podíl tvoří 8 %. Více než jedna třetina zemí s dostupnými údaji vykazovala zpomalení ročního růstu veřejných výdajů na vzdělávání. Podíl výdajů na vzdělávání v poměru k HDP byl vyšší než 6 % v téměř polovině zemí OECD, přičemž nad 7 % se dostalo 7 zemí (Dánsko, Island, Norsko, Nový Zéland, Izrael, Jižní Korea a Spojené státy americké). Na druhý konec, tedy země, které nedosáhly podílu 5 % ku HDP se zařadily ČR, Maďarsko, Itálie, Rusko a Slovensko [41].

²³ Jedná se o výdaje jak veřejné, tak soukromé.

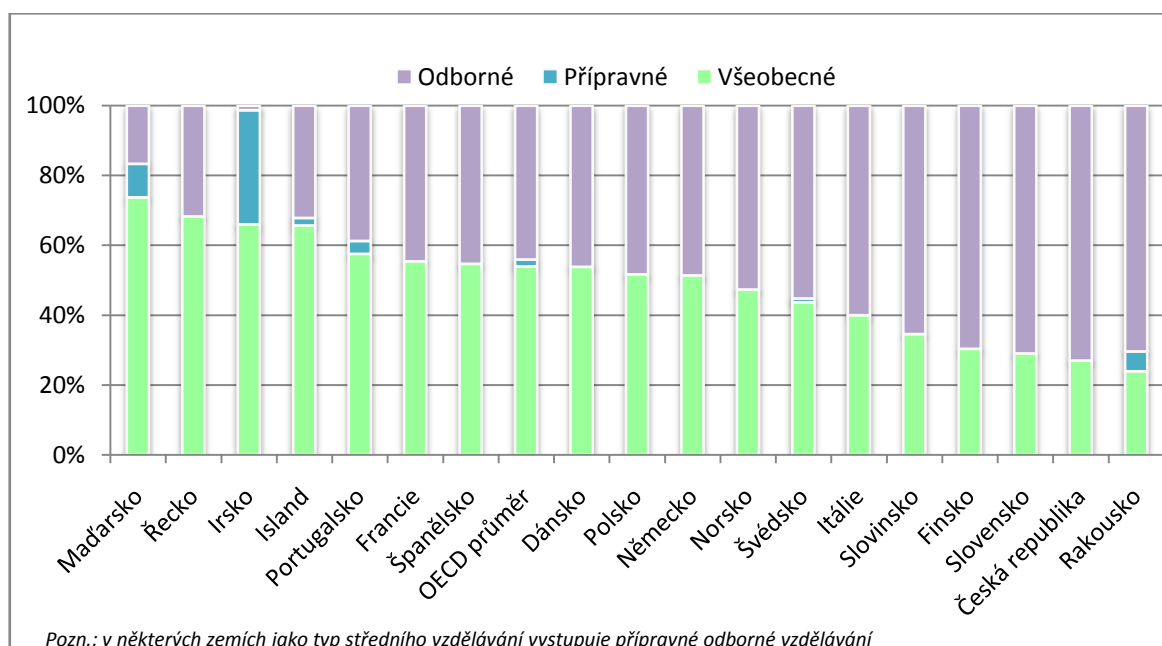

Obrázek 2 Podíl veřejných výdajů na vzdělávání na HDP v roce 2010

Zdroj: vlastní zpracování dle [45]

Co se týče vyššího sekundárního vzdělávání, je naprostá většina programů v zemích OECD a v partnerských zemích koncipována tak, aby umožnila žákům vstup do terciárního vzdělávání. Jejich zaměření může být jak všeobecné, tak odborné nebo přípravné odborné. Řada zemí OECD nabízí žákům možnost měnit zaměření studia v průběhu jejich vzdělávání.

Na obrázku 3 je možné vidět podíl žáků ve vyšším sekundárním vzdělávání v roce 2011 ve vybraných evropských zemích s dělením na všeobecné, přípravné a odborné programy. Lze pozorovat velké diference v rozložení žáků v rámci vzdělávání. Odborná příprava je v mnoha zemích OECD důležitou součástí vyššího sekundárního vzdělávání. Na druhou stranu v mnoha zemích převažuje všeobecné vzdělávání. Jak je možno vidět, nejvyšší podíl žáků se všeobecných zaměření vykazuje Maďarsko, Irsko, Island a Řecko, kdy se hodnoty podílu žáků se všeobecným zaměřením pohybují mezi 60-75 %. Naopak v Rakousku, ČR a na Slovensku se tento podíl pohybuje od 24-29 %. Průměr OECD činí pro všeobecné vzdělávání 54 % a pro odborné 44 % z čehož vyplývá, že z pohledu zaměření programů v ČR v porovnání se zahraničím studuje všeobecně zaměřené programy mnohem menší podíl žáků. Tato skutečnost je dána zejména oblibou průmyslových škol a dalších odborně zaměřených středních škol.

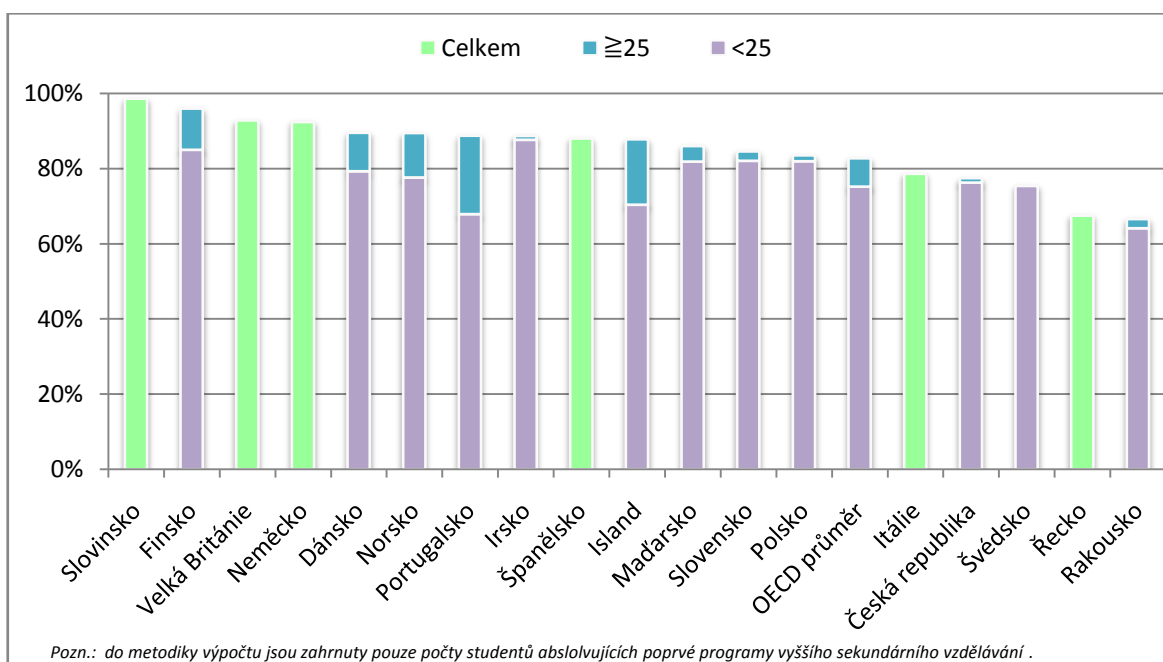

Obrázek 3 Podíl žáků ve vyšším sekundárním vzdělávání dle zaměření v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle [45]

Na obrázku 4 je možné vidět míru graduace ve vyšším sekundárním vzdělávání²⁴ v roce 2011 s rozdělením na skupinu těch, kteří úspěšně ukončili vzdělávání a jejich věk je vyšší než 25 let a na skupinu, která též úspěšně ukončila vzdělávání a je jí do 25 let. Jak lze pozorovat, v některých zemích je běžné, že absolventi dokončují svůj první program vyššího sekundárního vzdělání až po dosažení věku 25 let. Např. v Portugalsku je téměř 21 % žáků, kteří ukončili vyšší sekundární vzdělávání starších 25 let. Naopak v Irsku je více než 80 % graduovaných žáků do 25 let. Toto rozložení je možné přisuzovat nabídce vzdělávání, která je v každé zemi jedinečná. Nejvyšší průměrný věk žáka, který úspěšně zakončí vyšší sekundární vzdělávání je dle OECD v Portugalsku a na Islandu. V Portugalsku je to 25 let a na Islandu 23 let.

²⁴ Mírou graduace se zde rozumí míra úspěšného zakončení vyššího sekundárního vzdělávání, kterým se rozumí jak střední vzdělání s výučním listem, tak i s maturitní zkouškou.

Obrázek 4 Míra graduace ve vyšším sekundárním vzdělávání v roce 2011 podle věku

Zdroj: vlastní zpracování dle [41]

Z dat OECD [41] dále vyplývá, že ve většině zemí, mladší dospělí (25-34 let) dosáhli vyšší úrovně vzdělání než starší dospělí (55-64 let). V průměru 82 % mladých dospělých dosáhlo alespoň vyššího středního vzdělání ve srovnání s 64 % u starších dospělých. V průměru je míra graduace žen (86 %) vyšší než u mužů (79 %). V Řecku, na Islandu a v Portugalsku je míra graduace u žen alespoň o 15 % vyšší než u mužů. Jenom v Rakousku, České republice a Německu je podíl mužských absolventů o něco vyšší než žen.

V odborném vzdělávání jsou patrné genderové rozdíly. Rozdíly lze připsat tradičnímu vnímání genderových rolí, stejně jako kulturním hodnotám, někdy spojeným s určitou oblastí vzdělávání. Většina žáků středního odborného vzdělání v oblasti strojírenství, výroby a stavebnictví jsou muži. V zemích OECD tvoří 49 % absolventů těchto oborů muži. V České republice, Estonsku, Maďarsku a Norsku je to více než 70 %. Naopak ženy jsou v rámci OECD více rozptýleny mezi společenské vědy, obchod a právo (26 %), zdraví a služby (17 %). Povědomí o rozdělení absolventů v oblasti vzdělávání může pomoci tvůrcům vzdělávací politiky.

2. VZDĚLÁVÁNÍ A LIDSKÝ KAPITÁL

Změny v ekonomických a sociálních podmínkách přisuzují znalostem a kapitálu stále důležitější roli v ekonomickém úspěchu národů i jednotlivců. Informační a komunikační technologie, globalizace a trend směrem k větší osobní odpovědnosti a autonomii zvyšují poptávku po učení. Klíčová role schopností a znalostí pro stimulaci hospodářského růstu je potvrzena uznávanými ekonomy a dalšími experty [17].

2.1.1. Vymezení a teorie lidského kapitálu

Přestože se v oblasti ekonomie tradičně uvažovalo především o investicích do fyzického kapitálu (stroje, budovy atd.) od 60. let 20. století se začalo také uvažovat o investicích do lidského kapitálu. Ještě dříve než se ale začalo o investicích do lidského kapitálu uvažovat, se v roce 1776 ve své práci Pojednání o podstatě a původu bohatství národů, klasický ekonom Adam Smith zmínil o pohledu na vzdělávání jako na investici, která zvyšuje produktivní schopnost člověka a následně i celoživotní příjem. Teorie lidského kapitálu byla plně rozvinuta až v práci ekonoma chicagské školy, a to G. S. Beckera a Theodora Schultze. Podle teorie lidského kapitálu se investuje do vzdělání, odborné přípravy a dalších aktivit s cílem zvýšit osobní produktivitu a následně již výše zmiňovaný celoživotní příjem. Americký ekonom T. Schultz ve své práci poukázal na některé významné rysy lidského kapitálu: lidský kapitál je nepřenositelný, zaniká se smrtí a k jeho využití je potřeba jeho nositel osobně, lidský kapitál nelze prodat, ani někomu věnovat, nositel lidského kapitálu nemůže diverzifikovat riziko, jako by tomu bylo možné u vlastníků fyzického kapitálu a do lidského kapitálu je efektivní investovat v mládí, protože zde je potřeba nejméně času na jeho získání [20], [46].

Původní teorie lidského kapitálu byly založeny na myšlence, že výška příjmů jednotlivce se odvíjí od jeho schopností a dovedností, které se odvíjí od výše dosaženého vzdělání. Tyto byly následně kritizovány pro svoji jednoduchost a bylo poukázáno na další faktory mimo vzdělání ovlivňující výši příjmů. Následující rozvoj teorie poukazoval na vztah lidského kapitálu k individuálnímu i celkovému ekonomickému růstu. Přínos ekonomů do teorie lidského kapitálu se promítá do makroekonomické (zásoba společenského lidského kapitálu a její růst je hlavní součástí procesu ekonomického růstu), i mikroekonomické roviny (v zásobě individuálního lidského kapitálu jsou rozdíly a růst této zásoby může vysvětlovat zjištěné odchylky v příjmové struktuře a rozdělení osobních příjmů) [20].

Dle G. S. Beckera představuje lidský kapitál "*schopnosti, dovednosti a odpovídající motivace tyto schopnosti a dovednosti uplatnit*" [25, s. 1]. Tato definice je obecně považována

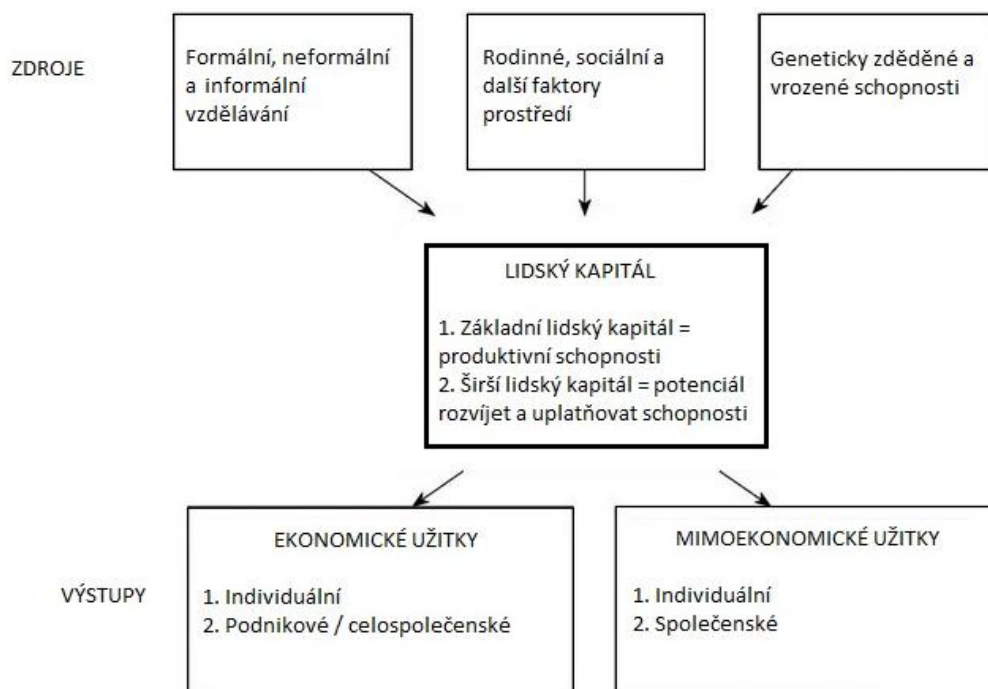
za základní kámen teorie lidského kapitálu. Následně docházelo ke zpřesňování a rozšiřování teorie lidského kapitálu. Pokusil se o to např. francouzský sociolog Pierre Bourdieu, který definoval lidský kapitál jako: *"jakoukoli kapacitu schopnou produkovat zisk a reprodukovat sama sebe ve stejné či rozšířené podobě, schopnou nejen akumulace, ale i směny, konverze a rozšířené produkce"* [25, s. 1]. Lidský kapitál je v úzké vazbě na kapitál sociální. Sociální kapitál je charakterizován vztahy a účastí na veřejném životě, kdy spolu se společnými normami, hodnotami, kulturou, zvyky, důvěrou a porozuměním, usnadňují spolupráci v rámci skupin nebo mezi skupinami a sledování společných cílů.

V následujících dvaceti letech byl koncept lidského kapitálu rozšiřován, především to vychází z publikace OECD, která definuje lidský kapitál jako: *"znalosti, dovednosti, kompetence a atributy obsažené v jednotlivcích, které usnadňují vytváření osobního, sociálního a ekonomického blahobytu"* [17, s. 18]. Oproti prvním poznatkům ekonomů v oblasti lidského kapitálu a vzdělávání je možné sledovat, že vzdělávání již není pouze prostředek k dosažení vyšších příjmů, ale má také rozvíjet jednotlivce pro práci i pro život.

Lidský kapitál lze rozčlenit na dvě základní složky. Jedná se o základní a širší lidský kapitál [25]. Základní kapitál zahrnuje produktivní schopnosti a vlastnosti (kreativita, komunikační schopnosti, fyzické schopnosti atd.) a širší kapitál umožňuje uplatňovat složky kapitálu základního. Širší lidský kapitál zahrnuje především schopnost dosáhnout a rozvíjet určité dovednosti, osobní charakteristiky, schopnost najít nejlepší místo pro uplatnění dovedností a schopností. Na obrázku 5 lze vidět tři základní faktory ovlivňující lidský kapitál. Jsou to formální a neformální vzdělávání, rodinné, sociální a další faktory prostředí a geneticky zděděné vrozené schopnosti. Vlastnosti a schopnosti jedince jsou dány geneticky, následně se rozvíjejí vzděláváním a jsou ovlivňovány okolním prostředím. Všechny tyto složky na sebe navzájem působí a ovlivňují se. Vrozené vlastnosti jedince mohou pozitivně, ale i negativně ovlivnit následné vzdělávání. Pokud jedinec není geneticky předurčen např. pro výtvarnou činnost, stěží vystuduje výtvarnou uměleckou školu apod. Rozvoj znalostí a schopností bude stejně tak záviset na prostředí, ve kterém jedinec žije a které ho ovlivňuje.

Na obrázku 5 lze také vidět výstupy lidského kapitálu. Výstupy se rozdělují na ekonomické a mimoekonomické, přičemž ekonomické výstupy jsou individuální a podnikové nebo celospolečenské a mimoekonomické výstupy jsou individuální a společenské. Individuálním ekonomickým výstupem se rozumí pravděpodobnost vyšších výdělků, nižší pravděpodobnost ztráty zaměstnání aj. Podnikovými ekonomickými užitky se rozumí např. zvýšení zisku celé společnosti. Mimoekonomickým individuálním užitkem může být např.

uspokojení z práce a společenským mimoekonomickým užitekem poté např. nižší kriminalita nebo schopnost začlenit se do společnosti či pracovního procesu.

Obrázek 5 Zdroje a výstupy lidského kapitálu

Zdroj: upraveno dle [42]

Na mikroekonomické úrovni (firmy) představuje lidský kapitál nehmotné aktivum (znalosti, dovednosti), které jsou z pohledu nositele definovány jako statek vzdělání. Dle Brewera [7] je vzdělání částečně veřejným statkem, s externími společenskými benefity a částečně soukromým statkem, který vytváří čistě soukromé benefity. Ekonomický statek vzdělání lze strukturovat dle dosaženého vzdělání a platí, že jeho kvalita na daném stupni je dána kvalitou získaného předchozího vzdělání. Rozdíl mezi kvalitou statku vzdělání dvou po sobě jdoucích úrovní je možné považovat za přidanou hodnotu vzdělání. Rozhodující odpovědnost za kvalitu vzdělání poté připadá především na vzdělávací instituci a v neposlední řadě na žákovi resp. studentovi.

2.1.2. Investice do lidského kapitálu

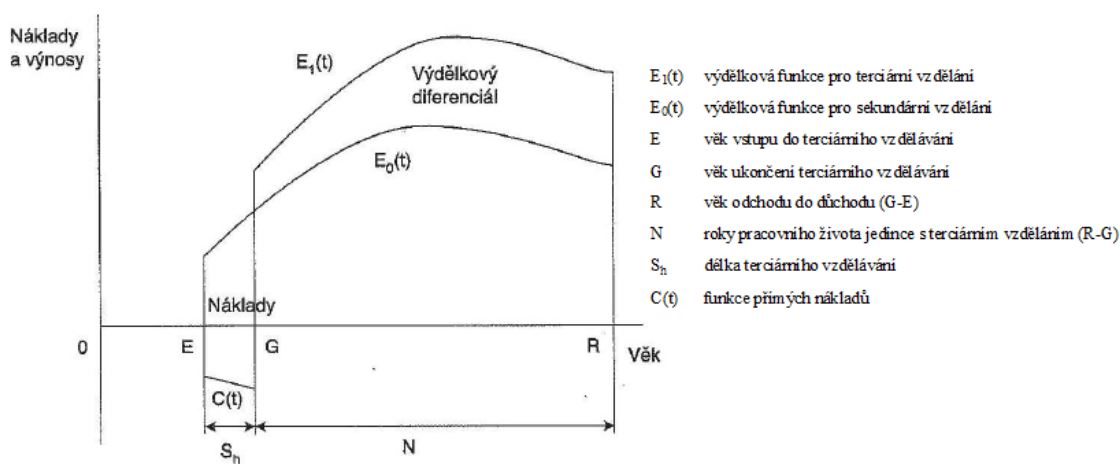
Lidské zdroje jsou hlavním bohatstvím všech zemí a jsou klíčové pro tvorbu a předávání znalostí a představují jeden z faktorů, které určují inovační potenciál každé společnosti. Investice do vzdělávání a do odborné přípravy jsou jedním z rozhodujících faktorů konkurenceschopnosti, zaměstnanosti a výrazně ovlivňují kvalitu života. Dle publikace OECD [44] se investice do lidského kapitálu, především do složky vzdělávání, staly centrem

zájmu strategií jednotlivých zemí na podporu hospodářské prosperity, vyšší zaměstnanosti a sociální soudržnosti. V důsledku toho jsou investice do vzdělávání stále více považovány za investice do kolektivní budoucnosti společnosti, spíše než jen do budoucího úspěchu jedinců. Investice do lidského kapitálu představují rozhodnutí, kdy se jedinec vzdává úplně nebo částečně příjmů během období vzdělávání v důsledku očekávání budoucích vyšších příjmů.

Během procesu vzdělávání dochází k nabývání statku vzdělání. Z ekonomického hlediska je tento proces charakterizován vstupy a výstupy.

Náklady lze dle Kalouse [19] členit na náklady soukromé a veřejné. Soukromé náklady se dále dají členit na náklady přímé a na náklady nepřímé. Mezi přímé soukromé náklady na vzdělávání lze zařadit výdaje na pořízení učebních pomůcek, poplatky za studium, životní náklady žáků a studentů (strava, bydlení). Tyto náklady nemusí platit nabyvatel vzdělání, ale například rodič. Do soukromých nepřímých nákladů na vzdělávání patří především ušlé výdělky studentů tzv. oportunitní náklady, které vznikají, jestliže se nabyvatel lidského kapitálu rozhodne upřednostnit další vzdělávání před vstupem na pracovní trh. Tuto skutečnost lze zachytit na obrázku 6 níže, kde bude i blíže vysvětlena. Druhou částí nákladů na vzdělání představují náklady veřejné, přičemž i tyto se dále člení na přímé a nepřímé. Jejich nositelem je společnost, což znamená stát a státní instituce. Přímé veřejné náklady zahrnují výdaje státu na zabezpečení vzdělání a chod školských zařízení, výdaje na podporu studentů a nepřímé veřejné náklady představují zejména nižší příjmy z daní do veřejného rozpočtu.

Na obrázku 6 lze pozorovat hned několik souvislostí. Jedinec, který se rozhodne vstoupit na pracovní trh ve věku E , má za předpokladu, že si najde pracovní místo výdělkovou funkcí $E_0(t)$. Naopak jedinec, který se rozhodne pokračovat ve zvyšování úrovně lidského kapitálu, studuje do věku G a od této doby opět za předpokladu úspěšného vstupu na pracovní trh má výdělkovou funkci $E_1(t)$. Rozdíl mezi těmito výdělkovými funkcemi je dán výdělkovým diferencíálem. Náklady obětované příležitosti pro studenta na terciární úrovni představuje plocha čtyřhranu E , G a výše. Na obrázku lze také vidět, že vrcholu pracovních příjmů dosahují vysokoškolsky vzdělaní jedinci déle. Nutno podotknout, že velikost výdělkového diferencíálu závisí i na odvětví, ve kterém jedinec pracuje, na regionálních specifikách a také na kvalifikaci jedince.

Obrázek 6 Výdělky v závislosti na věku a vzdělání

Zdroj: [19]

Do teď se v rámci investic do lidského kapitálu jednalo pouze o investice do formálního²⁵ vzdělávání. Vzdělávání může také probíhat jako neformální.²⁶ Následně budou vymezeny investice do lidského kapitálu ze strany zaměstnavatele, tedy investice do neformálního vzdělávání dospělých. V rámci investic do lidského kapitálu se podnik dle Vodáka [59] může zaměřit na zlepšování zdravotního stavu zaměstnanců (lázeňské pobyty, zdravotní prohlídky, finanční spoluúčast na stravování atd.), na zlepšování pracovních podmínek (kvalitní ochranné pracovní pomůcky, pracovní prostředí aj.) nebo na zkvalitňování a zvyšování pracovních schopností, dovedností a vědomostí (vzdělávací kurzy, sebevzdělání). Mezi náklady z pohledu organizace lze zařadit i náklady obětované příležitosti, které vznikají v souvislosti s investováním finančních prostředků do vzdělávání. Pokud by tyto finanční prostředky nebyly vloženy do vzdělávání, mohly by přinášet zisk z jiné činnosti. Investice do vzdělání přináší různé efekty, např. dle ekonoma R. Lucase²⁷ se jedná o interní a externí efekt. Pokud investice přináší zvýšení odbornosti zaměstnanců a zvyšují tak produktivitu zaměstnanců, jedná se o interní efekt. K externím efektům dochází, pokud investice do vzdělávání způsobují zvyšování produktivity i jiných zaměstnanců, podniků a ekonomiky jako celku. Dochází k tzv. pozitivní externalitě, která je právě dle Lucase důležitým faktorem k dlouhodobému růstu ekonomiky.

²⁵Formální vzdělávání představuje proces osvojování znalostí a dovedností na školách a školských institucích, zahrnuje získávání na sebe navazujících stupňů vzdělání, jejichž absolvování je potvrzováno příslušným opatřením.

²⁶Neformální vzdělávání má formu dobrovolného a záměrného učení. Jedná se o organizované výchovně vzdělávací aktivity, které probíhají mimo rámec zavedeného oficiálního školského systému, např. v podnicích.

²⁷Robert Lucas je americký ekonom, nositel Nobelovy ceny za ekonomii, představitel školy racionálních očekávání.

Jak již bylo uvedeno výše investice do lidského kapitálu, především do složky vzdělávání není bezúčelné a představuje očekávaný budoucí výnos. Obecně výnosy z investic představují užitek, výnos peněžního nebo nepeněžního charakteru. Ekonomický subjekt (stát, podnik, jednotlivec) tak odloží část své současné spotřeby za účelem získání budoucího užitku. Výnosy z investic do vzdělávání lze chápat jako výnosy získané v důsledku investic do vzdělávání. Tyto lze rozdělit pak do několika skupin, které jsou přímo či nepřímo těmito investicemi ovlivněny.

První skupinou jsou individuální výnosy z investic do vzdělávání a představují ty výnosy, které jednotlivci získávají v důsledku předchozích investic do vzdělávání, a které se projevují po ukončení určité úrovně vzdělávání. Mezi příjemce individuálních výnosů z investic lze zařadit nabyvatele vzdělání, to jest ten, kdo je nositelem statku vzdělání (žák, student, absolvent). V tomto případě výnosy z investic do vzdělávání představují vyšší příjmy, které plynou z možnosti získání lepšího zaměstnání. Mimo samotné osoby nabyvatele vzdělání do této skupiny patří i jeho domácnost, do které výše uvedenou skutečností plynou vyšší příjmy. Souhrnně tedy lze říci, že dosažená úroveň vzdělání má vliv na výši výdělků jednotlivců a následně na standardy života v jejich rodinách. Mimo peněžního vyjádření výnosů z investic do vzdělávání lze vymezit i nepeněžní výnosy. Mezi individuální nepeněžní výnosy patří dle Kalouse a Veselého [19] zejména:

- uspokojení z procesu vzdělávání se,
- možnost zajímavější práce absolventů,
- vyšší společenská prestiž nabyvatele vzdělání,
- možnost získání společenských kontaktů během studia,
- možnost získání společenských kontaktů v oboru uplatnění.

Toto dělení dle Kalouse a Veselého však jiní autoři dále rozvíjí. Např. vysokoškolský pedagog Státní univerzity v Lagosu, S. Akinyemi doplňuje některé individuální nepeněžité výnosy. Ve své knize *Economy of education* [2], vymezuje jako nepeněžité výnos lepší rodinný život, jelikož vzdělanější jednotlivci mohou efektivněji zastávat svoji roli v rodině, ať už jako otec, matka, manželka či manžel. Tito pak mohou svým dětem radit v otázkách morální a náboženské výchovy, osobní hygieny, mezilidských vztahů, přátel, charakteru vzdělávání, volbě povolání, hodnotách lidského života. Především pak vzdělaní rodiče připraví své děti pro účinnou integraci do společnosti. Vzdělání pak také umožňuje efektivněji

se podílet na společenském životě, stimuluje duševní činnost, dělá z jedinců zvědavé a schopné jednat a rozhodovat se racionálně.

Další skupinou, které se dotýkají výnosy z investic do vzdělání, je společnost. Společenské výnosy jsou "výhody" plynoucí z investic do vzdělávání, ze kterých může společnost těžit. Tyto výnosy představují:

- pozitivní externality (vznikající v důsledku vzdělanějšího obyvatelstva, např. větší odolnost vůči různým deviantním formám chování, nižší úmrtnost aj.),
- veřejné nedělitelné statky (např. v oblasti základního výzkumu),
- produkce kvalifikace zaměstnanců pracujících v oblasti veřejných služeb (policisté, úředníci, učitelé atd.),
- zvýšení daňových odvodů a odvodů do systémů zákonného sociálního pojištění, nižší sociální transfery (předpoklad vyšších příjmů v důsledku vyššího vzdělání).

I tuto skupinu výnosů S. Akinyemi doplňuje. Poukazuje např. na technologický pokrok, díky potenciálu vzdělanějších občanů k modernizaci, na schopnost vzdělanějších jedinců být více objektivní při analýze politických otázek (racionální rozhodování) a na podporu demokratických hodnot.

Poslední skupinu představují subjekty, které jsou investicemi do vzdělávání dotčeny, jedná se o:

- firmu, kde je nabyvatel vzdělání zaměstnán (vyšší inovační potenciál, vyšší produktivita práce aj.),
- region, kde nabyvatel působí,
- investora, v případě, že vzdělávání bylo hrazeno z půjčky (úroky z úvěru).

3. ANALÝZA REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ 2. CYKLU

3.1. Analýza regionálního školství 2. cyklu České republiky

V návaznosti na uvedené diference mezi jednotlivými evropskými státy v kapitole 1.4. Regionální školství 2. cyklu ve vybraných zemích lze konstatovat, že každý z nich přináší do globálního prostředí rozdílný typ znalostí a dovedností. V této kapitole bude provedena analýza středního školství na úrovni ČR, z pohledu demografického vývoje, kvantitativního rozložení počtu škol a žáků a oborové struktury středního vzdělávání²⁸.

3.1.1. Působení demografického vývoje na oblast středního školství

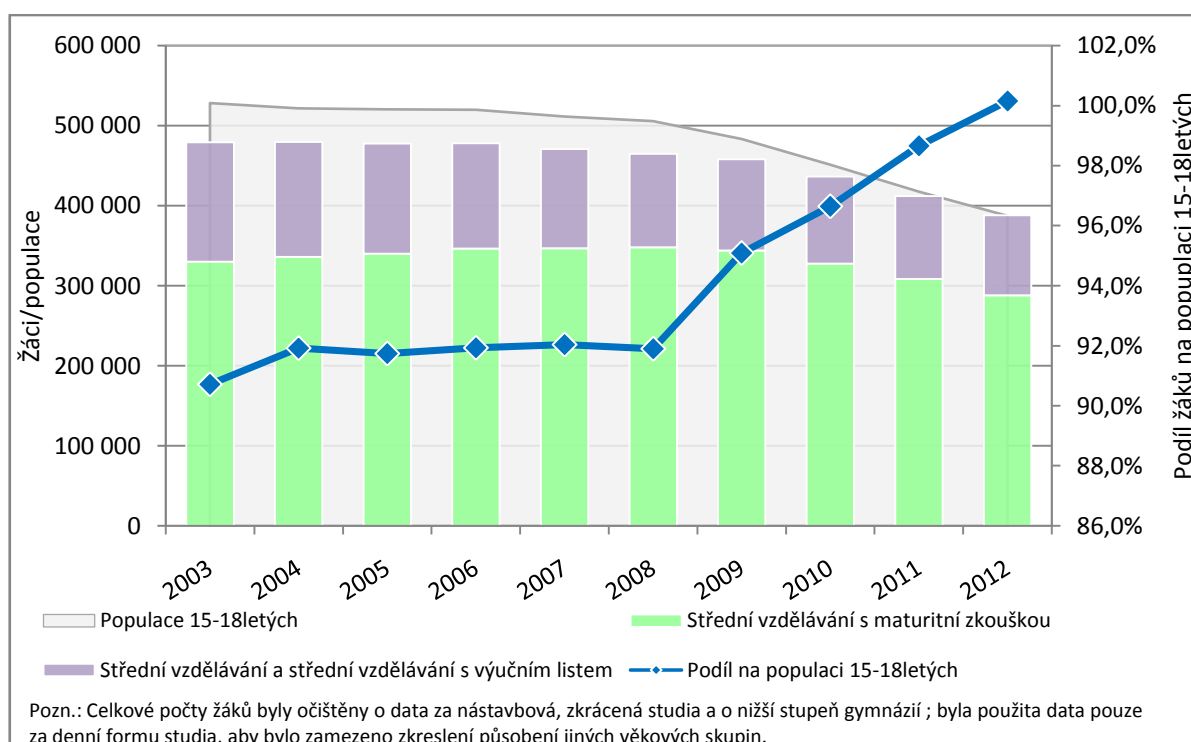
Demografický vývoj je jedním z hlavních faktorů ovlivňující všechny úrovně RgŠ, jelikož určují především počty žáků v jednotlivých úrovních, naplněnost tříd a působí na počet škol a školských zařízení a personální, materiální a finanční zajištění. Významným znakem určujícím vývoj školství je tedy demografický vývoj a vývoj věkových skupin populace, které se nejvíce podílejí na vzdělávání.

Demografický vývoj v ČR zaznamenal v 90. letech 20. století pokles počtu narozených dětí a tato skutečnost v současné době negativně ovlivňuje oblast středního vzdělávání. Dle dat Českého statistického úřadu (dále jen "ČSÚ") [10] o živě narozených dětech se v letech 1991-2001 s výjimkou let 1997 a 2000 projevoval klesající trend. Jak lze vidět v příloze 2, věková skupina 15-18 let odpovídající středoškolskému studiu zaznamenává od roku 2003 meziroční pokles nejprve v rozmezí 0-1,7 %, později od roku 2009 byl zaznamenán pokles necelých 4,5 %, protože se v této skupině projevují slabé ročníky (narození 1994 a později). Mezi lety 1993 a 2012 dle vypočteného bazického indexu došlo k poklesu populace 15-18letých o téměř 27 %. Ve věkové skupině 6-14 let dochází od roku 2006 k rostoucímu trendu, přestože se tato skupina až do roku 2010 pohybovala v záporných číslech a od tohoto roku již zaznamenává kladnou meziroční změnu. Rostoucí trend od roku 2006 lze přisuzovat nárůstu živě narozených dětí od počátku nového tisíciletí, které jako 6tileté, ovlivňují tuto věkovou skupinu. Dle dat pro věkovou skupinu 3-5 let a 6-14 let lze usuzovat, že z demografického propadu, ve kterém se oblast středního školství v současné době nachází, by se měla vzpamatovávat mezi lety 2015 a 2016, kdy se v této oblasti začnou projevovat

²⁸ V této a dalších kapitolách budou v rámci analýzy středního školství k termínu střední vzdělávání s maturitní zkouškou používány termíny studijní obory, vzdělávání s maturitní zkouškou, maturitní vzdělávání/studium a k termínu vzdělávání s výučním listem, termíny jako učební obory, vzdělávání s výučním listem, nematuritní vzdělávání/studium.

ročníky narozených v roce 2000 a mladší. Přes tuto skutečnost však minimálně do roku 2028 na středoškolské úrovni nelze vyšší počet žáků než v roce 2003/2004.

Jak přesně demografický pokles zapůsobil na oblast středního školství (alespoň co se týče věkové skupiny 15-18 let) lze lépe interpretovat na základě obrázku 7. Z obrázku 7 je možné sledovat jednak již zmíněný klesající trend věkové skupiny 15-18letých, jednak také s demografickým propadem související úbytek počtu žáků ve středním vzdělávání. Jak je ale patrné, i přes každoročně klesající počet žáků se jejich zastoupení ve vztahu k populaci 15-18letých zvyšuje.

Obrázek 7 Počty žáků středních škol vzhledem k populaci 15-18letých v letech 2003-2012

Zdroj: vlastní zpracování dle [39]

Na negativní působení demografického propadu kraje reagují pomocí optimalizačních opatření, přesněji optimalizací sítí středních škol a optimalizací oborové skladby škol a kapacit oborů.

3.1.2. Kvantitativní rozložení škol a žáků

Školy a školská zařízení

Jak lze vidět v příloze 3, ve školním roce 2012/2013 bylo střední vzdělávání realizováno ve 1 347 školách. Oproti školnímu roku 2011/2012 se jedná o meziroční pokles 3,3 % a tento propad lze označit jako nejvýraznější od roku 2003. Od roku 2009, kdy byl každoročně zaznamenáván demografický propad nad 4 %, došlo k poklesu počtu škol o 6,3 %. Tento

klesající trend lze přisuzovat demografickému propadu a nutnosti reagovat na nevyužité kapacity škol.

Zřizovatelé SŠ

Při pohledu na SŠ z hlediska zřizovatele v příloze 3 je zřejmé, že nejvíce škol je zřizováno veřejnými subjekty. Podíl zastoupení veřejných subjektů na zřizování SŠ vykazuje od školního roku 2006/2007 stagnující trend okolo 74 %, což znamená, že podíl neveřejných subjektů stagnuje okolo 25 %. Z veřejných subjektů je celkově nejvíce SŠ zřizováno kraji a od školního roku 2006/2007 vykazuje tento podíl klesající trend - ve zmíněném roce 72 % a ve školním roce 2012/2013 necelých 70 %. Zanedbatelné podíly v tomto případě představují MŠMT, obce i jiné resorty, kdy se podíly pohybovaly v roce 2012/2013 od 0,3 % (jiný resort) přes 1,9 % (obec) do 2,4 % (MŠMT). Nízký podíl škol zřizovaných MŠMT je dán především skutečností, že tento subjekt zřizuje tzv. přímo řízené organizace. Neveřejné subjekty představují soukromí zřizovatelé a církve. Privátní sektor každoročně vykazuje stagnující trend v rozmezí 21-23 % a co se týče církví, podíl na zřizování SŠ je velmi nízký, ale vykazuje rostoucí trend - každoročně přibližně o desetinu.

Žáci ve všech druzích středního vzdělávání

Jak již bylo uvedeno výše, oblast středního školství v posledních letech negativně postihl demografický propad. V příloze 3 lze vidět, že ve školním roce 2004/2005 se středního vzdělávání ve všech formách účastnilo necelých 580 tisíc žáků, tedy nejvyšší počet za sledované období, což bylo dáno především vstupem silného ročníku z roku 1990 na SŠ. Od tohoto školního roku se dále projevuje klesající trend počtu žáků, kteří se na středoškolské úrovni vzdělávají. Mezi lety 2005 a 2010 docházelo k mírnému poklesu počtu žáků v rozmezí 0,2-1,4 % a od roku 2010 je každoročně zaznamenáván pokles přesahující 4 %. Ve školním roce 2012/2013 se středního vzdělávání účastnilo necelých 471 tis. žáků a ve sledovaném období tak došlo k poklesu o necelých 106 tis. žáků. Přestože počet žáků začal klesat až od školního roku 2005/2006, demografický pokles zaznamenala věková skupina odpovídající středoškolskému vzdělávání již v roce 2003. Tento časový posun lze vysvětlit několika skutečnostmi. Na jedné straně skutečností, že do prvních ročníků nastupují i 16ti letí, tedy ti, kteří povinnou školní docházku započali v 7 letech věku a středního vzdělávání se tedy účastní i starší žáci, a také faktem opakujících se vstupů do prvních ročníků např. při zvolení nesprávného oboru. A na straně druhé zde působí zkreslení počtu žáků na úrovni gymnázií, jelikož jsou zde uvedena i víceletá gymnázia, což znamená, že se do počtu žáků započítávají i žáci na nižších úrovních. Jak lze také z přílohy 3 vidět, především byly počty žáků v těchto letech ovlivněny nárůstem žáků v ostatních formách studia, tedy především starších jedinců.

Formy středního vzdělávání

Dále je možné sledovat vývoj žáků v jednotlivých formách vzdělávání na středoškolské úrovni. Poměr mezi jednotlivými formami vzdělávání vzhledem k celkovému počtu žáků se ve sledovaném období let 2003-2012 udržuje na úrovni v rozmezí 93,2-94,5 % : 5,5-6,8 % pro denní resp. ostatní formu vzdělávání.

Střední vzdělávání z hlediska zaměření

Při pohledu na střední vzdělávání z hlediska zaměření lze konstatovat, že střední odborné vzdělávání má v ČR velikou oblibu, která je dána dlouholetou tradicí. I z hlediska ostatních států, bylo již výše uvedeno, že podíl středního všeobecného vzdělávání v ČR se v porovnání s jinými státy řadí mezi země s nejnižším podílem. Poměr mezi všeobecným a odborným zaměřením vzhledem k celkovému počtu žáků ve sledovaném období vykazuje mírně rostoucí trend všeobecného zaměření a naopak klesající trend na straně odborného zaměření. Ve školním roce 2003/2004 byl tento podíl na úrovni 75,1:24,9 % pro odborné resp. všeobecné zaměření. Za celkové sledované období tak šlo o změnu 2,9 % a ve školním roce 2012/2013 již tento podíl představoval 72,2:27,8 % pro odborné resp. všeobecné vzdělávání.

Z hlediska středního vzdělávání s maturitní zkouškou lze sledovat obdobný efekt jako u výše uvedeného pohledu na střední školství. Přestože je v maturitních oborech stále znatelné dominantní postavení odborného zaměření, je patrné, že při přepočtu podílů zastoupení žáků podle zaměření, se stále více žáků vzdělává v rámci maturitních oborů se všeobecným zaměřením, tedy v rámci gymnázií, jak lze vidět v příloze 5. V roce 2003/2004 byl podíl žáků v oborech se všeobecným zaměřením na celkovém počtu žáků v maturitních oborech 33,6 %. V dalších letech byl pak zaznamenán mírný pokles, který trval až do roku 2010/2011 a od této doby neustále roste na hodnotu 35,6 % v roce 2012/2013.

V rámci středního vzdělávání dle druhu vzdělávání lze v období let 2003/2004-2010/2011 sledovat odklon od středního vzdělávání s výučním listem (nematuritní obory), ke střednímu vzdělávání s maturitní zkouškou (včetně nástavbového studia). V oborech vzdělávání s maturitní zkouškou lze do roku 2009 vidět rostoucí trend i přes celkový pokles počtu žáků, a to právě na úkor vzdělávání s výučním listem. Od tohoto roku začal počet žáků ve všech druzích vzdělávání klesat a tento trend je zaznamenáván dodnes. Přes tuto skutečnost je možné v příloze 5 od roku 2010/2011 sledovat mírný růst podílu výučního zaměření na celkovém počtu žáků. Co se týče podílu mezi vzděláváním ve studijních a učebních oborech, lze konstatovat, že rozložení počtu žáků do těchto druhů studia se ve sledovaném období nacházel v rozmezí 74 % ku 26 % (rok 2003/2004) až 78 % ku 22 % (rok 2012/2013) pro

maturitní resp. nematuritní vzdělávání. Ve školním roce 2012/2013 se na úrovni středního vzdělávání s maturitní zkouškou vzdělávalo 338 tis. žáků a jak již bylo uvedeno výše, za sledované období let 2003-2012 došlo k absolutnímu poklesu o necelých 106 tis. žáků. Jestliže na úrovni středního vzdělávání s výučním listem došlo k propadu o 48 tis. žáků a na úrovni středního vzdělávání s maturitní zkouškou k propadu o 58 tis. žáků, pak vzhledem k poměru žáků v jednotlivých druzích vzdělávání, demografický propad zasáhl oblast středního vzdělávání s výučním listem mnohem více²⁹. Na úrovni středního vzdělávání počet žáků více méně kolísá a podíl této úrovně vzdělávání vzhledem k celkovému počtu žáků se pohybuje na velmi nízké úrovni v rozmezí 0,3-0,5 %.

Z uvedených podílů mezi vzděláváním ve studijních a učebních oborech lze hypotézu znějící: *"rozložení žáků mezi vzdělávání s maturitní zkouškou a vzdělávání s výučním listem je v České republice rovnoměrné"* zamítnout.

3.1.3. Střední všeobecné školství od roku 2003

Jak se v období let 2003-2013 vyvíjelo střední všeobecné vzdělávání, lze vidět v příloze 4. Podíl škol zabezpečujících tento druh vzdělávání na celkovém počtu SŠ se do školního roku 2005/2006 pohybuje okolo 17 %. Od tohoto roku se pak tento podíl pohybuje od 24 % do 27 %. Tato změna však není zapříčiněna nárůstem škol, nýbrž metodikou MŠMT³⁰ vykazování počtu škol. Názorněji lze vývoj škol zabezpečující všeobecné vzdělávání ukázat na vývoji počtu žáků v tomto zaměření. Lze sledovat trend zvyšujícího se počtu žáků v oborech gymnázií do školního roku 2007/2008 a s tím související i zvyšující se počet škol. Na klesající počet žáků však školy zareagovaly až s ročním zpožděním a od roku 2009/2010 počty škol klesají.

Ve školním roce 2012/2013 zabezpečovalo některý z gymnaziálních oborů celkem 369 škol a lze říci, že se tento údaj v posledních letech příliš nemění. Počet žáků vzdělávajících se v oborech gymnázií poklesl oproti školnímu roku 2011/2012 o necelá 3 %, přesněji se jednalo o pokles ze 135 tis. na 131 tis. žáků. Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.3.1 Vymezení regionálního školství 2. cyklu, gymnázia mohou být čtyřletá, šestiletá a osmiletá a tedy pokud se budou uvažovat pouze žáci odpovídající věkové skupině vzdělávající se na SŠ (vyšší

²⁹Pokud se zde uvedené informace porovnají s údaji v obrázku 7, lze si všimnout, že se tyto údaje v některých souvislostech liší. Např. z pohledu rostoucího trendu žáků středního vzdělávání s maturitní zkouškou v denní formě vzdělávání se na obrázku 7 tento počet zvyšuje do roku 2007, ale jak již bylo výše uvedeno při pohledu na celkové počty žáků je rostoucí trend zaznamenáván do roku 2009. Tato skutečnost je ovlivněna rostoucím počtem žáků v ostatních formách studia právě v letech 2008 a 2009 a také absencí dat o nástavbovém a zkráceném studiu v obrázku 7.

³⁰ Do školního roku 2005/2006 jsou počty škol součtem jednotlivých pracovišť a od roku 2006/2007 počty škol představují součet škol bez ohledu na počet pracovišť.

stupeň), jednalo se ve školním roce 2012/2013 o 90 tis. žáků (oproti předchozímu školnímu roku pokles o 4 %). Co se týče počtu nově přijímaných do oborů gymnázií, nedošlo v roce 2012/2013 k výraznější změně oproti předchozímu roku. V roce 2011/2012 bylo přijato 23 169 žáků a v roce následujícím 22 940, což znamená pokles o necelé 1 %. Na úrovni čtyřletých oborů pak v těchto letech, přes celkový pokles přijímaných žáků, došlo k nárůstu nově přijatých o 0,5 %. Podíl nově přijatých do oborů gymnázií na celkovém počtu nově přijatých žáků na SŠ (bez přijatých do víceletých gymnázií) představoval v roce 2012/2013 10,7 %, což oproti předchozímu roku představuje nárůst o 0,6 %. I při pohledu na podíl nově přijatých žáků do oborů gymnázií na jejich celkovém počtu na SŠ s maturitní zkouškou se tento podíl zvýšil o 1,3 %, a to z 14,5 % v roce 2011/2012 na 15,8 % v roce 2012/2013.

V období let 2003/2004 a 2012/2013 se počet nově přijatých žáků na SŠ každoročně snižoval a snižovaly se i počty nově přijatých žáků do všech typů škol. Na druhou stranu v tomto období dochází k odklonu od odborného ke všeobecnému vzdělávání, jak již bylo uvedeno výše. Z hlediska maturitních oborů pak logicky dochází k obdobnému trendu.

3.1.4. Střední odborné školství od roku 2003

Odborné vzdělávání má v ČR dlouholetou tradici a vzhledem k celkovému počtu žáků se ho účastní téměř 3/4 žáků. Při pohledu na podíl žáků v odborném vzdělávání a jejich rozložení do jednotlivých druhů odborného vzdělávání v příloze 4 je patrné, že nejvíce žáků se účastní vzdělávání s maturitní zkouškou, následuje vzdělávání s výučním listem a střední vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou. Podíl mezi těmito druhy vzdělávání je nerovnoměrně rozložen. Jak lze vidět z přílohy 5, středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou se od roku 2003/2004 každoročně účastní vyšší podíl žáků z celkového počtu žáků v odborném vzdělávání. Tento trend je možné sledovat až do roku 2009/2010 a od tohoto roku se trend obrátil a dochází k poklesu podílu. Naopak v rámci středního odborného vzdělávání s výučním listem dochází k opačnému trendu, právě na úkor maturitního vzdělávání. Střední vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou vykazuje po celé sledované období stagnující trend.

Co se týče škol a školských zařízení poskytujících odborné zaměření, lze z přílohy 4 vidět, že ve sledovaném období docházelo ke klesajícímu trendu. V roce 2012/2013 bylo odborné vzdělávání zabezpečováno v rámci 1 049 škol a zaznamenalo tak pokles o 33 škol. Nejvíce škol bylo zrušeno kraji. Celkově se všech forem odborného vzdělávání účastnilo necelých 340 tis. žáků, což oproti roku 2003/2004 znamená pokles o 90 tis. žáků.

Střední odborné vzdělávání s maturitní zkouškou v ČR zabezpečují SOŠ. Vývoj na úrovni středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou je patrný v příloze 4. Dle databáze MŠMT [34] bylo zjištěno, že v roce 2012/2013 byl tento druh vzdělávání poskytován v celkem 848 školách. Necelých 70 % z nich zřizoval kraj, 27 % soukromá osoba a na zbývajících 3 % se podíleli ostatní zřizovatelé. Oproti roku 2011/2012 došlo k poklesu o 34 škol.

Studijních oborů odborného zaměření (včetně nástavbového studia) se ve sledovaném období účastnilo nejvíce žáků v roce 2008/2009, a to 300 tis. Tento rok lze označit jako přelomový, jelikož od tohoto roku docházelo ke každoročnímu poklesu a v celkovém součtu mezi lety 2003-2013, došlo k propadu o 63 tis. žáků. Ke stejnému trendu pak logicky docházelo i v případě nově přijímaných žáků. V roce 2012/2013 se v rámci maturitních oborů středního odborného vzdělávání účastnilo necelých 65 % žáků, z celkového počtu žáků studujících na maturitní úrovni.

Střední odborné vzdělávání s výučním listem je na území ČR poskytováno SOU. V roce 2012/2013 bylo toto vzdělání zabezpečováno v rámci 521 škol. Z pohledu zřizovatele je zde stejná situace jako v předchozím případě, kdy dominuje kraj, který zřizuje 75 % škol, dále soukromá osoba zřizuje 17 % škol a zbytek ostatní zřizovatelé. Oproti roku 2011/2012 došlo k omezení tří škol, které poskytovaly tento typ vzdělávání.

Celkově se této úrovně vzdělávání v roce 2012/2013 účastnilo necelých 101 tis. žáků, což představuje 21,4 % vzhledem k počtu všech žáků v rámci SŠ a 30 % vzhledem k počtu žáků v rámci odborného vzdělávání, jak uvádí příloha 5.

3.1.5. Vývoj oborové struktury žáků ve středním odborném vzdělávání v letech 2005-2013

Následující části diplomové práce se zaměří na změny v oborové struktuře středního odborného vzdělávání na úrovni ČR a regionů a identifikaci disparit. Další část pak naváže problematikou technických oborů.

Pro potřeby diplomové práce byly ze skupin všech oborů středního odborného vzdělávání, které jsou uvedeny v příloze 6, seskupeny skupiny oborů připravujících žáky na výkon technických povolání³¹ nebo umožňující další obdobně zaměřené vzdělávání.

³¹ Jako technické obory byly pro potřeby práce sloučeny skupiny oborů 18 Informatické obory, 21 Hornictví, 23 Strojírenství, 26 Elektrotechnika, 28 Technická chemie, 29 Potravinářství, 31 Textilní výroba, 32 Kožedělná výroba, 33 Zpracování dřeva, 34 Polygrafie, 36 Stavebnictví, 37 Doprava a 39 Speciální obory. Přesné názvy těchto skupiny oborů je možné najít v příloze 6.

V posledních letech se stále více z řad zaměstnavatelů objevují ohlasy na nedostatek technicky kvalifikovaných absolventů. Např. dle článku, který vyšel dne 29. ledna 2013 v Hospodářských novinách [4] je učebních zařízení málo a podle toho vypadají počty řemeslníků vstupujících do praxe. Propad je především v technických oborech. Ekonomů, právníků, absolventů manažerských směrů a gastronomie je dost, ale to rozvoji průmyslu, který česká ekonomika nutně potřebuje, nezajistí.

Problém nízkého zájmu o technické obory si dobře uvědomuje i MŠMT, které jako hlavní nástroje v tomto směru v minulosti využívala dva typy projektů financovaných z evropských strukturálních fondů. Byli jimi národní individuální projekty, jež byly orientovány na oblast vědy, výzkumu, jejich zapojení do evropského kontextu a způsoby hodnocení jejich výstupů. Zabývaly se však i transferem poznatků do praxe, ochranou duševního vlastnictví či efektivní řízení institucí terciárního vzdělávání a vědeckovýzkumných subjektů. Nejdůležitějším projektem pak byla Podpora technických a přírodovědných oborů. Druhou skupinu projektů tvořily ostatní projekty [5]. Snaha řešit tento problém nezůstala pouze v minulosti. V roce 2013 např. Ministerstvo průmyslu a obchodu vypracovalo návrh na podporu technického vzdělávání v ČR. Jak se ujmou opatření na posílení technického vzdělávání, se však uvidí až s časovým odstupem. Problémem v tomto ohledu může být střídání politických reprezentací, kdy v situaci, v jaké se ČR již pár let nachází, může být prosazení jakéhokoliv záměru zdlouhavé a nejisté. Zajímavým a unikátním projektem v poslední době, jehož prezentace proběhla médií, je projekt Technické školky, který chce už u nejmenších dětí rozvíjet technické myšlení. Výstupem projektu je pak návod pro pedagogy, jak rozvíjet technické myšlení, tvořivost, manuální zručnost a verbální schopnosti dětí. S problémem nedostatku technicky vzdělaných se přitom nepotýká pouze ČR, ale i ostatní země Evropy nebo Spojené státy americké.

Z dalšího článku Hospodářských novin [21] vyplývají profese, kterých je třeba a je tedy žádoucí vzdělávací politiku částečně směřovat tímto směrem, jsou jimi:

- technici,
- strojaři a elektrotechnici,
- specialisté na chemickou výrobu,
- praktičtí lékaři,
- zubní lékaři,
- zdravotní sestry a

- řemeslníci všeho druhu.

Jak lze z výše uvedeného výčtu vidět, nejedná se pouze o maturanty, nýbrž i učně a absolventy vysokých škol.

Změny v oborech středního odborného vzdělávání s výučním listem

Během sledovaného období let 2005-2013 došlo k několika změnám, které by mohly zkreslit informace o oborovém rozložení žáků. V rámci probíhající kurikulární reformy, kdy se mění obsah a struktura vzdělávání došlo např. ke vzniku skupiny 18 Informatické obory, kam se převedla část žáků, studujících ve skupině 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika.

Jak již bylo uvedeno výše, oblast středního vzdělávání s výučním listem v posledních letech zaznamenává celkový pokles žáků. V rámci tohoto druhu vzdělávání se žáci vzdělávají ve skupinách oborů, které jsou uvedeny v příloze 6.

Rozložení žáků dle skupin oborů celkově v ČR v letech 2005/2006 a 2012/2013 uvádí příloha 7. U středního vzdělávání s výučním listem lze sledovat, že mezi nejvíce preferované patří v obou sledovaných letech skupiny oborů 23 Strojírenství a 65 Gastronomie, jejichž podíly při pohledu na rozložení celkového počtu studentů na jednotlivé skupiny oborů se pohybují okolo 20 %. Naopak nejmenší počty žáků vykazují skupiny oborů 21 Hornictví a 32 Kožedělná výroba, tedy velmi specifické obory vyskytující se spíše dle regionálních specifikací.

Za sledované období došlo k propadu celkového počtu žáků na úrovni vzdělávání s výučním listem o celkem 36 tis. žáků. Ze skupin oborů tento trend nejvíce negativně ovlivnil skupinu 31 Textilní výroba, kdy došlo k poklesu podílu o 1,9 %. Tento útlum lze přisoudit potřebám trhu práce. V pětiletém pohledu byly výrazně ovlivněny i skupiny 66 Obchod, u které došlo k poklesu 2,29 % a skupina 33 Zpracování dřeva, kdy v tomto případě došlo k poklesu o 1,65 %. Dlouhodobý pokles zaznamenaly i skupiny 32 Kožedělná a obuvnická výroba a skupina 28 Technická chemie. U chemických oborů lze pokles přisoudit skutečnosti, že tříleté učební obory již plně neodpovídají potřebné kvalifikaci trhu práce. Klesající trend zaznamenaly i jiné skupiny oborů, avšak propad v těchto případech nebyl nijak významný. Na rozdíl od oborů, které byly v rámci demografického propadu negativně ovlivněny a některé byly utlumeny z důvodu potřeb trhu práce, byl v některých skupinách oborů zaznamenán růst podílu. Jednalo se především o skupinu 23 Strojírenství, přestože v roce 2009 bylo toto odvětví utlumeno hospodářskou krizí, tak tato skupina vykazuje růst o 3,1 %. Růst podílu byl také zaznamenán ve skupinách oborů 36 Stavebnictví (růst

o 1,45 %), 41 Zemědělství (růst o 1,56 %), 69 Osobní služby (růst o 0,91 %) a skupina 29 Potravinářství (růst o 0,67 %). Rozložení žáků do jednotlivých skupin oborů je možné přisoudit vzniku nových studijních oborů v rámci zaměření 39 Speciální interdisciplinární obory a 75 Pedagogika. Naopak zanikly studijní obory v rámci skupiny oborů 63 Ekonomika a administrativa.

Při pohledu na obory technické, je z tabulky 6 jasně patrné, že za sledované období let 2005-2012 se u středního vzdělávání s výučním listem zvýšil podíl studujících žáků v těchto oborech. Celkově pak šlo o nárůst z 52,75 % na 53,11 %. V případě tohoto druhu vzdělávání lze říci, že jsou technické a ostatní obory rozloženy téměř rovnoměrně. Z celkového počtu necelých 101 tis. žáků, kteří studovali v roce 2012/2013 na úrovni vzdělávání s výučním listem, jich 53 tis. studovalo v některém z technických oborů.

Změny v oborech středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou

V rámci oborů s maturitní zkouškou je rozložení žáků rozptýlenější díky více skupinám oborů, ve kterých mají žáci možnost se vzdělávat. V příloze 7 lze vidět rozložení žáků ve středním odborném vzdělávání s maturitní zkouškou. Nejpočetnější je zde skupina 63 Ekonomika, která ve sledovaném období zaznamenala sice pokles o 1,81 %, stále se v této skupině však vzdělává 1/6 žáků na maturitní úrovni. Významný pokles mezi lety 2005 - 2013 zaznamenala skupina 26 Elektrotechnika, kdy došlo k utlumení této skupiny z původních 12,16 % na 6,94 % tedy pokles o 5,22 %. Tuto skutečnost je možné vysvětlit již výše zmíněným vznikem skupiny 18 Informatické obory, kam se část žáků převedlo. Při součtu podílů těchto skupin v roce 20012/2013 je zřejmé, že v rámci těchto skupin došlo k nepatrnému nárůstu počtu žáků. Jak lze z přílohy 7 dále vidět, další výraznou skupinu tvoří skupina 23 Strojírenství. V rámci tohoto zaměření došlo ve sledovaném období k poklesu 1,72 %. Významné zastoupení žáků ke také možné vidět ve skupinu oborů 64 Podnikání v oborech, kdy se na této úrovni vzdělávalo ve sledovaném období necelá 1/10 žáků. Tato skupina stejně jako ostatní výše uvedené zaznamenala klesající trend o 1,93 %. V rámci vzdělávání s maturitní zkouškou se v této skupině 99,9 % žáků účastní nástavbového studia. Je tedy možné konstatovat, že nástavbové studium se v rámci vzdělávání s maturitní zkouškou projevuje především v této skupině, protože podíly v ostatních skupinách jsou vzhledem k počtu žáků ve skupině 64 zanedbatelné. Jako zajímavý trend ve sledovaném období je možné určit nárůst podílu (o 3,02 % mezi lety 2005-2013) vzdělávajících se žáků ve skupině 78 Obecně odborná příprava, kde jde o obory lyceí. U těchto se předpokládá, že budou dále pokračovat ve studiu na vysokých školách. V rámci lyceí se žáci vzdělávají v zaměřeních - přírodovědných, ekonomických, technických, pedagogických a zdravotnických. Nárůst

o 1,9 % v rámci maturitních oborů ve sledovaném období zaznamenala skupina 65 Gastronomie, kde se v roce 2012/2013 vzdělávalo 8,01 % žáků, ze všech žáků vzdělávajících se ve středním odborném vzdělávání s maturitní zkouškou. Co se týče skupin oborů, které mezi všemi zaujímají nejmenší podíly je zde obdobný trend jako u vzdělávání s výučním listem. Nejméně žáků se vzdělává ve skupinách oborů 21 Hornictví a 32 Kožedělná výroba.

Z hlediska technických oborů byl v oblasti vzdělávání s maturitní zkouškou zaznamenán opačný trend nežli v případě vzdělávání s výučním listem. Zastoupení žáků v technických oborech zakončených maturitní zkouškou se pohybuje okolo 1/3 žáků ve středním odborném vzdělávání. Za sledované období došlo k poklesu z 34,13 % z roku 2005/2006 na 31,69 % v roce 2012/2013.

Tabulka 6 Přehled o rozložení žáků v technických a ostatních SŠ oborech v letech 2005-2013 v ČR

	Odborné vzdělávání s výučním listem				Odborné vzdělávání s maturitní zkouškou			
	2005/2006		2012/2013		2005/2006		2012/2013	
Celkem	136 503	100%	100 558	100%	293 914	100%	237 218	100%
Technické obory	72 008	52,75%	53 404	53,11%	100 309	34,13%	75 184	31,69%
Ostatní obory	64 495	47,25%	47 154	46,89%	193 605	65,87%	162 034	68,31%

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[34]

Z výše uvedených skutečností je možné identifikovat disparitu na úrovni ČR, spočívající v nezájmu absolventů povinné školní docházky studovat v některém z technicky zaměřených oborů. Především na úrovni s maturitní zkouškou, kde byl ve sledovaném období zaznamenán pokles podílu žáků studujících technické zaměření a bylo tak ještě více prohloubeno nerovnoměrné rozložení žáků v odborném vzdělávání.

3.2. Analýza oborové struktury regionálního školství 2. cyklu na úrovni krajů

Situace v oblasti oborové struktury RgŠ by měla optimálně odrážet specifika regionálních trhů práce. K jednotlivým krajům budou uvedeny informace týkající se hlavních charakteristik kraje a dále vývojové tendence zaměřené na oborovou strukturu středního školství v kraji.

Hlavní město Praha

Charakteristika kraje

Praha je hlavním a největším městem rozkládajícím se na ploše 496 km², což je pouze 0,6 % území republiky. Mezi nosná odvětví Prahy patří cestovní ruch a s tím spojený obchod, ubytování aj., které se na celkové zaměstnanosti podílí 29,6 %. Dalšími výraznými odvětvími jsou veřejná správa (podíl na zaměstnanosti 19,1 %) a profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (podíl na zaměstnanosti 14,7 %) [8]. Mimo to jsou v Praze zastoupena i průmyslová odvětví např. výroba kovodělných výrobků, výroba strojů a zařízení, chemie a farmaceutický průmysl a výroba dopravních prostředků [13].

Střední odborné školství v kraji

Z hlediska oborové struktury žáků v oblasti vzdělávání s výučním listem je patrné, že v roce 2005/2006 bylo nejvíce žáků nově přijato do skupin oborů 65 Gastronomie (28,65 %), 66 Obchod (12,29 %) a 23 Strojírenství (11,67 %). Co se týče prvních dvou uvedených, podíl nově přijatých žáků do těchto skupin byl vyšší, než byl v tomto roce celorepublikový podíl. U skupiny oborů 23 naopak Praha vykazovala menší zastoupení žáků. Vývoj v dalších letech poukázal na obdobný trend z hlediska skupiny 23, kdy docházelo k mírnému růstu. U skupiny 65 došlo ve sledovaném období k poklesu, přestože na republikové úrovni podíl nově přijatých žáků do tohoto zaměření rostl. I přes tento jev si skupina 65 stále udržuje necelou 1/3 nově přijatých žáků. Na základě dat uvedených v příloze 8 lze konstatovat, že v některých oborech nastoupil na analyzovaném území větší podíl žáků než na území ČR. Zejména lze zmínit tyto skupiny oborů: 82 Umění a užité umění a 69 Osobní a provozní služby. Na druhé straně spektra bylo v Praze ve sledovaném období přijato do některých skupin oborů méně žáků než na celorepublikové úrovni. Mezi skupiny oborů, které vykazovaly více než 2 % odchylku, lze zařadit tyto: 41 Zemědělství a lesnictví, 36 Stavebnictví a již zmíněnou skupinu 23 Strojírenství. Lze konstatovat, že na území Prahy je zastoupení škol poskytujících vzdělávání s výučním listem velmi pestré. S výjimkou oborů ve skupinách 37 Doprava a 21

Hornictví byl na analyzovaném území poskytován alespoň jeden obor ze skupiny oborů poskytujících vzdělávání s výučním listem.

Při zaměření pohledu na vzdělávání s maturitní zkouškou je opět možné určit skupiny oborů, do kterých nově nastoupily nejvyšší počty žáků. V roce 2005/2006 se jednalo o skupiny (sestupně) 63 Ekonomika (19,3 %), 26 Elektrotechnika (14,19 %) a 65 Gastronomie (8,69 %). V roce 2010/2011 pak nastala změna a nejvíce nově přijatých žáků se koncentrovalo ve skupinách 63 Ekonomika (17,85 %), 65 Gastronomie (12,33 %) a 78 Obecně odborná příprava (9,15 %). Z tohoto vývoje vyplývá utlumení zájmu o obory elektrotechnické, avšak tento vývoj lze přisoudit již zmíněnému vzniku skupiny oborů 18 Informatické obory. Stejně jako v předchozím případě u vzdělávání s výučním listem, zaznamenaly obory s maturitní zkouškou v Praze více než 2 % odchylky od podílu ČR. V případě kladné odchylky se jednalo o obory ve skupinách 82 Umění, 63 Ekonomika a 65 Gastronomie. Naopak v případě záporných odchylek lze vytknout následující skupiny oborů: 23 Strojírenství, 41 Zemědělství a 64 Podnikání. V případě skupiny 41 je rozložení v tomto území zcela logické, jelikož se odvětví zemědělství v Praze neprosazuje. S touto skutečností však rozporuje zastoupení odvětví zemědělství v rámci Středočeského kraje, který hlavní město obklopuje (viz. níže).

Z informací, které vycházejí z Výroční zprávy České školní inspekce (dále jen "ČŠI"), lze vyčíst, že naplněnost kapacit středních odborných škol byla v roce 2010/2011 58,7 %, tedy druhá nejnižší. Z novějších výročních zpráv se však ukazuje, že se Praha na tuto problematiku zaměřila a do roku 2011/2012 naplněnost škol vzrostla na 68,5 % [14]. Stejně jako na úrovni ČR, se na území Prahy školy i zaměstnavatelé potýkají s nezájmem žáků o technické obory. Z 11 skupin oborů, které v roce 2005/2006 poskytovaly některý z oborů vzdělávání technického zaměření s výučním listem, jich 7 vykazovalo nižší podíl, než byl podíl ČR, což navazuje na výše uvedené informace o celkovém nezájmu o technické obory. V roce 2010/2011 to pak bylo z 12 skupin oborů taktéž 7.

Jihočeský kraj

Charakteristika kraje

Jihočeský kraj je příhraničním krajem, který se nachází v jihozápadní části ČR. Hlavním centrem tohoto kraje jsou České Budějovice. Celková rozloha kraje činí 10 tis. km² a z celkové rozlohy ČR zaujímá tento kraj 12,8 % rozlohy. Jihočeská ekonomika je založena na dřevařském a papírenském průmyslu, sklářském a keramickém průmyslu a průmyslu stavebních hmot, což vychází ze surovinových zdrojů nacházejících se v kraji. Zastoupení

v kraji má i průmysl potravinářský, zpracovávající produkty zde vyprodukované. Nejvýznamnějšími odvětvími však, co se týče přidané hodnoty a zaměstnanosti, je průmysl zpracovatelský a obchod, ubytování a pohostinství [8]. Jihočeský kraj je vnímán především jako zemědělská oblast s tradicí rybníkářství a lesnictví. Odvětví zemědělství se však na celkové zaměstnanosti kraje podílí 6 % [13].

Střední odborné školství v kraji

Jak uvádí příloha 9, v rámci vzdělávání s výučním listem se nejvíce žáků vzdělávalo ve sledovaném období let 2005/2006 až 2010/2011 ve skupině 65 Gastronomie, přičemž lze zaznamenat, že podíl žáků nově přijatých do tohoto zaměření poklesl o 1,14 %. V porovnání s podílem tohoto zaměření za ČR se jedná o opačný trend, kdy v Jihočeském kraji dochází k poklesu, naopak v rámci ČR tento podíl roste. I přes patrný pokles lze konstatovat, že v oblasti vzdělávání s výučním listem do této skupiny oborů nastoupila necelá 1/4 všech žáků na této úrovni. Další skupinou s vysokou koncentrací nově přijatých žáků je skupina 23 Strojírenství, kde je možné zaznamenat, že se podíl ve sledovaném období výrazně nezměnil, přesto však stále zůstal pod průměrem nově přijímaných v rámci ČR. U skupiny specifické pro tento kraj, a to u skupiny 41 Zemědělství, došlo ve sledovaném období k nárůstu nově přijímaných z 11,5 % na 14,84 %, tedy o 3,34 % a lze říci, že v porovnání s vývojem tohoto zaměření v ČR roste počet nově přijímaných v kraji 6krát rychleji.

Při pohledu na nově přijímané žáky do odborného maturitního studia lze vidět, že ve sledovaném období se největší zájem projevoval u skupin oborů 63 Ekonomika, 64 Podnikání a 26 Elektrotechnika. V případě skupiny 63 byl zaznamenán klesající trend, stejně jako v případě ČR. Došlo k poklesu podílu nově přijímaných na 13,9 %, z původní hodnoty 17,04 % z roku 2005/2006. Ve skupině 64 docházelo k obdobnému trendu jako u předchozí skupiny oborů, tedy k poklesu, z 12,06 % na 10,64 %. U zaměření elektrotechnického došlo k poklesu z 12,29 % na 9,23 %. Naopak ke zvyšování podílu nově přijímaných žáků docházelo např. u skupiny 65 Gastronomie, kde se podíl zvýšil z 4,82 % roku 2005/2006 na 7,1 % v roce 2010/2011 a docházelo tak ke stejnému trendu jako na úrovni ČR, přičemž byl krajský podíl ve sledovaných letech nižší než celkový za ČR. Rozdíl mezi těmito podíly se snižuje. Nízký počet nově přijatých žáků byl registrován zejména u skupin oborů 28 Technická chemie a 31 Textilní výroba, 32 Kožedělná výroba.

Jihomoravský kraj

Charakteristika kraje

Jihomoravský kraj se rozkládá na celkové ploše 7,2 tis. km² v jihovýchodní části České republiky při hranicích s Rakouskem a Slovenskem. Centrem kraje je Brno, druhé největší město ČR. Jihomoravský kraj je jedním z regionů, které se vyznačují výrazným ekonomickým potenciálem [8]. Vzhledem k průmyslové tradici Brna a okolí má dominantní postavení v ekonomice kraje zpracovatelský průmysl, který se na celkové zaměstnanosti kraje podílí 24,7 %, na další tradiční odvětví především jižních oblastí kraje, zemědělství, připadá pouze 3,2 %. Rozvíjející se stavebnictví se podílí 9,2 % [13].

Střední odborné školství v kraji

Při pohledu na vzdělávání s výučním listem v příloze 10 je patrné, že v rámci Jihomoravského kraje je stejně jako v předchozím případě kraje Jihočeského největší zájem patrný ve skupině oborů 65 Gastronomie, do které bylo jak v roce 2005/2006, tak v roce 2010/2011 přijato 20 % žáků z celkového počtu nově přijatých do učebních oborů v kraji. Přestože je podíl nově přijatých žáků do těchto oborů vysoký, stále se o necelá 3 % pohybuje pod republikovým podílem. Další výraznou skupinu oborů tvoří skupina 23 Strojírenství, do které bylo v roce 2010/2011 přijato 18,15 % žáků, což bylo o 1,02 % více než v případě roku 2005/2006. Počet nově přijatých žáků se tak téměř vyrovnal podílu ČR. Třetí nejpočetnější skupinu tvořil u výučního vzdělávání skupina oborů 36 Stavebnictví, ve které ve sledovaném období došlo k nárůstu nově přijatých žáků z 11,28 % na 13,9 % v roce 2005/2006 resp. 2010/2011. Co se týče krajského podílu, ten se ve sledovaném období konstantně pohyboval o necelých 1,5 %, nad republikovým podílem. Naopak nejmenší podíly nově přijatých žáků vykazovaly ve sledovaném období skupiny oborů 28 Technická chemie, 31 Textilní výroba a 32 Kožedělná výroba.

V rámci vzdělávání s maturitní zkouškou bylo v roce 2005/2006 nejvíce žáků přijato do oborů skupiny 26 Elektrotechnika (13,39 %). V rámci skupiny oborů 63 Ekonomika, která v roce 2005/2006 přijala druhý nejvyšší počet žáků (13,21 %) se stejně jako v případě ČR nevyhnula klesajícímu trendu na 11,76 % v roce 2010/2011. Celkově se tato specializace ve sledovaném období držela o více než 2 % pod republikovým podílem. Zmíněné skupiny pak v roce 2005/2006 doplňuje skupina oborů 64 Podnikání, jež ve zmíněném roce přijala celkově 10,76 % a za rok 2010/2011 skupina 78 Obecně odborná příprava s 8,72 %. Ve skupině oborů 32 Kožedělná výroba nebyli v rámci kraje nově přijati žádní žáci.

Jako disparita by v tomto regionu mohla být shledána nízká orientace žáků na zaměření ve skupině oborů 41 Zemědělství, kdy jak je patrné z vývoje v příloze 10, dochází k útlumu této skupiny a v roce 2010/2011 se jak na úrovni vzdělávání s maturitní zkouškou, tak v případě vzdělávání s výučním listem podíl žáků v kraji pohyboval o necelé 1 % pod úrovní podílu v ČR. Jihomoravský kraj disponuje vysokými předpoklady pro rozvoj specializovaných oborů zemědělství s vazbou na specifika regionu, především na oblast vinařství a pěstování, sklizeň a následné zpracování ovoce a zeleniny. Na druhou stranu je nutné podotknout, že se v případě zemědělství jedná spíše o sezónní záležitost, která by mohla potenciální zájemce o tento obor odradit.

Karlovarský kraj

Charakteristika kraje

Karlovarský kraj je nejzápadnějším územím České republiky a rozprostírá se na západě ČR, při hranici s Německem. S celkovou rozlohou 3,3 tis. km² se řadí k těm nejmenším a zaujímá pouze 4,2 % území republiky. Hlavním centrem je lázeňské město Karlovy Vary. S lázeňstvím je také úzce spojena ekonomika kraje. Hospodářství regionu tvoří především již zmíněné lázeňství a cestovní ruch, těžba hnědého uhlí, energetická, chemická a strojírenská výroba [56]. Nezanedbatelné postavení zaujímají tradiční odvětví např. výroba skla, porcelánu, minerálních vod, lihovin aj. Na celkové zaměstnanosti kraje se nejvíce podílí odvětví zpracovatelského průmyslu (28,3 %), dále obchod, ubytování, pohostinství (27,8 %) a veřejná správa (18,4 %) [13].

Střední odborné školství v kraji

Při pohledu na obsah přílohy 11 jsou v rámci skupin oborů výrazně patrné odchylky krajského podílu od podílu celorepublikového. V rámci vzdělávání s výučním listem si lze všimnout velké koncentrace nově přijatých žáků do oborů skupiny 65 Gastronomie, kdy se tohoto zaměření v roce 2005/2006 účastnila 1/3 všech nově přijatých žáků v kraji a v roce 2010/2011 tomu byla dokonce 1/4. Výrazný rozdíl mezi krajským a republikovým podílem lze připsat tradičnímu lázeňství a cestovnímu ruchu a jejich významnému zastoupení v rámci kraje. Další skupinou, do které vstupoval významný podíl žáků, byla v roce 2005/2006 skupina 23 Strojírenství (16,46 %) a v roce 2010/2011 taktéž skupina 23 (16,81 %). Poslední zde uvedenou skupinou, bude skupina oborů 36 Stavebnictví, která v obou sledovaných letech představovala zaměření, které absorbovalo třetí nejvyšší počet žáků, a to 11 %.

V rámci vzdělávání s maturitní zkouškou bylo v Karlovarském kraji nejvíce žáků přijato do skupiny 63 Ekonomika jak v roce 2005/2006 (14,35 %), tak v roce 2010/2011 (11,69 %),

příčemž tento trend kopíroval pokles tohoto zaměření v rámci ČR. V rámci třech nejfrekventovanějších oborů doplnila skupinu 63 v obou sledovaných letech skupina 65 Gastronomie (9,91 % v roce 2005, 10,17 % v roce 2010), v roce 2005/2006 skupina 78 Obecně odborná příprava (9,91 %) a v roce 2010/2011 skupina 64 Podnikání (9,55 %). Výrazné odchylky lze v Karlovarském kraji sledovat v zaměření 26 Elektrotechnika, která se v roce 2005/2006 nacházela hluboko pod republikovým podílem (rozdíl necelých 6 %).

Dle Výroční zprávy České školní inspekce [14] z roku 2010/2011 bylo zjištěno, že naplněnost kapacit středních odborných škol (62,1 %) byla čtvrtá nejnižší v ČR a dokonce se nacházela pod celorepublikovým průměrem (62,7 %). Tuto skutečnost lze identifikovat jako disparitu, jejíž řešení by mělo probíhat v souladu s prognózovaným demografickým vývojem v kraji, se specifiky trhu práce a potřebami zaměstnavatelů vycházejících z různých strategických dokumentů.

Královéhradecký kraj

Charakteristika kraje

Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech a s rozlohou 4,7 tis. km² zaujímá 6 % rozlohy ČR. Hlavním centrem je krajské město Hradec Králové. Kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem [8]. Průmysl je soustředěn do velkých měst a celkově se v kraji na zaměstnanosti podílí 28,7 %. Cestovní ruch a s ním spojený obchod, pohostinství atd. se soustředí především v oblasti Krkonoš a na celkové zaměstnanosti kraje se podílí 23,5 % [13].

Střední odborné školství v kraji

Data o koncentraci nově přijatých žáků do skupin oborů středního vzdělávání v Královéhradeckém kraji uvádí příloha 12. Zde lze také vidět, že nejvíce žáků bylo v rámci vzdělávání s výučním listem v roce 2005/2006 přijato do skupin oborů 65 Gastronomie (22,35 %), 23 Strojírenství (14,63 %) a 41 Zemědělství (10,19 %), což koresponduje s krajskými specifiky. V oborech skupiny 23 lze zaznamenat přibližování celorepublikovému podílu tohoto zastoupení, což pro tento region znamená s přihlédnutím na průmyslový charakter kraje určité zlepšení. Vývoj do roku 2010/2011 nepřinesl do rozložení žáků mezi výše jmenované výraznější změny. Obdobný vývoj zaměření, jako byl zaznamenán v rámci ČR lze spatřit u oborové skupiny 36 Stavebnictví, která ve sledovaném období zaznamenala výrazný nárůst (o 3,3 %).

Z hlediska oborové struktury přijímaných žáků do vzdělávání s maturitní zkouškou je složení přijímaných žáků následující: na čele se v roce 2005/2006 umístila skupina

26 Elektrotechnika (16,07 %), což odlišuje analyzovaný kraj od zbylých krajů ČR. Následovaly skupiny oborů 63 Ekonomika (15,81 %) a 23 Strojírenství (9,02 %). Vývoj ve sledovaném období přinesl několik změn, např. rozmělnění nově přijímaných žáků mezi skupiny 26 Elektrotechnika a nově vzniklé skupiny oborů 18 Informatické obory. Do informatického zaměření se pak v roce 2010/2011 koncentrovalo 10,51 % žáků, přičemž tato hodnota znamená, že krajský podíl o necelých 5 % převýšil republikový podíl. Po nejvíce frekventovaných oborech 63 Ekonomika (12,87 %) a 64 Podnikání (11,84 %) se skupina 18 Informatika zařadila na třetí místo vzhledem k počtům nově přijatých žáků v kraji. Posledním jevem, který je možné v příloze 12 sledovat je utlumení oborů 31 Textilní výroba a 33 Zpracování dřeva.

Dle Výroční zprávy České školní inspekce [14] byla v roce 2010/2011 v Královéhradeckém kraji naplněnost kapacit středních odborných škol 87,1 %, tedy vysoce nad průměrem ČR. Do roku 2011/2012 však došlo, díky demografickému vývoji k poklesu naplněnosti kapacit na 63,9 %, tedy opět nad průměrem ČR. V rámci optimalizačních opatření by se tato hodnota měla zvyšovat.

Liberecký kraj

Charakteristika kraje

Liberecký kraj se s rozlohou 3,16 tis. km² rozprostírá v severní části Čech a tato plocha zaujímá 4 % z celkového území ČR. Hlavním centrem kraje je město Liberec. Kraj má převážně průmyslový charakter s rozvinutým průmysl skla a bižuterie, výrobou a zpracování plastů, strojírenstvím a odvětvím zpracovatelského průmyslu s úzkou vazbou na výrobu automobilů. Tradiční textilní průmysl v důsledku útlumu v posledních letech ztratil svoje dominantní postavení [8]. Na celkové zaměstnanosti v kraji se v roce 2011 nejvíce podílela odvětví zpracovatelského průmyslu (35,2 %), obchodu (21,9 %) a veřejné správy (15,6 %) [13].

Střední odborné školství v kraji

Po výše uvedených specifikacích hospodářství kraje a při pohledu na oborovou strukturu učebních oborů v příloze 13, je možné vidět určitou souvislost mezi preferencí některých skupin oborů a jednotlivými zaměřeními kraje. Mezi tři skupiny oborů, kde byla zaznamenána největší koncentrace nově přijatých žáků, patřily ve sledovaných letech následující - 65 Gastronomie (20,16 % v roce 2005/2006 a 21,44 % v roce 2010/2011), 23 Strojírenství (18,93 % v roce 2005/2006 a 19,55 % v roce 2010/2011) a 36 Stavebnictví (11,22 % v roce 2005/2006 a 14,19 % v roce 2010/2011). Tyto uvedené skupiny učebních oborů kopírovaly

vývojové tendence týkající se nově přijatých žáků těchto zaměření na úrovni ČR. Významnější prvky oborové struktury lze sledovat v rámci skupin oborů 28 Technická chemie a 33 Zpracování dřeva. Jak lze vidět, krajské podíly těchto zaměření v obou analyzovaných letech výrazně převyšovaly podíly republikové. Zájem o tyto obory vychází ze specifického zaměření kraje, jak již bylo uvedeno výše. Skupina učebních oborů 28 odpovídá krajskému zaměření na průmysl skla. Skupina 33 odpovídá zaměření, jak na dřevařský průmysl, tak na výrobu a zpracování plastů. Přestože docházelo v těchto oborech k útlumu, řada podniků na trhu stabilizovala a je tak žádoucí, aby tyto tradiční obory nebyly utlumovány, ale naopak dále podporovány.

Co se týče studijních oborů, nejvíce nově přijatých žáků zaznamenaly v obou letech skupiny oborů 63 Ekonomika (19,26 % v roce 2005/2006 a 18,27 % v roce 2010/2011) a 64 Podnikání (19,56 % v roce 2005/2006 a 13,45 % v roce 2010/2011), které se vyznačují nadprůměrným podílem v obou letech, přestože ve sledovaném období zaznamenaly klesající tendenci. V případě roku 2005/2006 se na pomyslném třetím místě z hlediska počtu nově přijatých žáků umístila skupina oborů 23 Strojírenství (7,24 %), v případě školního roku 2010/2011 pak skupina 78 Obecně odborná příprava (9,03 %). I v rámci studijních oborů je znatelný prvek významnosti zaměření vzhledem k charakteristikám kraje. Přesněji skupina oborů 82 Umění, jejíž podíl se výrazně pohybuje nad republikovým podílem. Důvodem pro tuto skutečnost je četný výskyt bižuterních oborů navazujících na krajské zaměření. Za zmínku stojí i vyšší podíl u skupiny 31 Textilní výroba vyplývající z důvodu zaměření, stejně jako v předchozím případě.

Moravskoslezský kraj

Charakteristika kraje

Kraj leží na severovýchodě ČR a tvoří jednu z nejvíce okrajových částí. Svoji rozlohou 5,42 tis. km² zaujímá 6,9 % celého území. Hlavním městem tohoto kraje je Ostrava. Kraj vystupuje jako celostátní centrum hutní výroby, současně je zde soustředěna i těžba černého uhlí téměř celé produkce ČR, přestože dochází k poklesu vytěženého množství. Mimo těchto tradičních odvětví se zde dále prosazuje výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, výroba dopravních prostředků a výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken [8]. Na celkové zaměstnanosti regionu se nejvíce podílejí odvětví těžebního a zpracovatelského průmyslu (33,8 %) a obchodu (23,1 %) [13].

Střední odborné školství v kraji

Učební obory v Moravskoslezském kraji nevykazují tolik odchylek jako předchozí analyzované kraje, jak lze vidět v příloze 14. Nejvyšší koncentraci nově přijatých žáků lze opět v obou letech zaznamenat u skupin oborů 65 Gastronomie (23,31 % v roce 2005/2006 a 23,08 % v roce 2010/2011), 23 Strojírenství (20,75 % v roce 2005/2006 a 21,54 v roce 2010/2011) a 36 Stavebnictví (10,35 % v roce 2005/2006 a 12,4 % v roce 2010/2011). Preferenci skupiny učebních oborů 23 lze opět přisoudit krajským specifickým. Mezi sledovanými lety došlo v tomto zaměření k mírnému růstu a z celkového počtu nově přijatých žáků se zde koncentrovala přibližně 1/5 všech nově přijatých žáků v kraji. Naopak skupina 65 zaznamenala mírný pokles, přesto však do učebních oborů nastoupila necelá 1/4 žáků. Vzhledem k zaměření kraje na těžební průmysl, jakožto jeden z mála krajů, který se tímto směrem orientuje, lze konstatovat, že nízký podíl s klesající tendencí učebních oborů ve skupině 21 Hornictví odráží skutečnost postupného utlumování tohoto odvětví v regionu.

U studijních oborů byly v roce 2005/2006 nejvíce preferované skupiny 26 Elektrotechnika (13,94 %), 63 Ekonomika (11,71 %) a 64 Podnikání (11,68 %). U skupiny 26, jak již bylo dříve zmíněno, došlo k přesunu části studentů do nově vzniklých studijních oborů skupiny 18 Informatika. U ostatních zmíněných došlo k poklesu, stejně jako v případě podílu nově přijatých žáků zaměřených do jednotlivých skupin v rámci ČR. V roce 2010/2011 si pak pouze skupina 63 s 11,14 % udržela postavení mezi obory, které přijaly nejvíce žáků a doplnily ji skupiny 23 Strojírenství s 9,85 % a 65 Gastronomie s 10,14 %. Obdobný trend, jako u učebních oborů se specializací hornictví, lze sledovat i v případě oborů studijních. Do studijních oborů skupin 32 Kožedělná výroba a 43 Veterinářství přitom v obou sledovaných letech nebyl přijat ani jeden nový žák, resp. žádná SŠ tyto obory neposkytovala.

V souvislosti s útlumem těžebního průmyslu, lze identifikovat disparitu na úrovni regionu, kdy v budoucnu bude pravděpodobně docházet ke zvyšování nezaměstnanosti v tomto zaměření a bude proto potřeba nadále omezovat počty nově přijímaných jak do učebních, tak studijních oborů.

Olomoucký kraj

Charakteristika kraje

Olomoucký kraj se rozkládá ve střední části Moravy a zasahuje i do její severní části s celkovou výměrou kraje 5,2 tis. km², tedy 6,7 % z celkové rozlohy ČR. Metropolí je město Olomouc. Z ekonomického hlediska je kraj průmyslovou oblastí s rozvinutými službami. V kraji je zastoupena také zemědělská výroba, na kterou navazuje množství potravinářských

podniků. Z dalších odvětví průmyslu je rozvinutý textilní a oděvní průmysl, výroba strojů a zařízení, průmysl optiky a optických zařízení [8]. V odvětví zpracovatelského průmyslu bylo v roce 2011 celkově zaměstnáno 28,7 % obyvatel kraje a v odvětví obchodu 24,5 % [13].

Střední odborné školství v kraji

Oborové rozložení středního odborného vzdělávání v letech 2005/2006 a 2010/2011 za Olomoucký kraj lze vidět v příloze 15. Jak je patrné, z hlediska učebních oborů vyniká v obou sledovaných letech skupina 23 Strojírenství, kde bylo koncentrováno 21,06 % resp. 18,62 % nově přijatých žáků, tedy přibližně 1/5 všech nově přijímaných žáků v kraji. Přestože v pětiletém období došlo k útlumu, lze učební obory tohoto zaměření shledat preferovanými a odpovídajícími k zaměření regionu. Další výraznou skupinu tvořily učební obory skupiny 65 Gastronomie, přičemž je možné vidět, že podíl žáků vstupujících do této specializace se ve sledovaném období zvýšil z 17,24 % na 20,12 %, avšak stále se nacházel pod republikovým průměrem. Jako poslední bude zmíněna skupina učebních oborů 41 Zemědělství, jejíž podíly 13,36 % v roce 2005/2006 a 12,12 % v roce 2010/2011 lze opět přisoudit zaměření kraje.

Mezi studijními obory v analyzovaném regionu se ve sledovaném období preference žáků a oborová nabídka škol částečně změnila. V roce 2005/2006 bylo nejvíce žáků přijato do skupin oborů 23 Strojírenství (14,07 %), 26 Elektrotechnika (12,25 %) a 63 Ekonomika (11,31 %). Za zmínku stojí i skupina 64 Podnikání s 10,41 %. Vývoj, kterým oblast odborného vzdělávání za pětileté období prošla, změnil koncentraci nově přijatých žáků do jednotlivých zaměření. Nejvýraznější nárůst podílu nově přijímaných žáků (6,19 %) a také nejvyšší podíl žáků vstupujících do studijních oborů (16,6 %) vzhledem k počtu všech nově přijatých, zaznamenala skupina 64 Podnikání. Přestože skupina 23 zaznamenala pokles podílu (o 2,34 %) vstupujících do těchto studijních oborů, stále je možné ji označit jako jednu z nejvíce preferovaných i co se týče výrazné odchylky od republikového podílu o téměř 5 %. Ještě výraznější klesající trend zaznamenala skupina 63, kde došlo k poklesu o 2,7 % a s podílem 8,61 %, se nachází výrazně (o 5,17 %) pod celostátním podílem.

Pardubický kraj

Charakteristika kraje

Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech a se svoji rozlohou 4,5 tis. km² zaujímá 5,8 % rozlohy ČR. Přírozeným centrem kraje je město Pardubice. V kraji se koncentruje především průmysl strojírenský, chemický a textilní dále komerční a veřejné služby a také nelze opomenout zemědělství [49]. Na celkové zaměstnanosti kraje se v roce 2011 nejvíce podílelo odvětví zpracovatelské (32,2 %) a odvětví obchodu (22,9 %) [13].

Střední odborné školství v kraji

Co se týče zastoupení učebních oborů v Pardubickém kraji, lze konstatovat, že nejvíce nově přijatých žáků v roce 2005/2006 absorbovaly skupiny oborů 23 Strojírenství, které se na koncentraci žáků do tohoto zaměření podílelo 22,06 %, což bylo o 2 % více než podíl za celou ČR. Další významná část žáků, přesněji 20,96 % pak nastoupila do skupiny učebních oborů 65 Gastronomie a 11,88 % do skupiny 41 Zemědělství. V případě skupiny 65 se v tomto roce jednalo o nižší zastoupení nově přijatých žáků na republikové úrovni, a co se týče skupiny 41, tam se jednalo o téměř 4 % odchylku nad republikový podíl. Vývoj do roku 2010/2011 se u skupiny 23 odvrátil od tendencí celostátní a došlo k poklesu o 3,58 %. Obdobný trend byl zaznamenán u skupiny 65, kde se podíl propadl o 0,5 %, přestože podíl v rámci ČR rostl. Více než 5 % růst byl ve sledovaném období u skupiny 36 Stavebnictví, která v roce 2010/2011 přijala třetí nejvyšší počet žáků.

V Pardubickém kraji se v roce 2005/2006 v rámci vzdělávání s maturitní zkouškou nejvíce žáků orientovalo na skupiny oborů 63 Ekonomika, kde se koncentrovalo 14,54 % žáků, dále 26 Elektrotechnika, zde se jednalo o 10,42 % a 64 Podnikání s 12,26 %. V pětiletém období pak došlo v rámci skupiny 63 k nárůstu podílu nově přijímaných o 1,43 %, neznamená to však, že by do tohoto zaměření nastoupilo více žáků, jen se vzhledem k demografickému poklesu, který má negativní dopad na oblast středního školství ve všech krajích, změnilo rozložení nově přijatých žáků. V již zmíněné skupině studijních oborů 64 došlo k výraznému propadu o 6,65 %. Přes rozmělnění žáků spojené se vznikem nové skupiny 18 Informatika se studijní obory v rámci skupiny 26 udržely mezi nejpreferovanějšími. Zastoupení odvětví zemědělství v kraji a jeho obliba v rámci učebních oborů již byla zmíněna výše. Na tuto skutečnost pak navazují také studijní obory, ve kterých byl v obou letech vyšší podíl o průměrně 4,05 %, než je podíl nově přijatých žáků mezi skupiny oborů na úrovni ČR. Co se týče textilního, chemického a potravinářského průmyslu, jež byly výše zmíněny, jako specifické pro Pardubický kraj je možné z dat, které jsou obsahem přílohy 16 konstatovat, že se podíly těchto studijních oborů udržovaly nad republikovým průměrem.

Plzeňský kraj

Charakteristika kraje

Plzeňský kraj se rozprostírá na jihozápadě ČR na ploše s rozlohou 7,5 tis. km². Hlavním centrem kraje je krajské město Plzeň. Mezi nejvýznamnější průmyslová v kraji zastoupená odvětví patří strojírenství, potravinářství, průmysl stavebních hmot a keramiky, výroba a distribuce energií a hutnictví [50]. Na celkové zaměstnanosti se v kraji nejvíce podílí

odvětví průmyslu s 31,3 %, dále odvětví obchodu s 21,8 % a odvětví veřejné správy s 16,9 % [13].

Střední odborné školství v kraji

Z hlediska oborové struktury žáků je patrné, že u učebních byl v roce 2005/2006 největší podíl nově přijatých žáků zaznamenán u skupin oborů 65 Gastronomie (23,2 %), 23 Strojírenství (16,93 %) a 69 Osobní a provozní služby (10,8 %). Vývoj u skupiny 23 zaznamenal celkem výrazný nárůst, přesněji se jednalo o 4,2 % a v roce 2010/2011 se podíl počtu nově přijatých žáků do tohoto zaměření odchýlil o 3,5 % od republikového. Stejným trendem prošly i učební obory ve skupině 65. Skupinou, která výrazně zaostávala (o 3,68 %) za republikovým podílem, bylo stavebnictví.

U maturitních oborů držela v roce 2005/2006 prvenství skupina oborů 26 Elektrotechnika s podílem 14,11 %, pomyslné druhé místo obsadila skupina 63 Ekonomika s 13,28 % a skupiny, do kterých bylo přijato nejvíce žáků, doplňují studijní obory 64 Podnikání s 11,44 %. Preference studijních oborů ekonomických a podnikání přetrvávala i v roce 2010/2011, naopak díky přesunu části žáků do nové skupiny 18 Informatika, se právě tato skupina s 7,81 %, stala tou, do které byl přijat 3. nejvyšší počet žáků v rámci Plzeňského kraje. Zaznamenat lze také výrazný nárůst podílu u již zmíněné skupiny 64, kdy se v rámci ČR sice snížil, avšak do studijních oborů této skupiny bylo vzhledem k ČR nově přijato více žáků a podíl byl o necelé 3 % vyšší než republikový. Z dat v příloze 17 lze pozorovat, že ani jeden z učebních ani studijních oborů skupiny 32 Kožedělná výroba nebyl ve sledovaném období aktuální.

Středočeský kraj

Charakteristika kraje

Středočeský kraj leží uprostřed Čech a s rozlohou 11 tis. km² zabírá téměř 14 % území. Pro Středočeský kraj je charakteristická rozvinutá zemědělská i průmyslová výroba. Zemědělská výroba těží z příznivých přírodních podmínek, přičemž kraj vyniká hlavně rostlinnou výrobou. Stěžejními průmyslovými odvětvími jsou strojírenství, chemie a potravinářství. Několika významnějšími podniky je zastoupeno i sklářství, keramika a polygrafie. Ústup zaznamenaly dříve tradiční obory těžba uhlí, ocelářství a kožedělný průmysl [8]. Na zaměstnanosti kraje se nejvíce podílí odvětví průmyslu 29,0 %, obchodu 28,1 % a odvětví. Přestože se odvětví zemědělství na celkové zaměstnanosti podílí pouze 3,7 %, na zaměstnanosti v rámci ČR se tento kraj podílí ze všech krajů nejvíce při zaměření na toto odvětví [13].

Střední odborné školství v kraji

Z hlediska oborové struktury žáků v oblasti vzdělávání s výučním listem je z přílohy 18 patrné, že v roce 2005/2006 bylo nejvíce žáků nově přijato do skupin oborů 65 Gastronomie (24,47 %), 23 Strojírenství (21,34 %) a 36 Stavebnictví (9,77 %). Co se týče druhé uvedené, podíl nově přijatých žáků byl vyšší, než byl v tomto roce celorepublikový podíl. U skupiny 65 došlo ve sledovaném období k růstu a v roce 2010/2011 byl již tento podíl výrazně vyšší než podíl za ČR. Učební obory ve skupině 65 si stále udržovali přibližně 1/4 nově přijatých žáků. Přestože v oborech stavebnictví došlo v pětiletém období k růstu, stále se podíl nově přijatých žáků v kraji pohyboval o 2,2 % níže, vzhledem k počtu nově přijatých žáků do tohoto zaměření v rámci celé ČR.

Při zaměření pohledu na vzdělávání s maturitní zkouškou, je opět možné určit skupiny oborů, do kterých nastoupily nejvyšší počty žáků. V roce 2005/2006 se jednalo o skupiny (sestupně) 63 Ekonomika (18,34 %), 26 Elektrotechnika (12,33 %) a 64 Podnikání (11,94 %). V roce 2010/2011 se nejvíce nově přijatých žáků koncentrovalo ve skupinách 63 Ekonomika, kdy na této úrovni došlo k významnému snížení podílu o 4,11 %, dále ve skupině 64 Podnikání (14,04 %) a 65 Gastronomie (8,97 %). Z tohoto vývoje vyplývá utlumení zájmu o obory elektrotechnické, avšak tento vývoj lze přisoudit již zmíněnému vzniku skupiny oborů 18 Informatické obory a o obory strojírenské, kde došlo k poklesu podílu z 11,22 % na 7,91 % v roce 2005/2006 resp. 2010/2011. Při pohledu na výše uvedené specifika kraje, především zmíněné zemědělství, potravinářství a chemie je jistě zajímavým faktem, že v případě jak učebních, tak studijních oborů zaměření chemického se podíl nově přijímaných žáků v kraji pohybuje pod republikovým podílem. U potravinářství se vyšší zájem oproti ČR projevoval pouze v případě učebních oborů a v případě zemědělství, s výjimkou učebních oborů v roce 2010/2011, se krajský podíl pohyboval nad celostátním.

Lze konstatovat, že zaměření kraje v případě strojírenství a částečně též potravinářství se odráží v oborovém rozložení nově přijímaných žáků. V oblasti chemie však předchozí skutečnost nelze potvrdit a lze tak identifikovat regionální disparitu.

Ústecký kraj

Charakteristika kraje

Ústecký kraj leží na severozápadě Čech. Rozloha kraje je 5,3 km², což představuje 6,8 % rozlohy ČR. Hlavním centrem kraje je město Ústí nad Labem. Hospodářství kraje je specifické pro různé oblasti, což je dáno především odlišností krajinných typů. Ústecký kraj se vyznačuje především oblastí těžkého průmyslu, dále průmyslu chemického, ale

i potravinářského, papírenského a zemědělství [8]. Na celkové zaměstnanosti kraje se stejně jako v ostatních krajích ČR podílí nejvíce odvětví průmyslu (30,2 %) a obchodu (22,9 %) [13].

Střední odborné školství v kraji

Co se týče zastoupení učebních oborů v Ústeckém kraji, lze konstatovat, že nejvíce nově přijatých žáků v roce 2005/2006 absorbovala skupina oborů 65 Gastronomie, která se na koncentraci žáků do tohoto zaměření podílela 22,64 %. Další významná část žáků, přesněji 16,98 % pak nastoupila do skupiny učebních oborů 23 Strojírenství a 12,22 % do skupiny 36 Stavebnictví. Vývoj do roku 2010/2011 se u skupiny 23 odvrátil od tendence celostátní a došlo k mírnému poklesu na 16,14 %. Obdobný trend byl zaznamenán u skupiny 65, kdy se podíl propadl o 0,5 %, přestože podíl v rámci ČR rostl. Růstem téměř 5 % prošla ve sledovaném období skupina 36 Stavebnictví, a jak lze vidět z přílohy 19, o téměř 4 % byl podíl nově přijatých žáků vyšší, než činí podíl republikový.

V Ústeckém kraji se v roce 2005/2006 v rámci vzdělávání s maturitní zkouškou nejvíce žáků orientovalo na skupiny oborů 63 Ekonomika, kde se koncentrovalo 19,53 % žáků, dále 64 Podnikání, zde se jednalo o 13,9 % a 26 Elektrotechnika s 10,14 %. V pětiletém období pak došlo u skupiny 63 ke klesajícímu trendu na 14,93 %, tedy o 4,6 % a stejný trend byl zaznamenán u skupiny 64, kdy došlo k poklesu podílu o 2,42 % na 11,48 %. Skupinu oborů, které přijaly nejvyšší počty žáků, doplnila v roce 2010/2011 skupina 65 Gastronomie s 8,45 %. Jak lze vidět z přílohy 19, v případě studijních oborů v roce 2010/2011 nebyla s výjimkou zaměření skupiny 68 Právo zaznamenána výraznější (2 %) odchylka od podílu nově přijímaných do jednotlivých skupin oborů na úrovni ČR.

Při pohledu na uvedená specifika kraje z hlediska významných odvětví a z dat o oborovém rozložení nově přijímaných žáků, lze zaznamenat u chemického, potravinářského a zemědělského zaměření převážně neodpovídající krajské podíly, jež by se daly očekávat. Ze studie pod názvem Analýza disparit středního odborného vzdělávání ve vazbě na trh práce NUTS II Severozápad však vychází spíše skutečnost, že se ústecký kraj potýká s dlouhodobým nedostatkem v profesích - svářeč, zedník, elektrikář a řidič. V návaznosti na tento jev lze identifikovat regionální disparitu spočívající v nedostatku technicky kvalifikovaných absolventů [3].

Kraj Vysočina

Charakteristika kraje

S rozlohou 6,8 tis. km² zaujímá Kraj Vysočina v rámci ČR centrální polohu. Metropolí kraje je město Jihlava. V kraji se uplatňuje dřevozpracující, sklářský, strojírenský, kovodělný, textilní, nábytkářský a potravinářský průmysl. Důležité postavení má v kraji zemědělství, kdy zdejší přírodní podmínky jsou sice podprůměrné, avšak pro některé zemědělské komodity a činnosti je však přesto území Vysočiny optimální. Z průmyslové výroby mají v kraji význam zvláště odvětví strojírenské a kovodělné, textilní, dřevozpracující a potravinářské [8]. Co se týče zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích, vévodí opět odvětví zpracovatelského průmyslu (33,2 %) a obchodu (22,1 %) [13].

Střední odborné školství v kraji

Při pohledu na vzdělávání s výučním listem v příloze 20 je patrné, že v rámci Kraje Vysočina je největší zájem patrný ve skupině oborů 23 Strojírnické, do které bylo v roce 2005/2006 přijato 21,18 % žáků z celkového počtu nově přijatých do vzdělávání s výučním listem v kraji. Z dalších výrazně zastoupených skupin oborů lze jmenovat skupinu 65 Gastronomie, jejíž podíl činil 20,89 % a skupinu 41 Zemědělství s 9,51 %. V případě skupiny 23 došlo ve sledovaném období k poklesu podílu o téměř 5 %, avšak i v roce 2010/2011 se tohoto zaměření účastnilo druhé nejvyšší množství žáků (16,23 %). K poklesu, i když ne tak výraznému, došlo i u učebních oborů skupiny 65. U poslední zmíněné skupiny 41 se podíl nově přijatých žáků v kraji v tomto zaměření zvýšil o 3,5 % a odchýlil se od republikového průměru o 4,5 %. Tuto skutečnost lze přisoudit krajskému zaměření. Jak lze také vidět, jako jeden z mála má Kraj Vysočina zastoupení učebních oborů se zaměřením na hornictví, hutnictví atd.

V rámci vzdělávání s maturitní zkouškou bylo v roce 2005/2006 nejvíce žáků přijato do oborů skupiny 64 Podnikání (17,43 %), 63 Ekonomika (14,8 %) a 23 Strojírnické (9,91 %). Jak lze vidět z přílohy 20, jejímž obsahem jsou data za Kraj Vysočina, došlo v analyzovaném období u skupiny 64 k poklesu o 5,22 % na 12,21 %, což ale představuje stále vyšší podíl v porovnání s podílem nově přijatých do tohoto zaměření na úrovni ČR. V rámci skupiny oborů 63 Ekonomika, která jak již bylo zmíněno výše, v roce 2005/2006 přijala druhý nejvyšší počet žáků, došlo stejně jako v případě podílu ČR k mírnému poklesu o 0,55 %. U studijních oborů skupiny 23 došlo k významnému poklesu o 5,11 % a toto zaměření již není v regionu možné označit za preferované. Naopak se do popředí zájmu dostala skupina 78 Obecně odborná příprava, která si připsala necelou 1/10 nově přijatých žáků. Již výše bylo

zmíněno zastoupení učebních oborů ve skupině 21 Hornictví a není tomu jinak i v případě studijních oborů, kde, i přestože byl podíl mírně vyšší, jsou v regionu zastoupeny školy vyučující tyto obory. Obdobnou situaci lze také sledovat v zaměření zemědělských studijních oborů, které lze taktéž připsat regionálním specifikům.

Zlínský kraj

Charakteristika kraje

Zlínský kraj jako jeden ze 14 ÚSC ČR s rozlohou 3,9 tis. km² zaujímá 5 % plochy území. Rozprostírá se ve východní části střední Moravy a východní okraj kraje tvoří hranici se Slovenskou republikou. Jak napovídá název, hlavním centrem kraje je město Zlín. Průmyslový potenciál kraje tvoří především podniky zpracovatelského průmyslu. Zejména jde o podniky průmyslu kovodělného, gumárenského, dřevozpracujícího, elektrotechnického a textilního. Nelze opomenout ani zemědělství, které má v nížinných částech kraje příhodné podmínky pro pěstování zemědělských plodin [62]. V rámci odvětví, které se nejvíce podílejí na zaměstnanosti v regionu, lze jmenovat odvětví průmyslu s 37,6 % a obchodu s 22,2 % [13].

Střední odborné školství v kraji

Data o koncentraci nově přijatých žáků do skupin oborů středního vzdělávání ve Zlínském kraji jsou obsahem přílohy 21. Zde je také možno vidět, že nejvíce žáků bylo v rámci vzdělávání s výučním listem v roce 2005/2006 přijato do skupin oborů 65 Gastronomie (25,36 %), 23 Strojírenství (15,98 %) a 36 Stavebnictví (10,39 %). Poslední dvě uvedené skupiny je možné označit jako korespondující s krajskými specifiky. V oborech skupiny 23 lze spatřit, že krajský podíl, jenž se v roce 2005/2006 nacházel 2 % pod celorepublikovým, zaznamenal výrazný nárůst necelá 4 % a převýšil tak celostátní podíl tohoto zastoupení, což pro tento kraj znamená s přihlédnutím na charakter kraje určité zlepšení. Obdobný vývoj zaměření, jako byl zaznamenán v rámci ČR lze spatřit u oborové skupiny 36 Stavebnictví, která ve sledovaném období zaznamenala výrazný nárůst činící 7,05 %. Přestože se podíl zaměření učebních oborů na gastronomii a hotelnictví snížil o necelých 5 %, stále je možné konstatovat, že v roce 2010/2011 hrál prim z hlediska nově přijímaných žáků.

V příloze 21 lze sledovat oborovou strukturu přijímaných žáků do studijních oborů. Nejvíce přijímaných žáků absorbovaly skupiny 63 Ekonomika (15,99 %), 64 Podnikání (13,58 %) a 36 Elektrotechnika (11,05 %). Vývoj ve sledovaném období přinesl několik změn, např. rozmělnění nově přijímaných žáků mezi skupiny 26 Elektrotechnika do nově vzniklé skupiny oborů 18 Informatické obory. V nejvíce frekventovaných oborech

63 Ekonomika a 64 Podnikání se projevila klesající tendence kopírující tendenci republikovou. Na pomyslné třetí místo z hlediska podílu nově přijímaných žáků v regionu lze zařadit skupinu 78 Obecně odborná příprava, do které bylo nově přijato 1/10 všech nově přijatých žáků do odborného vzdělávání s maturitní zkouškou.

Diskrepance, která je pak v tomto regionu zaznamenána a měla by být systematicky řešena, souvisí se zastoupením zemědělství v kraji (záporné odchylky ve sledovaných letech přes 2 %). Přestože se na celkové zaměstnanosti regionu v roce 2011 podílelo pouze 3,4 %, tedy srovnatelně jako např. ve Středočeském kraji, nízké krajské podíly ve studijních i učebních oborech naznačují jistý prostor pro rozvoj tohoto oborového zaměření.

3.2.1. Komparace českých krajů z pohledu koncentrace oborů

Z výše uvedených charakteristik oborových struktur jednotlivých krajů, kde mimo jiné, byly uvedeny ve sledovaných letech 2005/2006 a 2010/2011 tři skupiny oborů, do kterých bylo přijato nejvíce žáků, lze ověřit hypotézu stanovenou v úvodu diplomové práce. Hypotézu znějící: *"v rámci oborové struktury středního odborného vzdělávání se ve všech krajích České republiky vyskytují minimálně dva stejné ze třech skupin oborů, jež absorbují nejvíce nově přijatých žáků"*, lze považovat za platnou pouze částečně. Pro snadnější ilustraci oborových skupin, do kterých bylo nově přijato nejvíce žáků, byla zpracována tabulka 7, která znázorňuje skupiny oborů, které v daném roce přijaly nejvyšší počty žáků. V rámci učebních oborů lze sledovat, že skupiny oborů 65 Gastronomie a 23 Strojírenství mají v každém kraji ČR zastoupení v rámci třech skupin oborů, do kterých nastoupilo ve sledovaných letech nejvíce žáků. Hypotézu lze tedy z hlediska učebních oborů shledat platnou. Co se však týče studijních oborů, hypotézu lze zamítnout. Důvodem pro zamítnutí se pak stává rozptýlení žáků mezi více oborových skupin, které je pro každý kraj jiný. Samozřejmě lze nalézt kraje, jejichž oborové rozložení v rámci třech skupin oborů bylo přijato nejvíce žáků do prvních ročníků, avšak nelze shledat závislost. Jediným zaměřením studijních oborů, které se vyskytuje v obou analyzovaných letech a všech krajích, je skupina 63 Ekonomika. U většiny krajů lze také pozorovat zastoupení skupiny 64 Podnikání, které je ovšem, jak již bylo uvedeno výše ovlivněna nastavbovým studiem, které se v posledních letech stalo velmi oblíbeným a z celkového počtu nově přijatých do nastavbového studia v roce 2010/2011 absorbovala tato skupina téměř 64 % všech nově přijatých žáků.

Mimo výše uvedených byly v rámci některých krajů vyzorovány i skupiny oborů navazující na specifika regionů. Např. v případě Libereckého kraje se jedná o skupinu 82 Umění nebo 33 Zpracování dřeva. V Moravskoslezském kraji má, přestože nízké, tak logické zastoupení skupina 21 Hornictví a skupina 65 Gastronomie v případě Hlavního města Prahy a kraje Karlovarského. Poslední zde zmíněnou skupinou oborů bude skupina 41 Zemědělství, které se vyskytuje ve sledovaných letech jako jedna ze třech skupin oborů, do kterých nastoupil 3. nejvyšší počet žáků a to v krajích Královéhradeckém, Jihočeském, Olomouckém a v Kraji Vysočina.

Tabulka 7 Zastoupení obor. skupin v jednotlivých druzích vzdělávání v letech 2005 a 2010

Kraj	Rok	Vzdělávání s výučním listem			Vzdělávání s maturitní zkouškou		
		Skupiny oborů, které přijaly nejvíce žáků (sestupně)			Skupiny oborů, které přijaly nejvíce žáků (sestupně)		
Hl. m. Praha	2005/2006	65	66	23	63	26	65
	2010/2011	65	23	69	63	65	78
Jihočeský kraj	2005/2006	65	23	41	63	26	64
	2010/2011	65	23	41	63	64	26
Jihomoravský kraj	2005/2006	65	23	36	26	63	64
	2010/2011	65	23	36	63	64	78
Karlovarský kraj	2005/2006	65	23	36	63	65	78
	2010/2011	65	23	36	63	65	64
Královéhradecký kraj	2005/2006	65	23	41	26	63	23
	2010/2011	65	23	41	63	64	18
Moravskoslezský kraj	2005/2006	65	23	36	26	63	64
	2010/2011	65	23	36	63	65	23
Liberecký kraj	2005/2006	65	23	36	64	63	23
	2010/2011	65	23	36	63	64	78
Olomoucký kraj	2005/2006	23	65	41	23	63	64
	2010/2011	65	23	41	64	23	63
Pardubický kraj	2005/2006	23	65	41	63	64	26
	2010/2011	65	23	36	63	26	41
Plzeňský kraj	2005/2006	65	23	69	26	63	64
	2010/2011	65	23	69	63	64	18
Středočeský kraj	2005/2006	65	23	36	63	26	64
	2010/2011	65	23	36	63	64	65
Ústecký kraj	2005/2006	65	23	36	63	64	26
	2010/2011	65	36	23	63	64	65
Kraj Vysočina	2005/2006	23	65	41	64	63	23
	2010/2011	65	23	41	63	64	78
Zlínský kraj	2005/2006	65	23	36	63	64	26
	2010/2011	65	23	36	63	64	78

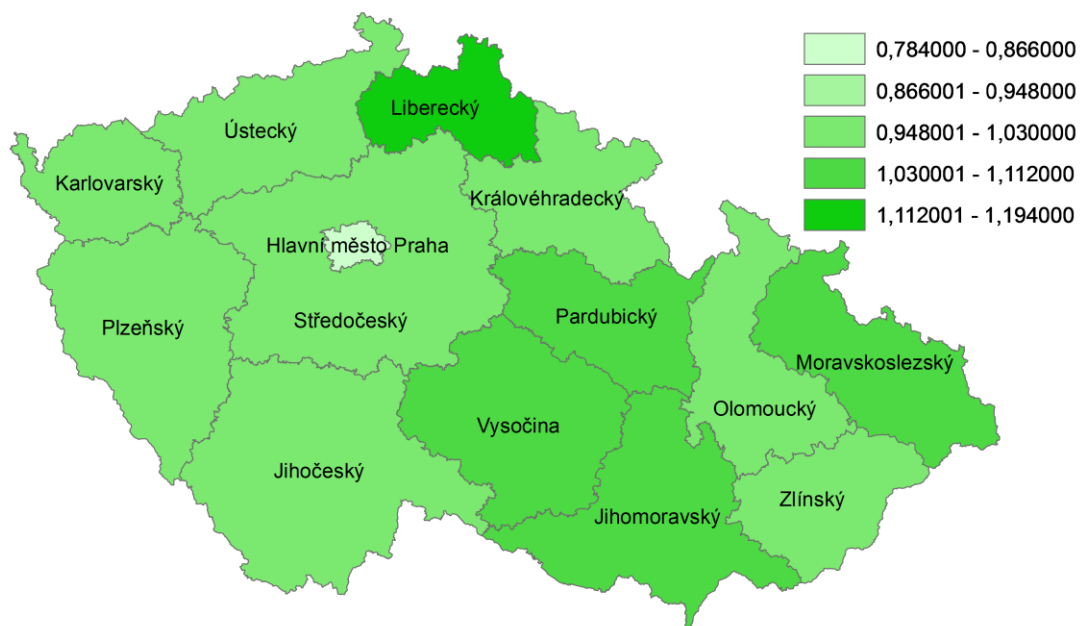
Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33]

Kód	Název skupiny
18	Informatické obory
23	Strojírenství a strojírenská výroba
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie
41	Zemědělství a lesnictví
63	Ekonomika a administrativa
64	Podnikání v oborech, odvětví
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus
66	Obchod
69	Osobní a provozní služby
78	Obecně odborná příprava

3.2.2. Regionální analýza rozložení technických oborů

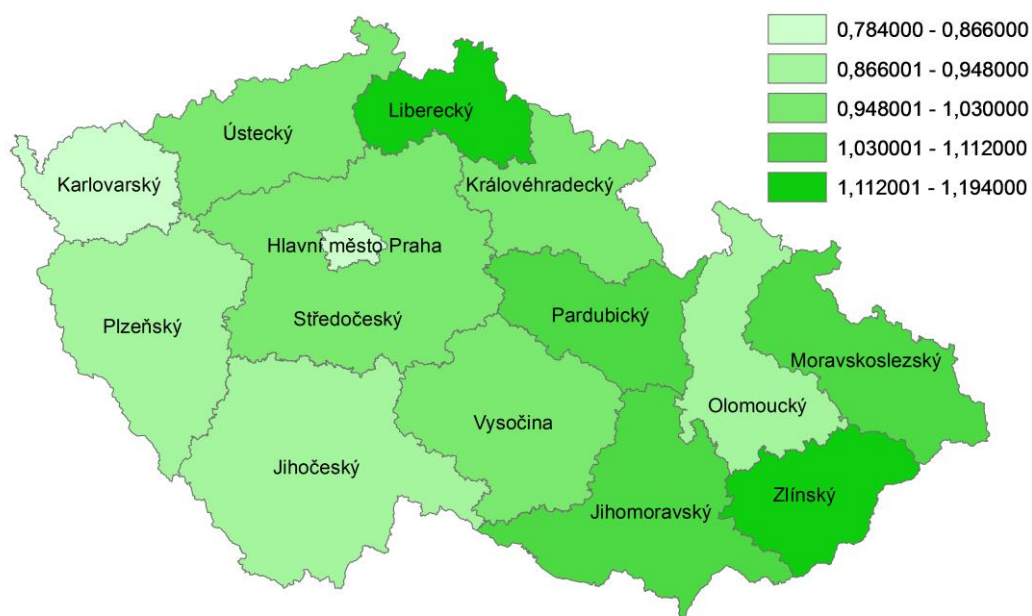
Při pohledu na problematiku technických oborů byl pro posouzení regionálních rozdílností použit lokalizační kvocient. Lokalizační kvocient (dále jen "LQ") vyjadřuje relativní zastoupení jevu v územní jednotce proti relativnímu zastoupení jevu v celém území. Pokud hodnota LQ se rovná 1 vyjadřuje to, že relativní zastoupení jevu v územní jednotce je stejné jako relativní zastoupení v celém území. Pro potřeby diplomové práce byl jako relativní jev stanoven počet nově přijímaných žáků do denního studia technických resp. ostatních oborů v krajích resp. v ČR. Úkolem této podkapitoly je v návaznosti na výpočet relativního zastoupení nově přijatých žáků do technických oborů na úrovni krajů nastínit změny, ke kterým ve sledovaném období došlo. Pomocí kartogramů znázorňujících prostorové rozložení koncentrace nově přijatých žáků do studijních a učebních oborů jsou nejprve zachyceny změny na úrovni učebních oborů, dále pak na úrovni studijních oborů.

V přílohách 22 a 23 a na obrázcích 8 a 9 lze vidět změny v prostorovém rozložení zastoupení technických oborů v jednotlivých krajích ČR. Z provedené analýzy na úrovni učebních oborů v letech 2005/2006 a 2010/2011 vyplynulo několik změn. Nejvyšší koncentraci nově přijatých žáků do učebních oborů je možné shledat v kraji Libereckém, kde ve sledovaném období došlo k růstu LQ a rozdíl mezi krajem a koncentrací nově přijatých žáků do technických oborů na úrovni ČR se více prohloubil (hodnota vzrostla z 1,189 na 1,194). V obou sledovaných letech pak je možné konstatovat, že nově přijímaní žáci relativně převažují nad úroveň ČR u krajů Libereckého, Pardubického, Moravskoslezského, Jihomoravského, Zlínského a u Kraje Vysočina. Naopak u ostatních krajů lze sledovat nižší koncentraci technických oborů. Nejnižší zastoupení nově přijatých žáků do technických oborů vykazovala v roce 2005/2006 Praha s hodnotou LQ 0,784 a v roce 2010/2011 kraj Karlovarský s hodnotou 0,802. U Hlavního města Prahy byl zaznamenán mírný nárůst, naopak kraj Karlovarský prohloubil svoji ztrátu. Tento jev lze vysvětlit u zmíněných krajů hodnotou LQ pro koncentraci nově přijatých žáků do ostatních oborů, jejichž vyšší hodnoty jsou dány vazbou na oblibu oborů se zaměřením na gastronomii, služby, obchod aj., související především se skutečností, že jsou tyto kraje celoročními centry cestovních ruchů a mají tak velké množství pracovních příležitostí v těchto odvětvích.

Obrázek 8 Rozložení nově přijatých žáků do učebních oborů technického zaměření v krajích za rok 2005

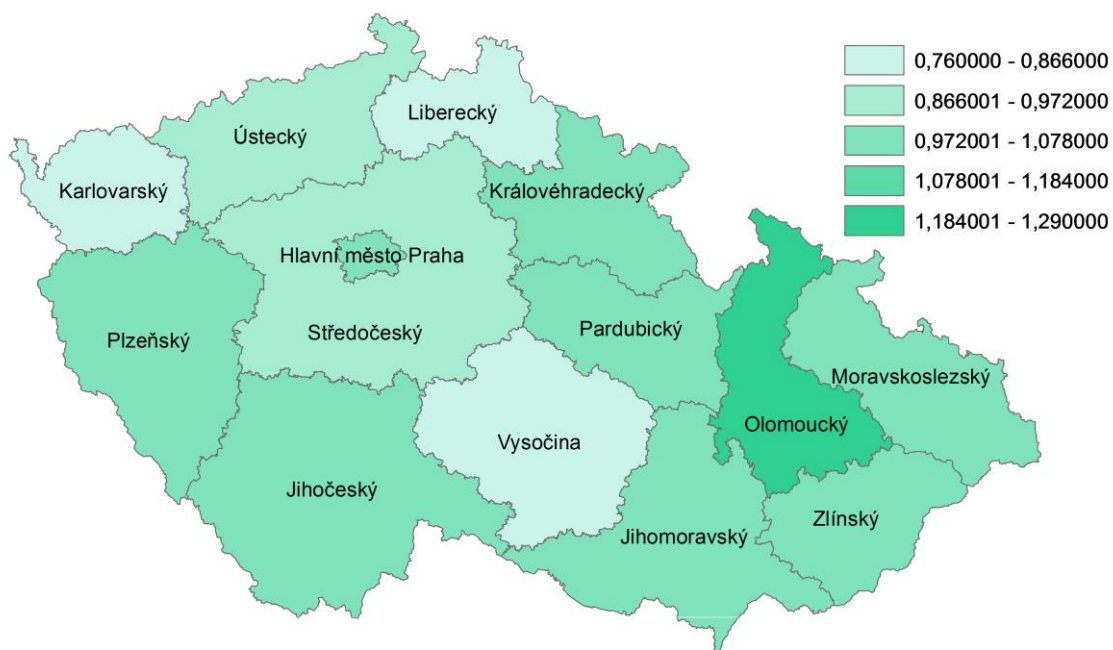
Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[40]

Obrázek 9 Rozložení nově přijatých žáků do učebních oborů technického zaměření v krajích za rok 2010

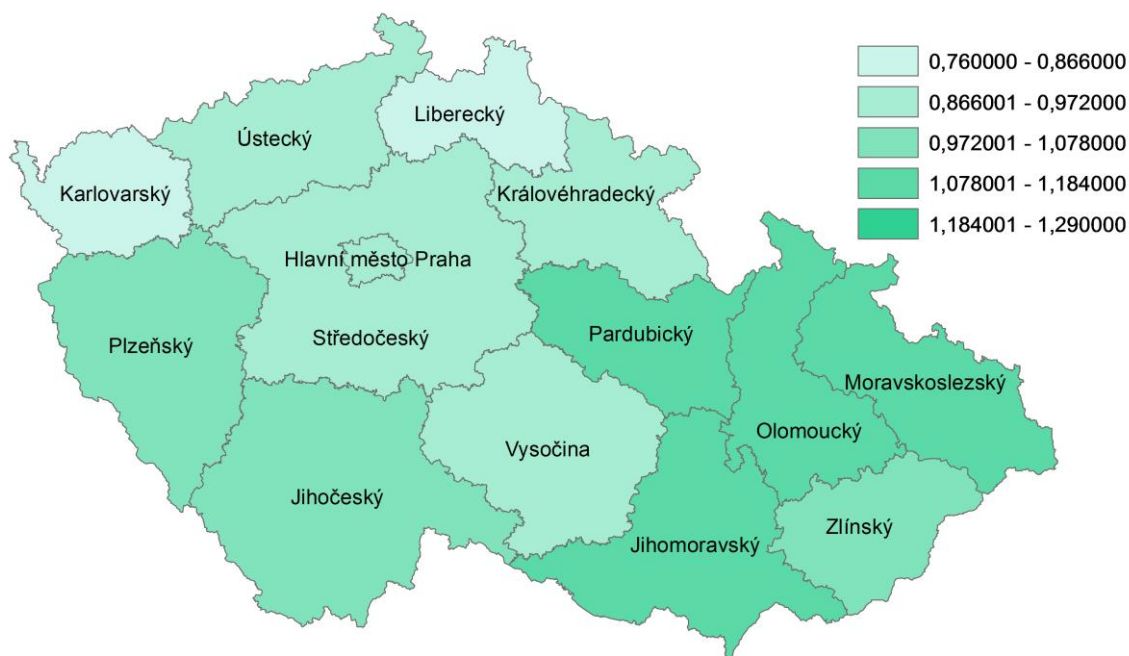
Zdroj: vlastní zpracování dle [33],[40]

Situaci z hlediska studijních oborů lze sledovat v obrázcích 10 a 11 a v přílohách 22 a 23. Jak již bylo výše zmíněno, nově přijímaní do studijních oborů jsou díky vyššímu počtu nabízených oborů a skupin více rozptýleni. U více krajů lze zaznamenat v obou letech nižší zastoupení nově přijatých žáků do technických studijních oborů než v případě ČR. Jsou jimi Kraj Vysočina, dále kraje Středočeský, Liberecký, Ústecký, Karlovarský a Zlínský. Naopak regiony, v nichž lze shledat vyšší koncentraci a nebyl u nich zaznamenán přechod z nižšího na vyšší zastoupení (z hodnoty nižší než 1 na hodnotu vyšší než 1) jsou kraje Plzeňský, Pardubický, Olomoucký, Moravskoslezský a Jihomoravský. Nejvyššími hodnotami LQ vynikl v roce 2005/2006 kraj Olomoucký a v případě roku 2010/2011 kraj Jihomoravský. V případě kraje Královéhradeckého a Hlavního města Prahy se v pětiletém období poklesem zastoupení nově přijímaných žáků do technických oborů prostorová koncentrace snížila z vyššího zastoupení na nižší, u Prahy z hodnoty LQ 1,016 na 0,916 a u Královéhradeckého z hodnoty 1,029 na hodnotu 0,921, vzhledem k zastoupení tohoto zaměření na úrovni ČR. U Jihočeského kraje, jako u jediného ze zaostávajících krajů, ve smyslu nižší koncentrace technických oborů (oproti ČR), došlo ke zvýšení koncentrace a hodnota LQ z roku 2010/2011 převýšila hodnotu 1.

Obrázek 10 Rozložení nově přijatých žáků do studijních oborů technického zaměření v krajích za rok 2005

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[40]

Obrázek 11 Rozložení nově přijatých žáků do studijních oborů technického zaměření v krajích za rok 2010

Zdroj: vlastní zpracování dle [33],[40]

Kraje Pardubický a Jihomoravský lze od ostatních odlišit skutečností, že se oba vyznačovaly vyšší koncentrací nově přijatých žáků, jak v případě učebních, tak i studijních oborů v letech 2005/2006 a 2010/2011. Na druhé straně spektra v obou sledovaných letech byla zaznamenána u kraje Karlovarského nižší koncentrace žáků.

Další zvláštní postavení je možné přisoudit krajům Libereckému a Olomouckému, které jak již bylo výše zmíněno, mezi ostatními vynikaly nejvyššími koncentracemi nově přijatých žáků do technicky zaměřených oborů. Jak lze z kartogramů vidět, kraj Liberecký vyniká mezi ostatními pouze v případě učebních oborů, naopak v rámci studijních oborů výrazně ztrácí. Opačný trend je možné spatřit u Olomouckého kraje, který se vyznačuje vyšším LQ v případě technicky zaměřených maturitních oborů a nižším LQ u učebních.

Při pohledu na relace mezi LQ nově přijímaných žáků do studijních a učebních oborů bylo v obou sledovaných letech možné zaznamenat u některých krajů vyšší podíly "maturantů". V roce 2005/2006 byl tento trend zaznamenán u Prahy, Plzeňského, Jihočeského, Jihomoravského, Královéhradeckého a Olomouckého kraje. V případě roku 2010/2011 se jednalo o Hlavní město Prahu a kraje Karlovarský, Plzeňský, Jihočeský, Pardubický, Olomoucký, Moravskoslezský, Jihomoravský. Nejvyšší rozdíl v relaci nově přijímaných žáků do studijních a učebních oborů mezi těmito kraji pak zaznamenal opět kraj Olomoucký a lze konstatovat, že se prohloubení rozšířilo.

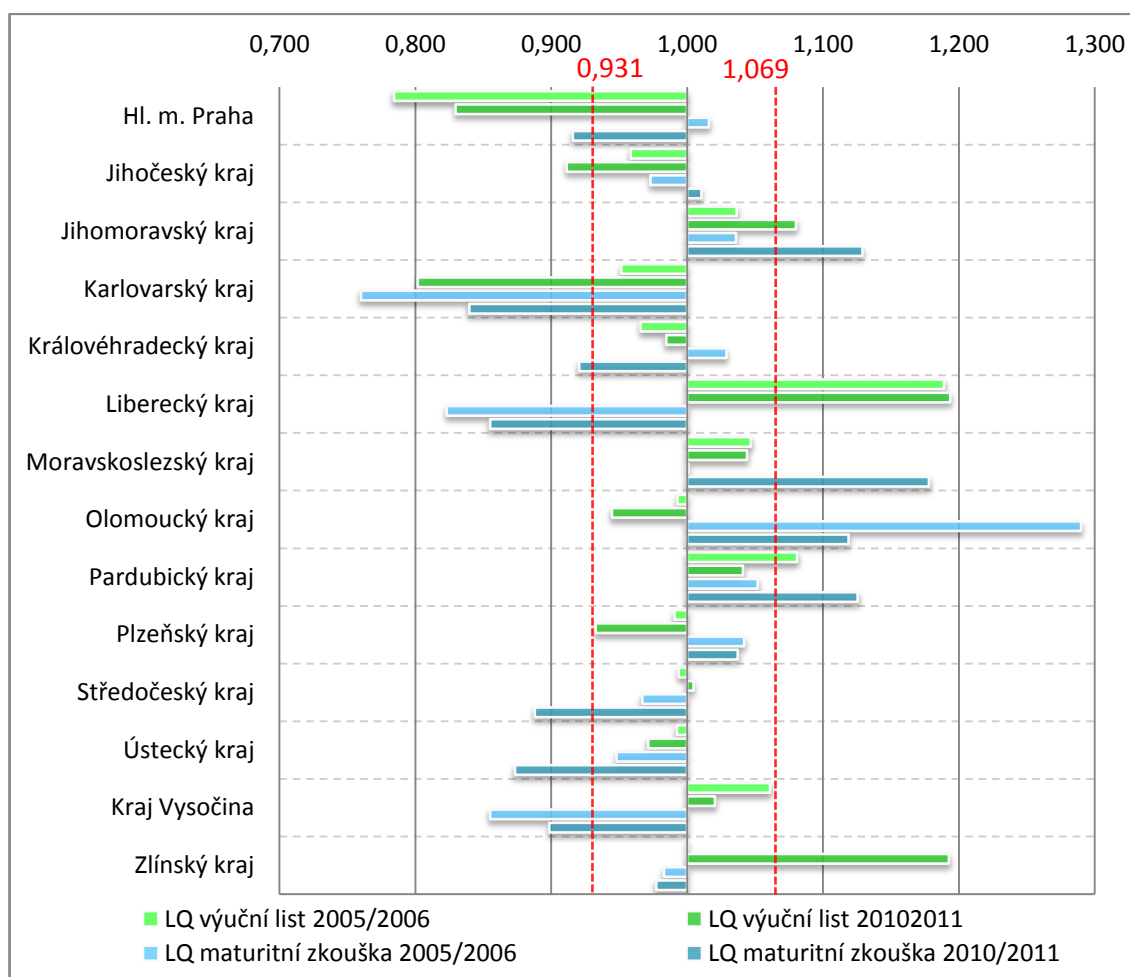
Česká republika je relativně malým státem a zastoupení odvětví v krajích má, s výjimkou Hlavního města Prahy, podobnou strukturu a jak bylo výše zjištěno, do jisté míry je možné brát v úvahu i podobnou strukturu SŠ. Z tohoto důvodu by se dala předpokládat i obdobná koncentrace technických oborů v rámci krajů. Pro ověření v úvodu práce stanovené hypotézy: "*mezi kraji České republiky je regionální rozložení technických oborů rovnoměrné*", bylo nutné stanovit meze, do kterých bude možné považovat prostorové rozložení za rovnoměrné. Pro potřeby stanovení těchto hranic bylo u LQ učebních i studijních oborů v obou letech vypočteno variační rozpětí. Následně byla hodnota těchto 4 variačních rozpětí zprůměrována a poté byla tato hodnota, pro vytvoření 3 stupňové škály, vydělena třemi. Dolní hranice pro potřeby ověření byla tedy stanovena v hodnotě 0,931 a horní na 1,069. Klasifikaci hodnot lokalizačního kvocientu uvádí tabulka 8.

Tabulka 8 Klasifikace hodnot lokalizačního kvocientu

LQ = < 0,930	Nerovnoměrné rozložení
LQ = <0,931;1,069>	Rovnoměrné rozložení
LQ = > 1,070	Nerovnoměrné rozložení

Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku 12 je možné vidět LQ vypočtené pro učební a studijní obory v letech 2005/2006 a 2010/2011, a také zobrazené krajní hranice, ve kterých, pokud se hodnota LQ nachází, je možné považovat rozložení technických oborů v regionech za rovnoměrné. Pokud se však hodnota některého z LQ nachází nad těmito hranicemi, není možné hovořit o rovnoměrném rozložení. Současně obrázek zachycuje změny, ke kterým mezi sledovanými lety došlo a postavení jednotlivých krajů v rámci ČR z hlediska koncentrace technických oborů.

Obrázek 12 Lokalizační kvocienty nově přijatých žáků do technických oborů v letech 2005 a 2010

Zdroj: vlastní zpracování dle[32],[33],[40]

Jak z obrázku 12 vyplývá, v rámci učebních a studijních oborů v letech 2005/2006 a 2010/2011 není možné rozložení mezi kraji považovat za rovnoměrné a hypotézu stanovenou v úvodu práce lze tedy považovat za neplatnou. Z hlediska vzdělávání s maturitní zkouškou spadají do intervalu, který byl stanoven pro zhodnocení koncentrace technických oborů, kraje Zlínský, Plzeňský a Jihočeský. U vzdělávání s výučním listem do intervalu, který byl považován za rovnoměrný z hlediska rozložení technických oborů, spadají kraje Královéhradecký, Moravskoslezský, Olomoucký, Plzeňský, Středočeský, Ústecký a Kraj

Vysočina. Zjištěné odchylky, lze považovat za pozitivní zjištění, jelikož zastoupení technických oborů v kraji ozvláštňuje regiony.

3.2.3. Zhodnocení současné pozice technických oborů

Důvodů pro nezáměr žáků a především jejich rodičů, kteří se zásadním způsobem podílejí na rozhodování o budoucím povolání svých dětí, je hned několik - především jsou technické obory považovány za náročné a nezábavné, přestože uplatnění v tomto směru je považováno za užitečnější a perspektivnější než studium humanitních oborů. Někdy je i možno setkat se s názorem žáků, že například řemesla mají spojené se "špinavou prací". Bohužel se pak v posledních letech rozšířila "lenost" žáků věnovat úsilí náročnějšímu studiu, kteří se snaží dosáhnout středoškolského vzdělání cestou nejmenšího odporu a neuvědomují si možnosti budoucího osobního i profesního rozvoje. Často se pak absolventi, ať už nastupují do pracovního procesu nebo se rozhodli dále vzdělávat, snaží najít uplatnění v jiných oborech.

Ze studie OECD s názvem "Encouraging Student Interest in Science and Technology Studies" [43], což v překladu znamená podněcování zájmu studentů o přírodovědné a technické obory vyplývá několik oblastí, na které by se vlády, školy a zainteresovaní aktéři měli zaměřit. Mezi nejdůležitější doporučení lze zahrnout:

- Studentům a rodičům by měly být poskytovány přesné a věrohodné informace sestavené nezávislými pozorovateli, vláda by na tuto činnost měla poskytnout finanční prostředky.
- Vzdělávací programy je třeba nastavit flexibilněji, aby umožňovaly přechod mezi jednotlivými úrovněmi vzdělávacího systému.
- Vzdělávací programy by měly být přepracovány tak, aby lépe odrážely realitu moderní vědy a technologie. Obsah technických a přírodovědných předmětů by měl být zajímavý a vztažený ke skutečné realitě.
- Pobídky a finanční zdroje by měly být poskytovány učitelům, kteří potřebují přeškolení v kurzech zaměřených na problematiku, které by měly být poskytovány jako součást flexibilního rámce celoživotního učení. Učitelé, kteří projevují zájem se dále vzdělávat, nebo investují svůj čas v rámci podpory by měly být odměňováni.

Jak ze studie také vyplynulo, vzdělávací systém by se měl v oblasti technického a přírodovědného vzdělávání žáky vybavit potřebným množstvím základních poznatků, technickým myšlením a poskytnout dostatečné informace o možném dalším studiu.

Inspirovat se, je možné i u některých evropských regionů, které se touto problematikou také zabývají. Např. ve Velké Británii v rámci opatření Planet science, jehož cílem je pomoci učitelům škol učit ve svých třídách vědu inspirativními způsoby, inspirovat děti a dospívající, aby si vytvořily vztah k vědě a motivovaly rodiče, aby oblast vědy shledávali zajímavou pro své děti, se nabízí celá řada dokumentů, učebních materiálů, informací na webových stránkách jak pro učitele, tak pro žáky a jejich rodiče [1].

Takových to inspirativních příkladů existuje vysoké množství a je pouze na zainteresovaných organizacích a aktérech, aby se v příhodných projektech inspirovali a snažili se taková opatření přizpůsobit podmínkám vzdělávacího systému v ČR.

Přestože byla v práci stanovena disparita spočívající v nezájmu absolventů povinné školní docházky o studium technicky zaměřených oborů, nemělo by být řešení této problematiky nastaveno ve smyslu "všichni se musejí technicky vzdělávat", vždy se musí brát ohled na již zmíněná specifika regionálních trhů práce. Spoluprací zaměstnavatelů, profesních komor, školských zařízení, MŠMT i úřadů práce by mělo docházet k takové cílené podpoře, která bude reflektovat potřeby trhu práce a musí také být přizpůsobena možnému dalšímu studiu na vyšších odborných a vysokých školách. Na úrovni krajů již fungují různé systémy podpory, kterými se kraje snaží zvýšit zájem o určité obory a hledají tak způsob, jak reagovat na nesoulad mezi poptávkou na trhu práce a nabídkou absolventů. U většiny krajů se lze setkat s podporou ve formě měsíčních finančních příspěvků (za splnění určitých podmínek) ve vybraných učebních a studijních oborech. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků v technických profesích řešil i v minulých letech Pardubický kraj, který na podporu technického vzdělávání poskytl finanční prostředky technickým kroužkům mládeže, kde děti získávali dovednosti potřebné pro budoucí praxi. Některé školy také na základě žádosti obdržely příspěvek na vybavení technickými stavebnicemi [53]. Kraj Jihomoravský se na řešení pozice technických oborů také zaměřuje a z Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje [18] vyplývá záměr rozšiřování technologických parků s novými technologiemi, což by ve spojení s jinými podporami mohlo napomoci přilákání nových žáků.

ZÁVĚR

V České republice se střední školství začalo prudce rozvíjet od 50. let 20. století. Na narůstající zájem o studium na SŠ musela přijít odpověď spočívající v rozšiřování již existujících škol a vzniku nových. Přestože od 60. let počet školských zařízení mírně klesal, na počátku 90. let došlo opět k prudkému nárůstu škol, a to díky vytvářejícímu se konkurenčnímu prostředí a vzniku vysokého počtu církevních a především pak soukromých škol. S tím, jak se zvyšovala kapacitní nabídka, rozšiřovalo se i oborové spektrum.

Jedním z dílčích cílů práce bylo zhodnotit demografický vývoj a jeho negativní dopady na oblast středního školství. Skutečnost, že se dnes střední školství nachází v nelehké situaci lze přisoudit demografickému propadu, který započal na začátku 90. let a právě výše zmíněnému neregulovanému rozvoji školství. Vysoký počet škol a každoročně ubývající uchazečů o studium lze označit za hnací motor optimalizace, ať už sítě SŠ, tak i oborové struktury. Optimalizace sítě škol by měla vést k efektivnější a především hospodárnější alokaci finančních prostředků, pružnějšímu řízení škol a také kvalitě výuky. Sdružovat by se měly SOU a SOŠ tam, kde by proces sloučení vedl k efektivitě, na druhou stranu se musí počítat s mírným zvyšováním počtu žáků v delším časovém horizontu, tak aby právě zmíněná efektivita v současnosti nezpůsobila neefektivitu v budoucnosti. S tím úzce souvisí i prognózování odpovídajících věkových skupin, kterými se již ČSÚ a mnoho jiných institucí a organizací v současnosti zabývá.

Následně bylo posouzeno kvantitativní rozložení škol i žáků za celou ČR. Analýza vývojových aspektů ukázala klesající absolutní počty žáků středního vzdělávání ve všech druhích vzdělávání a měnící se zaměření žáků. Bylo poukázáno na růst všeobecného zaměření vzhledem k odbornému a na další trend spočívající ve snižování zájmu žáků o vzdělávání s výučním listem resp. zvyšování zájmu o vzdělávání s maturitní zkouškou. Od roku 2009/2010 se však tento trend otočil a počty nově přijímaných žáků do učebních oborů, vzhledem k celkovému počtu nově přijímaných žáků se mírně zvyšují. V této fázi diplomové práce byla ověřena platnost hypotézy stanovené v úvodu práce, která zní: *"rozložení žáků mezi vzdělávání s maturitní zkouškou a vzdělávání s výučním listem je v České republice rovnoměrné"*. Tato hypotéza byla jednoznačně shledána za neplatnou, a to z důvodu toho, že se rozložení počtu žáků do maturitního a nematuritního studia ve sledovaném období let 2003/2004 a 2012/2013 nacházel v rozmezí 74 % ku 26 % až 78 % ku 22 % pro maturitní resp. nematuritní vzdělávání.

Po analýze kvantitativní následovala v další části práce analýza kvalitativní, tzn. oborová. Zde byly na úrovni ČR popsány změny v oborové struktuře mezi lety 2005/2006 a 2012/2013 a to z hlediska učebních a maturitních oborů. V rámci učebních oborů byla vysledována jasná preference učebních oborů ve skupinách 65 Gastronomie a 23 Strojírenství, které absorbovaly ve sledovaných letech 40 % všech žáků. Na úrovni studijních oborů tak jednoznačné zaměření nebylo možné určit. Skupin oborů, které poskytují maturitní vzdělávání je více a žáci jsou tak mezi těmito skupinami více rozloženi. Jedinou skupinou studijních oborů, která zaznamenala převyšující procentní podíl zastoupení žáků, vzhledem k ostatním, byla ve sledovaných letech skupina 63 Ekonomika a administrativa.

V návaznosti na analýzu oborové struktury na úrovni České republiky byla provedena analýza na úrovni krajů s tím rozdílem, že podíly jednotlivých skupin byly vypočteny pro nově přijaté žáky do učebních a studijních oborů v krajích. Tento postup byl zvolen z toho důvodu, že počty nově přijatých žáků by měly lépe odrážet preference v jednotlivých letech, oproti celkovému počtu žáků, kde by se jednotlivé preference rozmělnily mezi 3 resp. 4 ročníky a měly by tak nižší vypovídající hodnotu. Za každý kraj byly v návaznosti na hypotézu znějící: *"v rámci oborové struktury středního odborného vzdělávání se ve všech krajích České republiky vyskytují minimálně dva stejné ze třech skupin oborů, jež absorbují nejvíce nově přijatých žáků"*, vytyčeny učební i studijní obory, do kterých se koncentrovaly nejvyšší počty nově přijatých žáků. Pro snadnější ilustraci byla zpracována tabulka obsahující tato data a stanovená hypotéza mohla být přijata pouze z části, a to z důvodu, že přestože v rámci učebních oborů ve všech krajích i obou sledovaných letech byly žáky preferovány skupiny 65 Gastronomie a 23 Strojírenství u studijních oborů tato skutečnost zjištěna nebyla. V rámci krajů, ve kterých to bylo možné, byly vysledovány obory odrážející zastoupení specifických odvětví v regionu, dále obory které zaznamenaly nejvýraznější změny a skupiny oborů, které zaznamenaly útlum.

Poslední část diplomové práce je zaměřena na aktuální problematiku technických oborů, jejich regionální rozložení, dále důvody, jež vedou k nezájmu věnovat se tomuto zaměření a v neposlední řadě také doporučením, jak zvýšit prestiž těmto oborům. V rámci analýzy České republiky bylo zjištěno, že rozložení podílu žáků mezi technické a ostatní obory bylo ve sledovaných letech v rámci učebních oborů přibližně 53 % ku 47 % pro technické resp. ostatní obory a u studijních oborů se jednalo průměrně o rozložení 33 % ku 67 % pro technické resp. ostatní obory. Přestože lze rozložení u učebních oborů považovat za rovnoměrné, v návaznosti na ohlasy zaměstnavatelů a převis poptávky na trhu práce po technicky vzdělaných absolventech byl tento jev shledán disparitou, spočívající v nezájmu

absolventů základních škol studovat technické obory. Na zpracovaných kartogramech je možné názorně vidět nerovnoměrné rozložení mezi regiony České republiky. Mezi kraji, které vykazovaly vyšší koncentraci nově přijatých žáků v technických učebních oborech, vynikaly kraje Liberecký a Zlínský a v případě studijních oborů kraj Jihomoravský, Olomoucký a Pardubický. Na druhé straně spektra pak stojí ty kraje, ve kterých bylo možné zaznamenat výrazně nižší koncentraci. Jsou jimi u učebních oborů Hlavní město Praha a kraje Jihočeský a Karlovarský a u oborů studijních opět kraj Karlovarský, Středočeský, Liberecký, Ústecký a Kraj Vysočina. Aby mohla být ověřena poslední stanovená hypotéza: *"mezi kraji České republiky je regionální rozložení technických oborů rovnoměrné"*, musely být stanoveny hranice, od kterých mohlo být rozložení mezi regiony považováno za rovnoměrné. Díky skutečnosti, že některé kraje vykazovaly vyšší či nižší koncentraci nově přijímaných žáků do technicky zaměřených oborů, vzhledem ke stanoveným hranicím, byla hypotéza zamítnuta. Oblasti technického vzdělávání prospěje systematická spolupráce centrálních orgánů, zřizovatelů školských zařízení a zaměstnavatelů, včetně podpory z rozvojových programů a jiných finančních prostředků, ať už ze státního rozpočtu, nebo z fondů EU.

Diplomová práce věnovala pozornost kvantitativní a kvalitativní analýze středního školství a aktuální problematice. Práci by bylo vhodné doplnit o analýzy jednotlivých regionálních trhů práce a jejich potřeb a vzít v úvahu i meziregionální pracovní migraci.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ACSA. *Studie zahraničních zkušeností s podporou zájmu o přírodovědné a technické obory* [online]. 2009 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.acsa.cz/editor_download.php?id=250
- [2] AKINYEMI, Samuel. *Economics of education*. Houston: Strategic Book Group, 2013. 146 s. ISBN 978-161-2042-008.
- [3] *Analýza regionálních disparit středního odborného vzdělávání ve vazbě na trh práce NUTS II Severovýchod*. Sociální dialog [online]. 2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.socialnidialog.cz/images/stories/Analzyz/Analzyza_disparit-NUTS_%20II_Severovychod.pdf
- [4] BOČAROVÁ, Zdena. *Dejte nám absolventy, jaké potřebujeme*. KarieraWeb.cz [online]. 2013 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://kariera.ihned.cz/c1-59088460-dejte-nam-absolventy-jake-potrebujeme>
- [5] BÖHMOVÁ, Kateřina. *Ministryně Miroslava Kopicová u kulatého stolu o technických oborech*. MŠMT [online]. 2010 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ministryne-miroslava-kopicova-u-kulateho-stolu-o-technickyh>
- [6] BRDEK, Miroslav. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, 167 s. ISBN 80-863-9596-0.
- [7] BREWER, Dominic. *Economics of education*. Burlington: Elsevier Science, 2010, 382 s. ISBN 978-008-0965-314.
- [8] BusinessInfo.cz. *Regionální informace* [online]. 2014 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/podnikatelske-prostredi/regionalni-informace.html>
- [9] ČÁKIOVÁ, Julie. *Vzdělávací systém ve Španělsku*. Národní informační centrum pro mládež [online]. 2008 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/vzdelavaci-system-ve-spanelsku>
- [10] ČSÚ. *Bilance obyvatelstva a analytické ukazatele. Demografická ročenka České republiky* [online]. 2003-2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4019-13>

- [11] ČSÚ. Nejvyšší ukončené vzdělání obyvatel starších 15 let podle výsledků sčítání lidu v letech 1950 - 2001. *Demografická příručka 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/B5001FC50A/\\$File](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/B5001FC50A/$File)
- [12] ČSÚ. *Schéma vzdělávacího systému České republiky ve školním roce 2011/2012* [online]. 2012 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A002ADA5D/\\$File/000112schema.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A002ADA5D/$File/000112schema.pdf)
- [13] ČSÚ. *Vybrané ukazatele v odvětvovém členění: Zaměstnanost celkem (osoby)*. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Vybran%20ukazatele%20v%20odv%20etvov%20m%20%20e8len%20n%20ed&mypriznak=RD&typ=1&proc=rocekna.presB&mylang=CZ&jak=4>
- [14] ČŠI. *Výroční zpráva za školní rok 2010/2011*. Česká školní inspekce [online]. 2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/f62b6e80-bf60-4685-8a2d-25d328964309>
- [15] ČUDOVÁ, Hana. *Historická ročenka školství: stručná ročenka školství v ČR 1953/54 - 1997/98*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1998, 35 s. ISBN 80-211-0291-8.
- [16] EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA. *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*. Paříž, 1952. [cit. 2013-11-07]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf
- [17] HEALY, Tom, Sylvain CÔTÉ, John F HELLIWELL a Simon FIELD. *The well-being of nations: the role of human and social capital* [online]. Paříž: OECD, 2001, 118 s. [cit. 2014-02-26]. ISBN 92-641-8589-5. Dostupné z: <http://www.oecd.org/site/worldforum/33703702.pdf>
- [18] Jihomoravský kraj. *Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje* [online]. 2009 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?pubid=6234&TypeID=7&foldid=2928&foldtype=7
- [19] KALOUS, Jaroslav, ed. a VESELÝ, Arnošt, ed. *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 172 s. ISBN 80-246-1260-7.
- [20] KALOUS, Jaroslav, ed. a VESELÝ, Arnošt, ed. *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 159 s. ISBN 80-246-1262-3.

- [21] KEJHOVÁ, Hana. *Česku chybějí studenti technických oborů*. MŠMT [online]. 2010 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/hospodarske-noviny-cesku-chybeji-studenti-technicky-oboru>
- [22] KONOPÁSKOVÁ, Anna. *Finské školství nabízí rovné příležitosti*. Národní ústav odborného vzdělávání [online]. 2011 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/finske-skolstvi-nabizi-rovne-prilezitosti>
- [23] KONOPÁSKOVÁ, Anna. *Odborné vzdělávání v Dánsku*. Národní ústav vzdělávání [online]. 2012 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/2012/Zp1208pIa.pdf>
- [24] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Codex, 1997, 328 s. ISBN 80-859-6333-7.
- [25] MAZOUCH, Petr a FISCHER, Jakub. *Lidský kapitál: měření, souvislosti, prognózy*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, 116 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-380-6.
- [26] MŠMT. *Analýza současného systému financování školství* [online]. Praha: 2010 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.ucitelskenoviny.cz/userfiles/file/analyza_financovani_skolstvi-msmt_2010.doc
- [27] MŠMT. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011-2015* [online]. Praha: 2011 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-1>
- [28] MŠMT. *Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2011 a rozdělení závazných ukazatelů mezi jednotlivé školské úseky* [online]. 2011 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/rozpocet-kapitoly-msmt-na-rok-2011>
- [29] MŠMT. *Rozpočet kapitoly 333 MŠMT na rok 2012 a rozdělení závazných ukazatelů mezi jednotlivé školské úseky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20953/download/>
- [30] MŠMT. *Rozvojové programy pro rok 2013* [online]. Praha: 2013 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/rozvojove-programy-pro-rok-2013>

- [31] MŠMT. *Statistická ročenka školství: soubor ekonomických ukazatelů 2012* [online]. 2012 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/29667/download/>
- [32] MŠMT. Střední školství. *Statistická ročenka školství 2005/2006 - výkonové ukazatele* [online]. 2006 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
- [33] MŠMT. Střední školství. *Statistická ročenka školství 2010/2011 - výkonové ukazatele* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
- [34] MŠMT. Střední školství. *Statistická ročenka školství 2012/2013 - výkonové ukazatele* [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
- [35] MŠMT. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice v roce 2011* [online]. Praha: CZVV – CERMAT, 2012, 148 s. [cit. 2014-02-26]. ISBN 978-80-87601-14-3. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/32886/download/>
- [36] MŠMT. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012* [online]. Praha: CZVV – CERMAT, 2013, 135 s. [cit. 2014-03-26]. ISBN 978-80-87601-17-4. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/32885/download/>
- [37] MŠMT. *Výroční zpráva OP VK 2012* [online]. 2013 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://www.op-vk.cz/filemanager/files/file.php?file=32250>
- [38] MŠMT. Vývoj českého školství jako celku. *Vývojová ročenka školství 2003/04–2012/13* [online]. 2013 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/29851/download/>
- [39] MŠMT. Střední školy celkem. *Vývojová ročenka školství 2003/04–2012/13* [online]. 2013 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/29855/download/>
- [40] NÚOV. Vzdělávání a trh práce v krajích ČR. *Nově přijatí žáci a absolventi v krajích ČR* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vzdelavani-a-trh-prace-v-krajich-cr>
- [41] OECD. *Education at a Glance 2013* [online]. Paříž: OECD, 2013 [cit. 2013-11-07]. ISBN 978-92-64-20104-0. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>
- [42] OECD. *Education Policy Analysis 2002* [online]. Paříž: OECD, 2002 [cit. 2013-11-07]. ISBN 978-926-4199-316. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/education-policy-analysis-2002_epa-2002-en#page1
- [43] OECD. *Encouraging student interest in science and technology studies* [online]. Paříž: OECD, 2008 [cit. 2013-11-07]. ISBN 978-926-4040-892. Dostupné z: <http://www.oecd->

ilibrary.org/science-and-technology/encouraging-student-interest-in-science-and-technology-studies_9789264040892-en

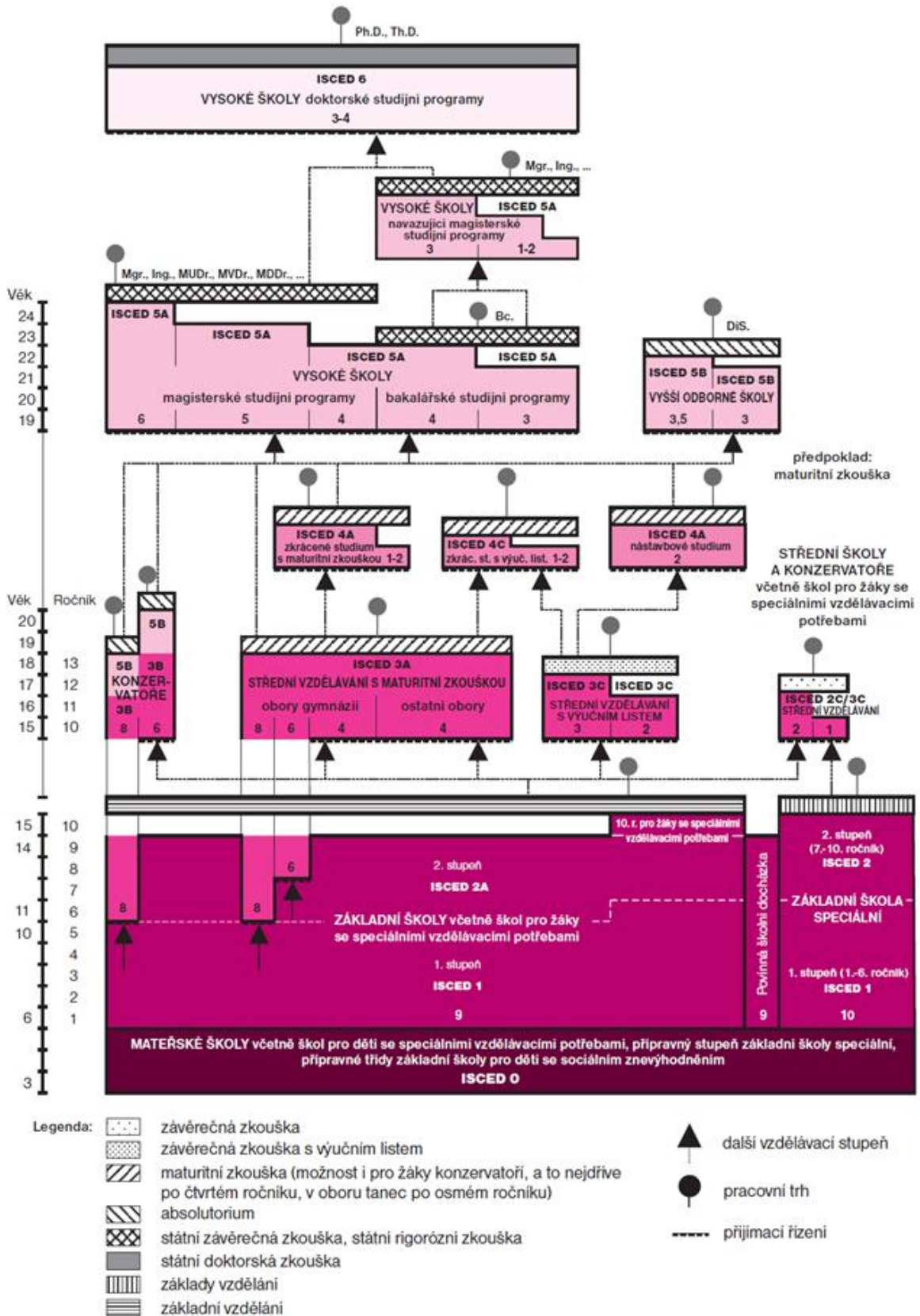
- [44] OECD. *Financing education: investments and returns : analysis of the world education indicators* [online]. Paříž: World Education Indicators Programme, 2003, 230 s. [cit. 2014-02-26]. ISBN 92-641-9971-3. Dostupné z: <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/2494749.pdf>
- [45] OECD. *Financial and human resources invested in education* [online]. 2012 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/888932849559>
- [46] OCHRANA, František a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 261 s. Expert. ISBN 978-80-247-3228-2.
- [47] OSN. *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* [online]. New York, 1966 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>
- [48] OSN. *Úmluva o právech dítěte* [online]. New York, 1989 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>
- [49] Pardubický kraj. *O kraji* [online]. 2011 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/o-kraji-/27654?managepreview=ok&language=1&chapter=1174>
- [50] Plzeňský kraj. *Základní informace o kraji* [online]. 2013 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>
- [51] PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
- [52] POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Listina základních práv a svobod* [online]. 1992 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- [53] SMETANOVÁ, Jana. *Co nového v oblasti lidských zdrojů?* Magazín Pardubický kraj 1/2007 [online]. 2007 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/viewDocument.asp?document=8019&file=8257>
- [54] Střední školy. *Seznam oborů studia podle skupiny* [online]. 2013 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.stredniskoly.cz/seznam-oboru-podle-skupin.html>

- [55] THE MINISTRY OF EDUCATION. *Four Upper Secondary Education Programmes in Denmark* [online]. 2011 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://eng.uvm.dk/Education/Upper-Secondary-Education/Four-Upper-Secondary-Education-Programmes-in-Denmark>
- [56] Turistický portál Karlovarského kraje. *Stručný popis kraje* [online]. 2012 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/pronavstevniky/Stranky/default.aspx>
- [57] ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. 1. vyd. Praha: Tauris, 2001, 90 s. ISBN 80-211-0372-8.
- [58] VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2013*. 5. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 919 s. ISBN 978-80-7263-760-7.
- [59] VODÁK, Jozef. KUCHARČÍKOVÁ, Alžbeta. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2011, 237 s. ISBN 978-80-247-3651-8.
- [60] Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění zákona č. 562/2004 Sb. *Sbírka zákonů* [online]. 2004 [cit. 2014-04-01]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-predskolnim-a-skolskym-zarizenim-ve-zneni-zakona-c-562-2004-sb-1>
- [61] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů* [online] 2004 [cit. 2014-04-01]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-predskolnim-a-skolskym-zarizenim-ve-zneni-zakona-c-562-2004-sb-1>
- [62] Zlínský kraj. *O kraji* [online]. 2013 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/o-kraji-cl-17.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1	Schéma vzdělávacího systému v České republice	95
Příloha 2	Bazické a řetězové indexy pro věkové skupiny v letech 2003-2012	96
Příloha 3	Vývojová data škol a žáků dle forem, zaměření a druhu vzdělávání (2003-2013)..	97
Příloha 4	Přehled o počtech žáků a škol všeobecného a odborného zaměření (2003-2012)..	98
Příloha 5	Přehled o podílech žáků a nově přijatých žácích dle zaměření a druhu vzdělávání (2003-2012).....	99
Příloha 6	Skupiny oborů poskytované v rámci vzdělávání ve studijních a učebních oborech	100
Příloha 7	Oborová struktura odborného vzdělávání v ČR (2005, 2012).....	101
Příloha 8	Oborová struktura odborného vzdělávání Hlavního města Prahy (2005, 2011)...	102
Příloha 9	Oborová struktura odborného vzdělávání Jihočeského kraje (2005, 2011).....	103
Příloha 10	Oborová struktura odborného vzdělávání Jihomoravského kraje (2005, 2011) ...	104
Příloha 11	Oborová struktura odborného vzdělávání Karlovarského kraje (2005, 2011)....	105
Příloha 12	Oborová struktura odborného vzdělávání Královéhradeckého kraje (2005, 2011)	106
Příloha 13	Oborová struktura odborného vzdělávání Libereckého kraje (2005, 2011)	107
Příloha 14	Oborová struktura odborného vzdělávání Moravskoslezského kraje (2005, 2011)	108
Příloha 15	Oborová struktura odborného vzdělávání Olomouckého kraje (2005, 2011).....	109
Příloha 16	Oborová struktura odborného vzdělávání Pardubického kraje (2005, 2011)	110
Příloha 17	Oborová struktura odborného vzdělávání Plzeňského kraje (2005, 2011)	111
Příloha 18	Oborová struktura odborného vzdělávání Středočeského kraje (2005, 2011).....	112
Příloha 19	Oborová struktura odborného vzdělávání Ústeckého kraje (2005, 2011)	113
Příloha 20	Oborová struktura odborného vzdělávání Kraje Vysočina (2005, 2011)	114
Příloha 21	Oborová struktura odborného vzdělávání Zlínského kraje (2005, 2011)	115
Příloha 22	Rozložení nově přijatých žáků do technických a ostatních oborů (2005/2006) ...	116
Příloha 23	Rozložení nově přijatých žáků do technických a ostatních oborů (2010/2011) ...	117

Příloha 1 Schéma vzdělávacího systému v České republice

Zdroj: [12]

Příloha 2 Bazické a řetězové indexy pro věkové skupiny v letech 2003-2012

		Rok									
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Věková skupina	3-5	267 143	269 357	274 423	279 069	286 278	296 684	309 257	326 341	350 029	362 743
Ukazatele	Bazický index (v %)	100,0	100,83	102,73	104,46	107,16	111,06	115,76	122,16	131,03	135,79
	Řetězový index (v %)	x	100,83	101,88	101,69	102,58	103,63	104,24	105,52	107,26	103,63
	Meziroční změna (v %)	x	0,83	1,88	1,69	2,58	3,63	4,24	5,52	7,26	3,63
Věková skupina	6-14	1 009 311	972 932	932 667	894 248	867 082	842 030	831 034	834 721	841 785	860 211
Ukazatele	Bazický index (v %)	100	96,40	92,41	88,60	85,91	83,43	82,34	82,70	83,40	85,23
	Řetězový index (v %)	x	96,40	95,86	95,88	96,96	97,11	98,69	100,44	100,85	102,19
	Meziroční změna (v %)	x	-3,60	-4,14	-4,12	-3,04	-2,89	-1,31	0,44	0,85	2,19
Věková skupina	15-18	528 264	521 695	520 460	519 928	511 481	505 731	483 436	451 310	417 679	387 456
Ukazatele	Bazický index (v %)	100,0	98,76	98,52	98,42	96,82	95,73	91,51	85,43	79,07	73,35
	Řetězový index (v %)	x	98,76	99,76	99,90	98,38	98,88	95,59	93,35	92,55	92,76
	Meziroční změna (v %)	x	-1,24	-0,24	-0,10	-1,62	-1,12	-4,41	-6,65	-7,45	-7,24

Zdroj: vlastní zpracování dle[10]

Příloha 3 Vývojová data škol a žáků dle forem, zaměření a druhu vzdělávání (2003-2013)

			Rok										
			2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
			Školy										
Celkem			2 006	1 966	2 004	1 482	1 447	1 438	1 433	1 423	1 393	1 347	1 331
v tom	veřejný		1 606	1 563	1 596	1 122	1 082	1 069	1 065	1 062	1 035	997	988
	v tom	MŠMT	57	57	58	32	32	35	35	35	34	32	32
		obec	16	18	18	19	20	20	22	25	24	24	25
		jiný resort	9	9	10	5	5	4	4	4	4	4	4
		kraj	1 524	1 479	1 510	1 066	1 025	1 010	1 004	998	973	937	927
	neveřejný		400	403	408	360	365	369	368	361	358	350	343
	v tom	privátní sektor	361	363	367	324	329	333	332	325	321	313	306
církev		39	40	41	36	36	36	36	36	37	37	37	
			Žáci dle formy vzdělávání										
Celkem			576 615	579 505	577 605	576 585	569 267	564 326	556 260	532 918	501 220	470 754	448 792
v tom	denní forma vzdělávání		542 937	543 587	542 027	541 770	533 940	527 045	519 468	496 966	470 347	443 719	423 863
	ostatní formy vzdělávání		33 678	35 918	35 578	34 815	35 327	37 281	36 792	35 952	30 873	27 035	24 929
			Žáci dle zaměření										
Zaměření	všeobecné vzdělávání v oborech gymnázií		143 288	143 511	144 605	146 354	146 370	146 021	143 851	139 066	134 965	131 013	.
	odborné vzdělávání včetně lyceí		433 327	435 994	433 000	430 231	422 897	418 305	412 409	393 852	366 255	339 741	.
			Žáci dle druhu vzdělávání										
Druh vzdělávání	střední vzdělávání		2 829	2 648	2 381	1 988	1 749	1 795	1 917	2 107	2 053	1 965	.
	střední vzdělávání s výučním listem		147 891	142 697	136 603	130 847	123 550	116 401	113 609	108 529	103 685	100 558	.
	střední vzdělávání s maturitní zkouškou		382 274	389 077	393 366	400 510	400 475	401 071	396 214	379 075	359 000	338 065	.
	nástavbové studium		43 621	45 083	45 255	43 240	43 493	45 059	44 520	43 207	36 482	30 166	.

Pozn. Do školního roku 2005/2006 jsou počty škol součtem jednotlivých pracovišť a od roku 2006/2007 počty škol představují součet škol bez ohledu na počet pracovišť; počty žáků v gymnáziích je uveden včetně víceletých gymnázií

Zdroj: vlastní zpracování dle [39]

Příloha 4 Přehled o počtech žáků a škol všeobecného a odborného zaměření (2003-2012)

		Školní rok										
		2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	
		Žáci										
Celkem		576 615	579 505	577 605	576 585	569 267	564 326	556 260	532 918	501 220	470 754	
		Nově přijatí žáci do všech forem a druhů vzdělávání										
Celkem		168 873	167 054	162 804	166 019	160 978	158 824	153 897	138 874	128 453	121 583	
		Všeobecné vzdělávání v oborech gymnázií										
		Školy										
Celkem		348	349	354	361	373	377	379	372	371	369	
		Žáci										
Celkem		143 288	143 511	144 605	146 354	146 370	146 021	143 851	139 066	134 965	131 013	
v tom	čtyřletá	55 047	57 223	58 531	60 521	60 360	60 307	58 716	55 251	52 040	49 369	
	víceletá	88 241	86 288	86 074	85 833	86 010	85 714	85 135	83 815	82 925	81 644	
	v tom	nižší stupeň	42 190	42 514	43 114	42 965	42 829	42 330	41 639	41 152	40 885	40 549
		vyšší stupeň	46 051	43 774	42 960	42 868	43 181	43 384	43 496	42 663	42 040	41 095
		Nově přijatí										
Celkem		26 546	26 777	27 538	27 718	26 738	26 544	25 256	23 677	23 169	22 940	
v tom	čtyřletá	14 846	14 996	15 407	16 093	14 930	14 974	13 693	12 420	11 771	11 842	
	víceletá	11 700	11 781	12 131	11 625	11 808	11 570	11 563	11 257	11 398	11 098	
		Střední odborné vzdělávání										
		Školy										
Celkem		1 658	1 617	1 650	1 161	1 128	1 117	1 111	1 107	1 082	1 049	
		Žáci										
Celkem		433 327	435 994	433 000	430 231	422 897	418 305	412 409	393 852	366 255	339 741	
		Odborné vzdělávání v rámci SOŠ (maturitní zkouška)										
		Žáci										
Celkem		282 607	290 649	294 016	297 396	297 598	300 109	296 883	#REF!	260 517	237 218	
		Nově přijatí										
Celkem		88 890	89 018	86 908	91 316	90 710	90 902	87 202	78 115	69 331	63 215	
		Odborné vzdělávání v rámci SOU (výuční list)										
		Žáci										
Celkem		147 891	142 697	136 603	130 847	123 550	116 401	113 609	108 529	103 685	100 558	
		Nově přijatí										
Celkem		51 866	49 808	47 068	46 003	42 619	40 429	40 429	35 985	34 926	34 441	
		Střední vzdělávání (závěrečná zkouška)										
		Žáci										
Celkem		2 829	2 648	2 381	1 988	1 749	1 795	1 917	2 107	2 053	1 965	
		Nově přijatí										
Celkem		1 571	1 451	1 290	982	911	949	1 010	1 097	1 027	987	

Zdroj: vlastní zpracování dle[38]

Příloha 5 Přehled o podílech žáků a nově přijatých žacích dle zaměření a druhu vzdělávání (2003-2012)

	Rok									
	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
	Podíly žáků v jednotlivých formách studia na celkovém počtu žáků (v %)									
Denní forma vzdělávání	94,16	93,80	93,84	93,96	93,79	93,39	93,39	93,25	93,84	94,26
Ostatní formy vzdělávání	5,84	6,20	6,16	6,04	6,21	6,61	6,61	6,75	6,16	5,74
	Podíly žáků dle zaměření na celkovém počtu žáků (v %)									
Všeobecné vzdělávání	24,85	24,76	25,04	25,38	25,71	25,88	25,86	26,10	26,93	27,83
Odborné vzdělávání	75,15	75,24	74,96	74,62	74,29	74,12	74,14	73,90	73,07	72,17
	Podíly žáků dle druhu vzdělávání na celkovém počtu žáků (v %)									
Střední vzdělávání	0,49	0,46	0,41	0,34	0,31	0,32	0,34	0,40	0,41	0,42
Střední vzdělávání s výučním listem	25,65	24,62	23,65	22,69	21,70	20,63	20,42	20,37	20,69	21,36
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou	73,86	74,92	75,94	76,96	77,99	79,06	79,23	79,24	78,90	78,22
	Podíly nově přijatých žáků dle druhu vzdělávání na celkovém počtu nově přijatých žáků na SŠ (v %)									
Vzdělávání v oborech gymnázií	9,45	9,66	10,23	10,42	10,01	10,17	9,62	9,73	10,06	10,72
Vzdělávání v rámci SOŠ (maturitní zkouška)	56,56	57,33	57,68	59,14	60,81	61,73	61,27	61,21	59,23	57,22
Vzdělávání v SOU (výuční list)	33,00	32,08	31,24	29,80	28,57	27,46	28,40	28,20	29,84	31,17
Střední vzdělávání (závěrečná zkouška)	1,00	0,93	0,86	0,64	0,61	0,64	0,71	0,86	0,88	0,89
	Podíly nově přijatých žáků dle zaměření na celkovém počtu nově přijatých žáků do maturitního studia SŠ (v %)									
Všeobecné vzdělávání s maturitní zkouškou	14,31	14,42	15,06	14,98	14,13	14,14	13,57	13,72	14,51	15,78
Střední odb. vzdělávání s maturitní zkouškou	85,69	85,58	84,94	85,02	85,87	85,86	86,43	86,28	85,49	84,22
	Podíly žáků dle zaměření v maturitním studiu na celkovém počtu žáků v maturitním studiu (v %)									
Všeobecné vzdělávání s maturitní zkouškou	33,64	33,05	32,97	32,98	32,97	32,73	32,64	32,93	34,13	35,58
Odborné vzdělávání s maturitní zkouškou	66,36	66,95	67,03	67,02	67,03	67,27	67,36	67,07	65,87	64,42
	Podíly žáků dle druhu odb. vzdělávání na celkovém počtu žáků v odborném vzdělávání (v %)									
Střední odb. vzdělávání s maturitní zkouškou	65,22	66,66	67,90	69,12	70,37	71,74	71,99	71,91	71,13	69,82
Střední odb. vzdělávání s výučním listem	34,13	32,73	31,55	30,41	29,22	27,83	27,55	27,56	28,31	29,60
Střední vzdělávání (závěrečná zkouška)	0,65	0,61	0,55	0,46	0,41	0,43	0,46	0,53	0,56	0,58
	Podíly nově přijatých žáků dle druhu odb. vzdělávání na celkovém počtu nově přijatých žáků v odborném vzdělávání (v %)									
Střední odb. vzdělávání s maturitní zkouškou	62,45	63,46	64,25	66,03	67,57	68,72	67,79	67,81	65,85	64,08
Střední odb. vzdělávání s výučním listem	36,44	35,51	34,80	33,26	31,75	30,56	31,43	31,24	33,17	34,91
Střední vzdělávání (závěrečná zkouška)	1,10	1,03	0,95	0,71	0,68	0,72	0,79	0,95	0,98	1,00

Pozn. Podíly nově přijatých žáků do oborů gymnázií zahrnují pouze nově přijaté do 4letých gymnázií; data o vzdělávání s maturitní zkouškou jsou uvedena včetně nástavbového studia.

Zdroj: vlastní zpracování dle [38]

Příloha 6 Skupiny oborů poskytované v rámci vzdělávání ve studijních a učebních oborech

Kód	Název skupiny	Vzdělávání s maturitní zkouškou	Vzdělávání s výučním listem
16	Ekologie a ochrana životního prostředí	X	
18	Informatické obory	X	
21	Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství	X	X
23	Strojírenství a strojírenská výroba	X	X
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	X	X
28	Technická chemie a chemie silikátů	X	X
29	Potravinářství a potravinářská chemie	X	X
31	Textilní výroba a oděvnictví	X	X
32	Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	X	X
33	Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	X	X
34	Polygrafie, zpracování papírů, filmu a fotografie	X	X
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie	X	X
37	Doprava a spoje	X	X
39	Speciální a interdisciplinární obory	X	X
41	Zemědělství a lesnictví	X	X
43	Veterinářství a veterinární prevence	X	
53	Zdravotnictví	X	X
63	Ekonomika a administrativa	X	
64	Podnikání v oborech, odvětví	X	
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	X	X
66	Obchod	X	X
68	Právo, právní a veřejnoprávní činnost	X	
69	Osobní a provozní služby	X	X
72	Publicistika, knihovnictví a informatika	X	
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče	X	X
78	Obecně odborná příprava	X	
82	Umění a užité umění	X	X

Pozn. Křížkem jsou označeny skupiny oborů, které v uvedených oblastech poskytují vzdělávání.

Zdroj: vlastní zpracování dle [54]

Příloha 7 Oborová struktura odborného vzdělávání v ČR (2005, 2012)

Celkem ČR	Odborné vzdělávání s výučním listem				Odborné vzdělávání s maturitní zkouškou			
	2005/2006		2012/2013		2005/2006		2012/2013	
Skupina oborů	Žáci	Podíl	Žáci	Podíl	Žáci	Podíl	Žáci	Podíl
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	2 417	0,82%	2 000	0,84%
18 Informatické obory	-	-	-	-	0	0,00%	12 905	5,44%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	216	0,16%	89	0,09%	617	0,21%	408	0,17%
23 Strojírenství, stroj. výr.	24 234	17,75%	20 877	20,76%	25 965	8,83%	16 876	7,11%
26 Eltechn., telekom. a VT	11 847	8,68%	7 889	7,85%	35 746	12,16%	16 458	6,94%
28 Tech. chemie, chemie silik.	1 099	0,81%	374	0,37%	3 053	1,04%	1 898	0,80%
29 Potravinářství, potr. chem.	7 380	5,41%	6 118	6,08%	2 039	0,69%	970	0,41%
31 Text. výroba a oděvnictví	3 161	2,32%	416	0,41%	4 112	1,40%	774	0,33%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	159	0,12%	61	0,06%	301	0,10%	90	0,04%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	9 533	6,98%	5 362	5,33%	3 061	1,04%	1 560	0,66%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	1 232	0,90%	469	0,47%	1 579	0,54%	2 591	1,09%
36 Staveb., geodézie, kartog.	12 839	9,41%	11 010	10,95%	15 076	5,13%	11 070	4,67%
37 Doprava a spoje	308	0,23%	205	0,20%	6 430	2,19%	4 632	1,95%
39 Spec., interdiscipl. obory	0	0,00%	534	0,53%	2 330	0,79%	4 952	2,09%
41 Zemědělství a lesnictví	10 429	7,64%	9 247	9,20%	10 874	3,70%	7 557	3,19%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	1 135	0,39%	1 769	0,75%
53 Zdravotnictví	217	0,16%	867	0,86%	19 128	6,51%	13 111	5,53%
63 Ekonomika, administrativa	1 657	1,21%	-	-	51 538	17,54%	37 324	15,73%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	32 230	10,97%	21 451	9,04%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	30 529	22,37%	21 500	21,38%	17 950	6,11%	19 003	8,01%
66 Obchod	11 100	8,13%	5 869	5,84%	9 590	3,26%	3 400	1,43%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	11 220	3,82%	11 084	4,67%
69 Osobní a provozní služby	9 496	6,96%	7 918	7,87%	4 299	1,46%	4 371	1,84%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	813	0,28%	656	0,28%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	0	0,00%	918	0,91%	10 142	3,45%	12 041	5,08%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	14 494	4,93%	18 858	7,95%
82 Umění a užité umění	1 067	0,78%	835	0,83%	7 775	2,65%	9 409	3,97%

Pozn. K výpočtu podílů byla použita data za vzdělávající se žáky ve všech formách vzdělávání, do středního vzdělávání s maturitní zkouškou byla zahrnuta data i za nástavbové studium.

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[34]

Příloha 8 Oborová struktura odborného vzdělávání Hlavního města Prahy (2005, 2011)

Hl. město Praha	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,00%	0,90%	0,31%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	6,13%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	11,67%	18,03%	13,02%	18,20%	5,89%	8,88%	2,33%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	9,02%	7,76%	5,48%	6,36%	14,19%	12,25%	8,31%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,89%	0,86%	0,92%	0,28%	1,70%	0,91%	1,18%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	4,74%	5,73%	6,14%	6,34%	1,26%	0,67%	0,50%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	0,97%	2,02%	1,32%	0,52%	0,65%	1,23%	0,31%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,36%	0,10%	0,44%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	5,56%	6,71%	5,59%	6,13%	1,24%	1,43%	0,73%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	2,40%	0,88%	1,10%	0,43%	1,10%	0,77%	1,73%	1,11%
36 Staveb., geodézie, kartog.	5,38%	9,82%	7,58%	12,41%	4,11%	4,92%	3,95%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	3,46%	2,02%	2,88%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	1,07%	0,46%	1,78%	1,42%	2,14%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	5,68%	8,08%	6,14%	8,68%	1,48%	3,70%	1,24%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,00%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,63%	0,53%	4,16%	5,35%	3,39%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	19,30%	15,64%	17,85%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	7,47%	11,53%	5,17%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	28,65%	22,83%	28,06%	23,13%	8,69%	6,82%	12,33%	8,57%
66 Obchod	12,29%	8,29%	7,13%	6,03%	4,35%	2,81%	2,61%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	4,75%	2,85%	6,00%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	9,30%	7,48%	11,51%	9,08%	1,70%	1,74%	2,67%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	0,00%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,00%	0,43%	2,63%	3,12%	2,66%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	5,47%	7,22%	9,15%	7,88%
82 Umění a užité umění	3,08%	0,81%	3,86%	0,69%	4,62%	2,78%	6,42%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuti i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 9 Oborová struktura odborného vzdělávání Jihočeského kraje (2005, 2011)

Jihočeský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,26%	0,90%	1,09%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	5,19%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	16,51%	18,03%	16,34%	18,20%	8,65%	8,88%	5,48%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	7,93%	7,76%	6,73%	6,36%	12,29%	12,25%	9,23%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,29%	0,86%	0,00%	0,28%	0,34%	0,91%	0,00%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,01%	5,73%	4,89%	6,34%	1,35%	0,67%	0,51%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	0,93%	2,02%	0,00%	0,52%	0,38%	1,23%	0,00%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	6,23%	6,71%	5,96%	6,13%	2,21%	1,43%	1,38%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,77%	0,88%	0,17%	0,43%	0,36%	0,77%	0,97%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	10,69%	9,82%	11,75%	12,41%	6,16%	4,92%	5,72%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,74%	0,22%	0,39%	0,18%	1,16%	2,02%	2,74%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,64%	0,46%	0,99%	1,42%	2,11%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	11,50%	8,08%	14,84%	8,68%	5,66%	3,70%	6,61%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	1,35%	0,40%	1,53%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,00%	0,53%	5,55%	5,35%	6,57%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	17,04%	15,64%	13,59%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	12,06%	11,53%	10,64%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	22,45%	22,83%	21,31%	23,13%	4,82%	6,82%	7,15%	8,57%
66 Obchod	8,54%	8,29%	7,20%	6,03%	2,99%	2,81%	1,91%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	2,52%	2,85%	2,69%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	7,00%	7,48%	9,05%	9,08%	1,05%	1,74%	1,02%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,63%	0,31%	0,61%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,00%	0,43%	1,73%	3,12%	3,00%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	6,00%	7,22%	5,98%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,42%	0,81%	0,73%	0,69%	3,47%	2,78%	4,29%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 10 Oborová struktura odborného vzdělávání Jihomoravského kraje (2005, 2011)

Jihomoravský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,51%	0,90%	0,92%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	6,80%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	17,13%	18,03%	18,15%	18,20%	8,59%	8,88%	7,22%	6,85%
26 Eltech., telekom. a VT	9,05%	7,76%	7,54%	6,36%	13,39%	12,25%	7,89%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,00%	0,86%	0,18%	0,28%	0,64%	0,91%	0,72%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,94%	5,73%	8,15%	6,34%	0,98%	0,67%	0,62%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	1,34%	2,02%	0,25%	0,52%	1,43%	1,23%	0,58%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,14%	0,10%	0,10%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	6,72%	6,71%	5,73%	6,13%	1,89%	1,43%	1,23%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,95%	0,88%	0,38%	0,43%	1,43%	0,77%	1,66%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	11,28%	9,82%	13,90%	12,41%	4,48%	4,92%	5,49%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,61%	0,22%	0,59%	0,18%	1,95%	2,02%	2,00%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,59%	0,46%	1,31%	1,42%	3,01%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	9,13%	8,08%	7,92%	8,68%	3,64%	3,70%	2,57%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,62%	0,40%	0,84%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,61%	0,24%	0,81%	0,53%	7,19%	5,35%	6,94%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	13,21%	15,64%	11,76%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	10,76%	11,53%	9,33%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	19,89%	22,83%	20,04%	23,13%	6,33%	6,82%	6,78%	8,57%
66 Obchod	6,47%	8,29%	5,47%	6,03%	2,02%	2,81%	1,45%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	1,08%	2,85%	1,36%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	7,77%	7,48%	9,67%	9,08%	2,10%	1,74%	2,09%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,57%	0,31%	0,81%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,00%	0,43%	3,30%	3,12%	5,05%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	9,25%	7,22%	8,72%	7,88%
82 Umění a užité umění	1,95%	0,81%	0,53%	0,69%	3,33%	2,78%	4,16%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 11 Oborová struktura odborného vzdělávání Karlovarského kraje (2005 , 2011)

Karlovarský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,00%	0,90%	0,85%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	6,95%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	16,46%	18,03%	16,81%	18,20%	7,63%	8,88%	4,41%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	4,56%	7,76%	3,19%	6,36%	6,34%	12,25%	2,32%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	3,78%	0,86%	1,09%	0,28%	1,43%	0,91%	0,45%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,37%	5,73%	4,78%	6,34%	0,00%	0,67%	0,00%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	1,44%	2,02%	0,00%	0,52%	1,62%	1,23%	0,00%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	5,77%	6,71%	4,35%	6,13%	0,81%	1,43%	0,56%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,00%	0,88%	0,00%	0,43%	0,00%	0,77%	0,00%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	11,35%	9,82%	11,01%	12,41%	5,62%	4,92%	5,42%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	3,00%	2,02%	3,45%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,00%	0,46%	0,00%	1,42%	4,12%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	5,95%	8,08%	4,42%	8,68%	4,43%	3,70%	4,12%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,00%	0,64%
53 Zdravotnictví	1,44%	0,24%	0,07%	0,53%	5,82%	5,35%	8,42%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	14,35%	15,64%	11,69%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	8,77%	11,53%	9,55%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	30,33%	22,83%	40,58%	23,13%	9,91%	6,82%	10,17%	8,57%
66 Obchod	6,61%	8,29%	5,65%	6,03%	1,67%	2,81%	0,00%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	7,29%	2,85%	7,57%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	5,95%	7,48%	8,04%	9,08%	4,96%	1,74%	3,56%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	1,69%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,00%	0,43%	3,34%	3,12%	4,29%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	9,91%	7,22%	5,48%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,00%	0,81%	0,00%	0,69%	3,10%	2,78%	4,92%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 12 Oborová struktura odborného vzdělávání Královéhradeckého kraje (2005, 2011)

Královéhradecký kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,76%	0,90%	1,39%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	10,51%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,39%	0,20%	0,19%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	14,63%	18,03%	16,58%	18,20%	9,02%	8,88%	5,53%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	9,58%	7,76%	7,51%	6,36%	16,07%	12,25%	5,03%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,00%	0,86%	0,00%	0,28%	0,79%	0,91%	0,47%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	7,56%	5,73%	7,70%	6,34%	0,00%	0,67%	0,00%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	2,28%	2,02%	0,25%	0,52%	0,66%	1,23%	0,00%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	6,69%	6,71%	6,43%	6,13%	0,71%	1,43%	0,00%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	1,79%	0,88%	0,64%	0,43%	0,74%	0,77%	1,47%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	7,15%	9,82%	10,45%	12,41%	5,16%	4,92%	3,53%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,80%	0,22%	0,69%	0,18%	1,53%	2,02%	1,81%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,39%	0,46%	0,79%	1,42%	1,81%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	10,19%	8,08%	11,38%	8,68%	5,34%	3,70%	4,47%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	2,29%	0,40%	2,50%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,00%	0,53%	4,58%	5,35%	3,45%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	15,81%	15,64%	12,87%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	6,02%	11,53%	11,84%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	22,35%	22,83%	21,93%	23,13%	6,89%	6,82%	7,17%	8,57%
66 Obchod	7,03%	8,29%	4,07%	6,03%	2,74%	2,81%	1,20%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	1,55%	2,85%	4,89%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	9,05%	7,48%	9,62%	9,08%	2,18%	1,74%	1,45%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,79%	0,31%	0,50%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	1,08%	0,43%	4,16%	3,12%	4,61%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	7,60%	7,22%	8,00%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,91%	0,81%	1,28%	0,69%	3,45%	2,78%	5,31%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 13 Oborová struktura odborného vzdělávání Libereckého kraje (2005, 2011)

Liberecký kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,02%	0,90%	1,42%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	2,43%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	18,93%	18,03%	19,55%	18,20%	7,24%	8,88%	5,95%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	8,78%	7,76%	7,86%	6,36%	6,09%	12,25%	5,83%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	5,11%	0,86%	2,50%	0,28%	1,42%	0,91%	1,01%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	4,66%	5,73%	6,94%	6,34%	0,00%	0,67%	0,00%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	3,22%	2,02%	1,28%	0,52%	3,45%	1,23%	1,98%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	10,23%	6,71%	9,07%	6,13%	2,03%	1,43%	0,00%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,00%	0,88%	0,00%	0,43%	0,00%	0,77%	0,00%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	11,22%	9,82%	14,19%	12,41%	4,81%	4,92%	6,56%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	0,98%	2,02%	1,30%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,00%	0,46%	2,64%	1,42%	3,12%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	4,78%	8,08%	6,21%	8,68%	0,91%	3,70%	0,41%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,45%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	1,34%	0,53%	2,98%	5,35%	4,82%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	19,26%	15,64%	18,27%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	19,56%	11,53%	13,45%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	20,16%	22,83%	21,44%	23,13%	5,72%	6,82%	7,70%	8,57%
66 Obchod	6,80%	8,29%	4,20%	6,03%	2,74%	2,81%	0,97%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	2,98%	2,85%	4,62%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	4,33%	7,48%	4,38%	9,08%	1,02%	1,74%	0,97%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	0,00%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,37%	0,43%	1,05%	3,12%	2,43%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	7,11%	7,22%	9,03%	7,88%
82 Umění a užité umění	1,77%	0,81%	0,67%	0,69%	7,01%	2,78%	7,29%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuti i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 14 Oborová struktura odborného vzdělávání Moravskoslezského kraje (2005, 2011)

Moravskoslezský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,87%	0,9%	0,73%	0,9%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	7,83%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,74%	0,16%	0,29%	0,05%	0,89%	0,20%	0,61%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	20,75%	18,03%	21,54%	18,20%	9,06%	8,88%	9,85%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	7,69%	7,76%	6,08%	6,36%	13,94%	12,25%	7,40%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,00%	0,86%	0,00%	0,28%	0,94%	0,91%	1,07%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	5,42%	5,73%	6,92%	6,34%	0,15%	0,67%	0,11%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	2,43%	2,02%	0,29%	0,52%	1,43%	1,23%	0,24%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	6,72%	6,71%	5,74%	6,13%	1,35%	1,43%	1,44%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,61%	0,88%	0,23%	0,43%	0,16%	0,77%	1,15%	1,11%
36 Staveb., geodézie, kartog.	10,35%	9,82%	12,40%	12,41%	4,32%	4,92%	4,66%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	1,45%	2,02%	1,98%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,20%	0,46%	1,18%	1,42%	2,48%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	5,29%	8,08%	6,96%	8,68%	3,01%	3,70%	2,17%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,00%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,94%	0,24%	0,86%	0,53%	4,25%	5,35%	4,71%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	11,71%	15,64%	11,14%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	11,68%	11,53%	9,12%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	23,31%	22,83%	23,08%	23,13%	8,93%	6,82%	10,14%	8,57%
66 Obchod	9,24%	8,29%	6,17%	6,03%	3,72%	2,81%	1,56%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	3,93%	2,85%	3,65%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	6,51%	7,48%	9,23%	9,08%	1,35%	1,74%	3,19%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,41%	0,31%	0,06%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,00%	0,43%	3,18%	3,12%	3,74%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	10,05%	7,22%	8,70%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,00%	0,81%	0,00%	0,69%	2,06%	2,78%	2,26%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 15 Oborová struktura odborného vzdělávání Olomouckého kraje (2005, 2011)

Olomoucký kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,68%	0,90%	0,38%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	3,26%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,25%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	21,06%	18,03%	18,62%	18,20%	14,07%	8,88%	11,73%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	6,30%	7,76%	4,86%	6,36%	12,25%	12,25%	8,51%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	1,43%	0,86%	0,00%	0,28%	1,15%	0,91%	0,92%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	5,44%	5,73%	6,66%	6,34%	0,90%	0,67%	0,33%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	1,69%	2,02%	0,69%	0,52%	1,95%	1,23%	0,00%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,76%	0,10%	0,39%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	5,00%	6,71%	5,03%	6,13%	1,62%	1,43%	1,32%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,00%	0,88%	0,00%	0,43%	1,95%	0,77%	1,40%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	9,96%	9,82%	11,87%	12,41%	7,61%	4,92%	5,25%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	1,92%	2,02%	1,32%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,47%	0,46%	1,52%	1,42%	2,84%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	13,36%	8,08%	12,12%	8,68%	4,87%	3,70%	5,53%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,00%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,00%	0,53%	7,18%	5,35%	7,61%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	11,31%	15,64%	8,61%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	10,41%	11,53%	16,60%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	17,24%	22,83%	20,12%	23,13%	5,54%	6,82%	6,34%	8,57%
66 Obchod	11,14%	8,29%	8,38%	6,03%	2,69%	2,81%	2,84%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	1,00%	2,85%	2,65%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	5,70%	7,48%	8,77%	9,08%	0,98%	1,74%	0,57%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,47%	0,31%	0,00%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	0,00%	-	1,20%	0,43%	2,74%	3,12%	2,93%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	5,56%	7,22%	5,89%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,67%	0,81%	0,82%	0,69%	1,62%	2,78%	3,17%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 16 Oborová struktura odborného vzdělávání Pardubického kraje (2005, 2011)

Pardubický kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	0,79%	0,90%	1,00%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	5,18%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	22,06%	18,03%	18,48%	18,20%	7,38%	8,88%	6,68%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	8,63%	7,76%	6,92%	6,36%	10,42%	12,25%	7,87%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,44%	0,86%	0,00%	0,28%	2,42%	0,91%	2,51%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,76%	5,73%	5,02%	6,34%	2,16%	0,67%	2,13%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	2,00%	2,02%	0,16%	0,52%	2,19%	1,23%	0,63%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	5,56%	6,71%	5,62%	6,13%	1,28%	1,43%	0,78%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	2,00%	0,88%	2,24%	0,43%	0,82%	0,77%	1,73%	1,11%
36 Staveb., geodézie, kartog.	9,03%	9,82%	14,50%	12,41%	6,13%	4,92%	5,80%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	1,49%	2,02%	1,51%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,60%	0,46%	2,34%	1,42%	2,29%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	11,88%	8,08%	12,92%	8,68%	7,59%	3,70%	7,59%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,82%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	1,47%	0,53%	7,82%	5,35%	6,59%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	14,54%	15,64%	15,97%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	12,26%	11,53%	5,61%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	20,46%	22,83%	19,96%	23,13%	5,63%	6,82%	6,78%	8,57%
66 Obchod	5,92%	8,29%	2,84%	6,03%	1,14%	2,81%	1,10%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	0,85%	2,85%	1,32%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	4,94%	7,48%	8,40%	9,08%	3,04%	1,74%	2,60%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	0,00%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,55%	0,43%	2,69%	3,12%	5,40%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	6,16%	7,22%	6,46%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,31%	0,81%	0,33%	0,69%	0,88%	2,78%	1,66%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 17 Oborová struktura odborného vzdělávání Plzeňského kraje (2005, 2011)

Plzeňský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,42%	0,90%	0,55%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	7,81%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,38%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	16,93%	18,03%	21,73%	18,20%	7,66%	8,88%	7,23%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	8,79%	7,76%	5,75%	6,36%	14,11%	12,25%	7,52%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	1,21%	0,86%	0,27%	0,28%	0,00%	0,91%	0,00%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,06%	5,73%	5,75%	6,34%	0,76%	0,67%	0,00%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	2,16%	2,02%	0,16%	0,52%	1,35%	1,23%	0,35%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	5,95%	6,71%	4,61%	6,13%	0,51%	1,43%	0,37%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,00%	0,88%	0,00%	0,43%	0,00%	0,77%	0,00%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	9,92%	9,82%	8,73%	12,41%	4,40%	4,92%	3,77%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,38%	0,22%	0,38%	0,18%	6,08%	2,02%	4,55%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,60%	0,46%	1,42%	1,42%	2,59%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	8,22%	8,08%	9,86%	8,68%	5,52%	3,70%	3,77%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,46%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,60%	0,53%	5,19%	5,35%	4,90%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	13,28%	15,64%	14,87%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	11,44%	11,53%	13,48%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	23,22%	22,83%	25,47%	23,13%	5,29%	6,82%	6,40%	8,57%
66 Obchod	5,98%	8,29%	4,07%	6,03%	2,57%	2,81%	1,61%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	2,90%	2,85%	3,54%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	10,80%	7,48%	11,27%	9,08%	2,59%	1,74%	1,64%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,74%	0,31%	0,69%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,76%	0,43%	2,29%	3,12%	3,23%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	7,55%	7,22%	6,40%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,00%	0,81%	0,00%	0,69%	2,92%	2,78%	4,26%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 18 Oborová struktura odborného vzdělávání Středočeského kraje (2005, 2011)

Středočeský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,90%	0,90%	0,96%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	3,70%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,05%	0,16%	0,00%	0,05%	0,40%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	21,34%	18,03%	20,05%	18,20%	11,22%	8,88%	7,91%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	6,26%	7,76%	6,55%	6,36%	12,33%	12,25%	7,80%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,15%	0,86%	0,00%	0,28%	0,26%	0,91%	0,21%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,55%	5,73%	7,50%	6,34%	0,21%	0,67%	0,28%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	1,36%	2,02%	0,43%	0,52%	0,77%	1,23%	0,18%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	6,47%	6,71%	6,92%	6,13%	1,06%	1,43%	0,79%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,00%	0,88%	0,00%	0,43%	0,40%	0,77%	0,19%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	9,77%	9,82%	10,21%	12,41%	4,49%	4,92%	4,21%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	1,60%	2,02%	2,16%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,00%	0,46%	0,94%	1,42%	1,86%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	8,32%	8,08%	8,08%	8,68%	4,46%	3,70%	4,38%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,54%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,52%	0,53%	5,88%	5,35%	5,98%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	18,34%	15,64%	14,23%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	11,94%	11,53%	14,04%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	24,47%	22,83%	25,30%	23,13%	6,08%	6,82%	8,97%	8,57%
66 Obchod	7,42%	8,29%	7,13%	6,03%	2,49%	2,81%	0,86%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	3,63%	2,85%	3,80%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	7,59%	7,48%	6,72%	9,08%	1,53%	1,74%	1,72%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	0,37%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,35%	0,43%	2,97%	3,12%	6,10%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	6,79%	7,22%	7,52%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,27%	0,81%	0,23%	0,69%	0,30%	2,78%	1,24%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuti i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 19 Oborová struktura odborného vzdělávání Ústeckého kraje (2005, 2011)

Ústecký kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,43%	0,90%	1,29%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	4,43%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,16%	0,20%	0,22%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	16,98%	18,03%	16,14%	18,20%	8,37%	8,88%	6,66%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	5,26%	7,76%	5,31%	6,36%	10,14%	12,25%	6,77%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,59%	0,86%	0,00%	0,28%	1,12%	0,91%	0,47%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	3,66%	5,73%	3,76%	6,34%	0,00%	0,67%	0,00%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	4,43%	2,02%	1,26%	0,52%	1,36%	1,23%	0,18%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	7,79%	6,71%	6,40%	6,13%	0,34%	1,43%	0,00%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	0,94%	0,88%	0,66%	0,43%	1,39%	0,77%	1,43%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	12,22%	9,82%	16,16%	12,41%	4,94%	4,92%	4,64%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	2,64%	2,02%	2,43%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,26%	0,46%	2,56%	1,42%	1,56%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	4,98%	8,08%	5,80%	8,68%	3,77%	3,70%	3,28%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,00%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,57%	0,53%	6,06%	5,35%	6,24%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	19,53%	15,64%	14,93%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	13,90%	11,53%	11,48%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	22,44%	22,83%	21,94%	23,13%	6,96%	6,82%	8,45%	8,57%
66 Obchod	10,62%	8,29%	8,87%	6,03%	1,62%	2,81%	1,03%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	1,44%	2,85%	7,78%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	9,78%	7,48%	11,66%	9,08%	2,06%	1,74%	2,70%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	0,00%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	1,12%	0,43%	5,28%	3,12%	5,61%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	4,92%	7,22%	6,77%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,31%	0,81%	0,09%	0,69%	0,00%	2,78%	1,63%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuti i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 20 Oborová struktura odborného vzdělávání Kraje Vysočina (2005, 2011)

Kraj Vysočina	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,24%	0,90%	1,08%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	5,14%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,38%	0,16%	0,17%	0,05%	0,35%	0,20%	0,12%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	21,18%	18,03%	16,23%	18,20%	9,91%	8,88%	4,80%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	8,65%	7,76%	7,03%	6,36%	8,97%	12,25%	7,87%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,98%	0,86%	0,33%	0,28%	0,00%	0,91%	0,00%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	6,18%	5,73%	6,47%	6,34%	0,70%	0,67%	0,00%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	1,83%	2,02%	0,84%	0,52%	0,43%	1,23%	0,00%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	0,00%	0,11%	0,00%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	7,20%	6,71%	7,92%	6,13%	1,88%	1,43%	1,77%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	1,11%	0,88%	0,00%	0,43%	0,00%	0,77%	0,46%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	7,25%	9,82%	12,99%	12,41%	5,83%	4,92%	6,72%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,68%	0,22%	0,50%	0,18%	0,35%	2,02%	0,50%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	0,00%	0,46%	1,37%	1,42%	2,23%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	9,51%	8,08%	13,05%	8,68%	4,19%	3,70%	4,40%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	0,00%	0,40%	0,93%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,00%	0,53%	5,72%	5,35%	5,11%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	14,80%	15,64%	14,25%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	17,43%	11,53%	12,21%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	20,89%	22,83%	20,02%	23,13%	5,59%	6,82%	8,65%	8,57%
66 Obchod	6,18%	8,29%	4,24%	6,03%	3,06%	2,81%	1,52%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	3,57%	2,85%	3,94%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	7,37%	7,48%	9,43%	9,08%	1,32%	1,74%	1,39%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,00%	0,31%	0,00%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	0,00%	0,43%	2,93%	3,12%	3,19%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	5,37%	7,22%	9,02%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,60%	0,81%	0,78%	0,69%	5,00%	2,78%	4,68%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuti i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 21 Oborová struktura odborného vzdělávání Zlínského kraje (2005, 2011)

Zlínský kraj	Rok							
	2005/2006		2010/2011		2005/2006		2010/2011	
	Vzdělávání s výučním listem				Vzdělávání s maturitní zkouškou			
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
16 Ekologie a ochrana živ. p.	-	-	-	-	1,24%	0,90%	0,81%	0,86%
18 Informatické obory	-	-	-	-	-	-	4,90%	5,85%
21 Hornictví, hutnictví, slév.	0,00%	0,16%	0,00%	0,05%	0,00%	0,20%	0,00%	0,11%
23 Strojírenství, stroj. výr.	15,98%	18,03%	19,88%	18,20%	10,70%	8,88%	9,40%	6,85%
26 Eltechn., telekom. a VT	8,60%	7,76%	8,04%	6,36%	11,05%	12,25%	6,46%	7,41%
28 Tech. chemie, chemie silik.	0,94%	0,86%	0,00%	0,28%	0,62%	0,91%	0,63%	0,72%
29 Potravinářství, potr. chem.	5,04%	5,73%	6,38%	6,34%	0,64%	0,67%	0,78%	0,38%
31 Text. výroba a oděvnictví	1,41%	2,02%	0,00%	0,52%	1,06%	1,23%	0,00%	0,29%
32 Kož., obuv. výr., zpr. plastů	0,00%	0,10%	0,00%	0,07%	1,74%	0,11%	0,47%	0,03%
33 Zprac. dřeva, výr. hud. nást.	8,21%	6,71%	7,01%	6,13%	3,05%	1,43%	2,01%	0,93%
34 Polygr., zpr. papíru, filmu	1,72%	0,88%	0,83%	0,43%	1,10%	0,77%	1,35%	1,11%
36 Stavebn., geodézie, kartog.	10,39%	9,82%	17,44%	12,41%	3,67%	4,92%	4,90%	4,88%
37 Doprava a spoje	0,00%	0,22%	0,00%	0,18%	0,00%	2,02%	0,00%	2,09%
39 Spec., interdiscipl. obory	-	-	1,76%	0,46%	0,60%	1,42%	1,33%	2,31%
41 Zemědělství a lesnictví	8,56%	8,08%	5,50%	8,68%	1,08%	3,70%	0,89%	3,38%
43 Veterinář., veter. prevence	-	-	-	-	1,99%	0,40%	2,24%	0,64%
53 Zdravotnictví	0,00%	0,24%	0,00%	0,53%	2,99%	5,35%	5,39%	5,52%
63 Ekonomika, administrativa	-	-	-	-	15,99%	15,64%	14,54%	13,86%
64 Podnik. v oborech, odvětví	-	-	-	-	13,58%	11,53%	11,10%	10,50%
65 Gastr., hotelnictví, turis.	25,36%	22,83%	20,50%	23,13%	6,03%	6,82%	8,21%	8,57%
66 Obchod	6,96%	8,29%	4,46%	6,03%	2,86%	2,81%	1,38%	1,57%
68 Právo, právní činnost	-	-	-	-	2,72%	2,85%	3,46%	4,05%
69 Osobní a provozní služby	6,25%	7,48%	6,54%	9,08%	0,62%	1,74%	1,43%	2,04%
72 Public., knihov., informat.	-	-	-	-	0,64%	0,31%	0,44%	0,30%
75 Pedagogika, učit., soc. péče	-	-	1,04%	0,43%	4,29%	3,12%	3,80%	4,05%
78 Obecně odborná příprava	-	-	-	-	8,44%	7,22%	10,00%	7,88%
82 Umění a užité umění	0,59%	0,81%	0,62%	0,69%	3,30%	2,78%	4,09%	3,81%

Pozn. Podíly nově přijatých žáků za kraj i ČR jsou vypočítány z dat za denní studium, do vzdělávání s maturitní zkouškou jsou zahrnuty i počty nově přijatých žáků do nástavbového studia

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[33],[40]

Příloha 22 Rozložení nově přijatých žáků do technických a ostatních oborů (2005/2006)

Oborová struktura krajů v roce 2005/2006		Střední vzdělávání s výučním listem			Střední vzdělávání s maturitní zkouškou			Střední vzdělávání celkem		
		Nově přijatí žáci	Podíl (kraj)	LQ	Nově přijatí žáci	Podíl (kraj)	LQ	Nově přijatí žáci	Podíl (kraj)	LQ
Hl. m. Praha	Technické obory	1 608	41,0%	0,784	3 501	35,4%	1,016	5 109	37,0%	0,891
	Ostatní obory	2 315	59,0%	1,236	6 392	64,6%	0,991	8 707	63,0%	1,078
Středočeský	Technické obory	2 142	51,9%	0,994	2 106	33,7%	0,967	4 248	40,9%	0,986
	Ostatní obory	1 982	48,1%	1,007	4 149	66,3%	1,018	6 131	59,1%	1,010
Liberecký kraj	Technické obory	1 507	62,1%	1,189	847	28,7%	0,823	2 354	43,8%	1,054
	Ostatní obory	918	37,9%	0,793	2 108	71,3%	1,095	3 026	56,2%	0,962
Ústecký kraj	Technické obory	2 365	51,9%	0,993	2 039	33,0%	0,948	4 404	41,0%	0,988
	Ostatní obory	2 194	48,1%	1,008	4 135	67,0%	1,028	6 329	59,0%	1,008
Karlovarský kraj	Technické obory	828	49,7%	0,952	555	26,5%	0,760	1 383	36,8%	0,885
	Ostatní obory	837	50,3%	1,053	1 543	73,5%	1,128	2 380	63,2%	1,082
Plzeňský kraj	Technické obory	1 367	51,8%	0,991	1 427	36,3%	1,042	2 794	42,5%	1,024
	Ostatní obory	1 273	48,2%	1,010	2 505	63,7%	0,978	3 778	57,5%	0,983
Jihočeský kraj	Technické obory	1 560	50,1%	0,959	1 610	33,9%	0,973	3 170	40,3%	0,970
	Ostatní obory	1 554	49,9%	1,045	3 143	66,1%	1,015	4 697	59,7%	1,021
Kraj Vysočina	Technické obory	1 301	55,5%	1,061	1 109	29,8%	0,855	2 410	39,7%	0,956
	Ostatní obory	1 045	44,5%	0,933	2 614	70,2%	1,077	3 659	60,3%	1,031
Pardubický kraj	Technické obory	1 270	56,5%	1,081	1 255	36,6%	1,052	2 525	44,5%	1,072
	Ostatní obory	978	43,5%	0,911	2 171	63,4%	0,972	3 149	55,5%	0,949
Královéhradecký kraj	Technické obory	1 328	50,5%	0,966	1 363	35,8%	1,029	2 691	41,8%	1,007
	Ostatní obory	1 303	49,5%	1,037	2 439	64,2%	0,984	3 742	58,2%	0,995
Olomoucký kraj	Technické obory	1 631	51,9%	0,993	2 102	44,9%	1,290	3 733	47,7%	1,149
	Ostatní obory	1 512	48,1%	1,008	2 576	55,1%	0,845	4 088	52,3%	0,894
Moravskoslezský kraj	Technické obory	3 394	54,7%	1,047	3 316	34,9%	1,001	6 710	42,7%	1,028
	Ostatní obory	2 809	45,3%	0,949	6 198	65,1%	1,000	9 007	57,3%	0,980
Jihomoravský kraj	Technické obory	2 669	54,2%	1,036	3 087	36,1%	1,036	5 756	42,7%	1,028
	Ostatní obory	2 258	45,8%	0,960	5 466	63,9%	0,981	7 724	57,3%	0,980
Zlínský kraj	Technické obory	1 338	52,3%	1,000	1 651	34,2%	0,983	2 989	40,5%	0,975
	Ostatní obory	1 221	47,7%	1,000	3 172	65,8%	1,009	4 393	59,5%	1,018
Česká republika	Technické obory	24 305	52,3%	-	25 968	34,8%	-	50 273	41,5%	-
	Ostatní obory	22 199	47,7%	-	48 593	65,2%	-	70 792	58,5%	-

Poznámky: data o počtech žáků v denní formě studia; nezahrnují střední vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou; střední vzdělávání s maturitní zkouškou vč. nástavbového studia, v rámci technických oborů jsou zahrnuty skupiny oborů 18, 21, 23, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 37 a 39.

Zdroj: vlastní zpracování dle [32],[40]

Příloha 23 Rozložení nově přijatých žáků do technických a ostatních oborů (2010/2011)

Oborová struktura krajů v roce 2010/2011		Střední vzdělávání s výučním listem			Střední vzdělávání s maturitní zkouškou			Střední vzdělávání celkem		
		Nově přijatí žáci	Podíl (kraj)	LQ	Nově přijatí žáci	Podíl (kraj)	LQ	Nově přijatí žáci	Podíl (kraj)	LQ
Hl. m. Praha	Technické obory	1 160	42,7%	0,830	2 601	30,2%	0,916	3 761	33,2%	0,841
	Ostatní obory	1 559	57,3%	1,180	6 013	69,8%	1,041	7 572	66,8%	1,104
Středočeský	Technické obory	1 791	51,7%	1,005	1 670	29,3%	0,888	3 461	37,7%	0,956
	Ostatní obory	1 675	48,3%	0,995	4 035	70,7%	1,055	5 710	62,3%	1,028
Liberecký kraj	Technické obory	1 008	61,4%	1,194	696	28,2%	0,855	1 704	41,4%	1,050
	Ostatní obory	634	38,6%	0,795	1 773	71,8%	1,071	2 407	58,6%	0,967
Ústecký kraj	Technické obory	1 740	50,0%	0,971	1 587	28,8%	0,873	3 327	37,0%	0,937
	Ostatní obory	1 743	50,0%	1,030	3 925	71,2%	1,062	5 668	63,0%	1,041
Karlovarský kraj	Technické obory	569	41,2%	0,802	490	27,7%	0,840	1 059	33,6%	0,852
	Ostatní obory	811	58,8%	1,210	1 280	72,3%	1,079	2 091	66,4%	1,096
Plzeňský kraj	Technické obory	885	48,0%	0,933	1 187	34,2%	1,037	2 072	39,0%	0,988
	Ostatní obory	960	52,0%	1,071	2 284	65,8%	0,982	3 244	61,0%	1,008
Jihočeský kraj	Technické obory	1 093	46,9%	0,911	1 375	33,3%	1,011	2 468	38,2%	0,968
	Ostatní obory	1 239	53,1%	1,094	2 752	66,7%	0,995	3 991	61,8%	1,021
Kraj Vysočina	Technické obory	941	52,5%	1,020	956	29,6%	0,899	1 897	37,8%	0,958
	Ostatní obory	852	47,5%	0,978	2 271	70,4%	1,050	3 123	62,2%	1,028
Pardubický kraj	Technické obory	982	53,5%	1,041	1 183	37,1%	1,126	2 165	43,1%	1,093
	Ostatní obory	852	46,5%	0,956	2 005	62,9%	0,938	2 857	56,9%	0,940
Královéhradecký kraj	Technické obory	1 032	50,6%	0,985	1 092	30,4%	0,921	2 124	37,7%	0,955
	Ostatní obory	1 006	49,4%	1,016	2 506	69,6%	1,039	3 512	62,3%	1,029
Olomoucký kraj	Technické obory	1 130	48,6%	0,945	1 560	36,9%	1,119	2 690	41,0%	1,040
	Ostatní obory	1 196	51,4%	1,059	2 669	63,1%	0,942	3 865	59,0%	0,974
Moravskoslezský kraj	Technické obory	2 368	53,7%	1,044	3 095	38,8%	1,178	5 463	44,1%	1,118
	Ostatní obory	2 042	46,3%	0,953	4 874	61,2%	0,912	6 916	55,9%	0,923
Jihomoravský kraj	Technické obory	2 182	55,5%	1,080	2 624	37,2%	1,129	4 806	43,8%	1,110
	Ostatní obory	1 746	44,5%	0,915	4 425	62,8%	0,937	6 171	56,2%	0,929
Zlínský kraj	Technické obory	1 182	61,3%	1,193	1 237	32,2%	0,977	2 419	42,0%	1,063
	Ostatní obory	745	38,7%	0,796	2 602	67,8%	1,011	3 347	58,0%	0,959
Česká republika	Technické obory	18 063	51,4%	-	21 353	33,0%	-	39 416	39,5%	-
	Ostatní obory	17 060	48,6%	-	43 414	67,0%	-	60 474	60,5%	-

Poznámky: data o počtech žáků v denní formě studia; nezahrnují střední vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou; střední vzdělávání s maturitní zkouškou vč. nástavbového studia, v rámci technických oborů jsou zahrnuty skupiny oborů 18, 21, 23, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 37 a 39.

Zdroj: vlastní zpracování dle [33],[40]